

ΦΥΛΛ. 6

TOM A.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΥΠΑΚΟΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΕΛΕΙΑ.

Ἐθαύμασα ἀνέκαθεν τὴν διαγωγὴν τῶν Ἀγγλί-
ων μητέρων· πόσον ἐπιτηδείως ποικίλλουσι, αὐξά-
νουσι καὶ ἐλαττοῦσι τὴν εὐμένειαν καὶ τὴν φιλορρο-
σύνην τῶν πρὸς τοὺς νέους τοὺς θωπεύοντας τὰς θυγα-
τέρας τῶν! Καὶ ὁ ἴδιος Μετερνίχος ἔχει ἀνάγκη
νὰ λάβῃ μαθήματα ἀπὸ αὐτᾶς, καὶ ἴσως διὰ τοῦτο
ἐπροσπάθει νὰ κατορθώσῃ τὸσαῦτα ἔτη νὰ τὸν ἐκ-
σφειδονίσῃ ὁ λαὸς τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Καθὸ δευτερότοκος υἱὸς (1) ἀριστοκράτιδος οἰκο-
γενείας, ἐδυνήθη νὰ σπουδάσῃ κατὰ βάθος ἑλληντὴν
γυναικείαν καὶ ὑλόφρονα ταύτην πολιτικὴν, ἥτις,
τὸν μὲν πρωτότοκον ἐνθαρρύνει μὲ ἀπειρον χάριν, εἰς

δὲ τὸν δεύτερον ἀποτείνει μεϊδιάμα προστασίας ὁ-
πωσοῦν εὐμενές, εἰς τὸν τρίτον δίδει ἀσπαstrὸν ψυ-
χρότατον, καὶ εἰς τὸν τέταρτον, ἐὰν ὑπάρχῃ, μόλις
στρέφει τὸ βλέμμα. Μὴ λησμονῆτε, κύριοί μου, ὅτι
πρόκειται νὰ ὑπανδρεύσωσι τὰς θυγατέρας τῶν. Ἐὰν
δὲ κατὰ δυστυχίαν κλίσῃ τις ὀλεθρία, προσήγγισε
τὴν καρδίαν τινὸς τῶν θυγατέρων τούτων πρὸς τινὰ
τῶν νεωτέρων ἀδελφῶν, τῶν εἰλώτων αὐτῶν πρὸς
οὓς αἱ εὐγενεῖς οἰκογένειαι κληροδοτοῦται ἕρπον ὀ-
νομα καὶ ἐλάχιστον μερίδιον... ὁποῖος κίνδυνος!
Ταλαίπωροι νεώτεροι ἀδελφοί! Μὴ νομίζετε ὅτι νὰ
λάβετε τὴν ἀδειαν νὰ τραγωδήσετε μὲ τὴν Σορίαν,
νὰ παρατηρήσετε τὰ ἱχνογραφικὰ σχέδια τῆς Μα-
ρίας, ἢ νὰ συνοδεύσετε ἐφιπποὶ εἰς τὸν περίπατον
τῆν Ζωὴν! Καθ' ἕλας ταύτας τὰς περιστάσεις, ἢ
μῆτηρ ἔρχεται πάντοτε δρομαία νὰ σᾶς εἰδοποιήσῃ
μὲ ἄκραν λύπην τῆς ψυχῆς τῆς, ὅτι ἡ κόρη τῆς πα-
σχει καταρροὴν, ὅτι ἡ φορβὰς τῆς χλωαίνει, ὅτι τὸ

(1) Ἐν Ἀγγλίᾳ, οἱ νεώτεροι υἱοὶ δὲν κληρονομοῦσιν εἰμὴ ἐλά-
χιστον μέρος τῆς πατρικῆς περιουσίας.

κλειδίον τοῦ σύρτου ὅπου εἶναι κλεισμένον τὸ χαρτοφυλάκιόν της παρέπεσεν. Ὅλοι αἱ χάριτες φυλάττονται διὰ τὸν πρωτότοκον· εἰς αὐτὸν ἀναθέτουσιν ὅλας τὰς μικρὰς τῶν παραγγελίας, αὐτὸν συμβουλεύονται ποῖα τῶν νεωτέρων μυθιστορημάτων πρέπει νὰ ἀναγνώσωσιν, αὐτὸς κρατεῖ τὸν ἀναβολέα τοῦ ἔμπου, αὐτὸς συντροφεύει μὲ τὸν αὐλὸν του τὴν κυμβαλίτσουσαν. Ὡ! πόσας νέας πασχούσας καταβόρη, ἢ μὴ δυναμένκας νὰ ἐξέλθωσιν, ὡς μ' ἔλεγον αἱ μητέρες των, ἀπῆντησα μετὰ μίαν ὥραν εἰς τὸν περιπατὸν ἢ εἰς τὰ ἐργαστήρια, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν τρισόβλιον ἀδελφόν μου τὸν πρωτότοκον!

Καὶ ὅμως εἶχόν τινα πλεονεκτήματα, καὶ ὄχι εὐκαταφρόνητα ἤμην μετριόφρων, σεμνὸς καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν τεσσαράκοντα κατόπτρων τῆς πατρικῆς μου οἰκίας, (ἐκτὸς ἂν ἦσαν ὅλα κατεσκευασμένα ἐπίτηδες διὰ τὸν αὐτοκράτορα Σουλοῦ), ἀρκετὰ εὐμορφος· ὁ δὲ πρωτότοκος ἀδελφός μου ἦτον τόσῳ φιλάθηνος, ὥστε αἱ προβλεπτικαὶ μητέρες δὲν μὲ παρημέλουν παραπολύ· ὅσαι μάλιστα εἶχον πολὺς θυγατέρας, κατεδέχοντο καὶ νὰ μὲ περιποιῶνται ὀπωτοῦν. Δὲν μ' ἐπροστάτευον μὲν, ἐφαίνοντο ὅμως συγκαταβατικώτεροι· οὔτε μ' ἐνεθάρρουν, οὔτε μὲ ἀπέβαλλον· μὲ ἄρινον μετέωρον ὡς τὴν κιβωτὸν τὴν περιέχουσαν τὰ ἱερὰ ὀστᾶ τοῦ Μωάμεθ, οὕτως ὥστε ἢ πρὸς ἐμὲ εὐμένειά των ἐδύνατο εὐκόλως νὰ μεταβληθῇ εἰς ψυχρότητα, δοθείσης περιστάσεως, ἢ νὰ μεταμορφωθῇ εἰς φιλίαν διάπυρον, ἐάν ποτε ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ μου μὲ ἀνεθίβαζεν εἰς τὴν θέσιν του. Πιστεύσατε, κύριοί μου, ὅτι κἀνὲν τῶν στρατηγημάτων τούτων δὲν μ' ἐλάνθανεν· ἔχαιρον δὲ, χωρὶς νὰ υπεραιρώμαι, διὰ τὴν θέσιν μου, καὶ χωρὶς νὰ πιστεύω ὅτι ἡ συγκατάβασις αὕτη ἀπευθύνετο κυρίως πρὸς ἐμέ.

Καρολίνα, ἡ τελευταία ἐπτὰ ἀδελφῶν ὄλων ὠραιοτάτων, εἶχε μητέρα ἐγκρατεστάτην τῆς περὶ τὸ ὑπανδρεῖν πολιτικῆς, τῆς ὁποίας ὑπέδειξα τὰ κυριώτερα μέρη. Ἐκεῖνη ὅμως, ἐν τῇ ἀθωότητι καὶ τῇ ἀφελείᾳ τῆς καρδίας της, ἂν καὶ ἦτον πνευματώδης, δὲν συνεμερίζετο τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς μητρός της· ἴσως μάλιστα, διὰ νὰ κατασταθῇ εὐδαίμων, ἤρκει νὰ ἔχη πλεονέκτον θάρρος, καὶ πλειοτέραν εὐστάθειαν· τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν εἶχον τί ἄλλο νὰ τὴν προσφέρω, πλὴν ὀλίγων ἑκατοστίων λιρῶν, ὀνόματος ἐντίμου, καὶ καρδίας εὐλακροῦς ἢ νὰ μὲ ἠγάπησε. Ποσάκις ὠνειροπολήσαμεν ὁμοῦ καὶ οἱ δύο οἰκειοκλήν εὐδαιμονίαν, καὶ θέληγτρα ἀγάπης ἀμοιβαίας καὶ καθαρᾶς! Διὰ τί λοιπὸν δὲν ἐτόλμησε νὰ ὁμολογήτῃ εἰς τὴν μητέρα της τὴν πρὸς ἐμὲ κλίτη της;

Οἰσηματίας τις ἀνευ ἤθων, καὶ ἀρχῶν, ἀλλὰ κόμης, Σούνδερλαντ ἐπικαλούμενος, ἶδε τὴν Καρολίαν εἰς χορὸν τινα καὶ τὴν ἤρασε.

— Ἡ νέα αὕτη ὁμοιάζει βεβαίως, καὶ ὁμοιάζει ἕξου ἐνδέχεται...

— Τὴν πρώτην σου γυναῖκα; τὸν ἠρώτησεν ἐκεῖνος πρὸς τὸ ὄμματι.

— Ὅχι! δὲν ὑπανδρεύθην ποτέ.

— Τὴν ἀδελφὴν σου;

— Δὲν ἔχω.

— Ποῖαν λοιπόν;

— Τὴν κυρίαν Σοφίαν Χάρμερ, ἡ ὁποία ὑπανδρεύθη ἐσχάτως τὸν Σέρ Οὐίλλιαμ Πλένυωρδ, ἐπειδὴ εἶχε χιλίας λίρας τὸν χρόνον περισσοτέρας ἀπὸ ἐμέ. Μὰ τὴν τιμὴν μου, αἰσθάνομαι ὄρεξιν νὰ νυμφευθῶ τὴν νεαν αὐτήν, ὄχι δι' ἄλλο, πρᾶ διὰ ν' ἀποδείξω εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς ἀπίστου Σοφίας, ὅτι εἶμαι ὅλως διόλου πρηγορημένος, καὶ ὅτι εὗρηκα καὶ ὠραιότητα, καὶ καϊάστασιν περισσοτέραν ἀπὸ τὴν ἐδικὴν της.

Τὸ μόνον λοιπὸν πάθος τοῦ κόμητός μας, ἦτον ἡ ἱκανοποίησις τῆς προσβληθείτης φιλαυτίας του· διὸ δὲν ἐβράδυνε νὰ ζητήσῃ τὴν Καρολίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐνοεῖται ὅτι οὐδ' ἢ μήτηρ της ἐβράδυνε νὰ κοινοποιήτῃ τὴν πρότασιν.

— Πλὴν... μαμμά μου, ... δὲν ἔχει πνεῦμα, καὶ εἶναι...

— Κόμης, ἀγαπητή μου, ἔχει δέκα χιλιάδων λιρῶν εἰσόδημα.

— Οὔτε τοῦ δεκάτου μέρους αὐτῶν θὰ εἶχ' ἀνάγκην, διὰ νὰ ζήσω εὐτυχῆς μὲ ἄνθρωπον τῆς ἐκλογῆς μου, καὶ μὴ ὁμοιάζοντα τὸν κόμητά σας.

— Τί λέγεις, Καρολίνα μου! Κρῖμα ὅτι ἐνόμιζα ὅτι ἔχεις περισσότερον πνεῦμα! Κατέβαλα τόσους κόπους διὰ νὰ σὲ μορφώσω, καὶ σὺ εὐδοκίμησες τόσον εἰς τὸν κόσμον, ὥστε δὲν ἠλιπίζα ποτὲ ὅτι αἱ ἰδέαι σου εἶναι τόσον περιορισμέναι. Νομίζεις λοιπὸν, κόρη μου, ὅτι ἡ ὑπανδρεία γίνεται πρὸς εὐχαρίστησίν μας; Τὸ πνεῦμα, τὰ ἦθη, ἡ ἀγαθότης, ἡ προκοπή, ἡ νεότης, ἡ ὠραιότης αὐτῆ, εἶναι λέξεις κεναί, καλαὶ διὰ τὰς μυθιστορίας· εἰς τὸν πραγματικὸν ὅμως βίον, ὅταν πρόκηται περὶ σπουδαίων ὑποθέσεων, τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει. Μὲ λέγεις ὅτι ὁ κόμης δὲν ἔχει ἀρχὰς καὶ ἦθη· ἀλλὰ ποῦ εἶδες, κόρη μου, ὅτι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ εἶναι ἄγγελοι; τοιαύτη σκέψις χυδασιότης ἐκ μέρους σου εἶναι ὅσον ἐνδέχεται ἀλλόκοτος. Ἄν ἦσαν κόρη τινὸς χωρικοῦ, τὸ ἐνοῶ· σὺ ὅμως τὴν ὁποῖαν θαυμάζει καὶ δακτυλοδεικτεῖ ὁ κόσμος ὅλος, νὰ ἔχῃς τοιαῦτα φρονήματα!... Βεβαίως σου ὅτι θὰ ἐγίνετο γελοία ἂν τὸ ἐμάνθαναν οἱ ἄνθρωποι· καὶ γελοῖος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γίνεται κἀνεὶς. Δὲν λαμβάνεις τοῦλάχιστον ὡς πράξιμα τὴν Ἑλλάδα, τὴν μητέρα αὐτὴν τοῦ πολιτισμοῦ, ὅπου, ὄχι πλέον αἱ γυναῖκες, ἀλλ' οἱ ἄνδρες αὐτοὶ, διασχίζουσι θαλάσσας καὶ βουνα διὰ νὰ υπάγουν νὰ ὑπανδρευθοῦν φλωρία καὶ κτήματα, χωρὶς νὰ ἐνθυμηθοῦν τοῦλάχιστον τὸν παλαιὸν νόμον τῆς πατρίδος των, καθ' ὃν μόνοι πολῖται ἦσαν οἱ ἐκ δυοῦν Ἀθηναίων γεγονότες;

Καὶ ἡ μὲν καλὴ μήτηρ ἐσιώπησε μετὰ τὴν ἠθικὴν ταύτην διδασκαλίαν· ἡ δὲ νέα συγκινηθεῖσα, ἔβριψε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς μητρός της, καὶ ἔχυσε πικρὰ δάκρυα.

Ἡ Καρολίνα ἔκλαιε! Μετὰ τὴν γέννησίν της, πρώτην ταύτην τὴν λύπην ἐδοκίμαζεν ἡ μήτηρ, τῆς θὰ τὴν ἐλυπεῖτο βεβαίως, ἂν ἔκοπτε μὲ τὸ μαλακίδιον τῶν κονδυλίων κἀνὲν τῆς δακτυλοῦν...

ἡ ἐσθῆς της ἐσχίζετο . . . ἂν ὀλισθαίνουσα εἰς τὸν χορὸν ἐπιπιεν. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁμοῦς περὶ τίνος ἦτον ὁ λόγος; περὶ εὐτελοῦς τίνος πόνου τῆς καρδίας! ἡ μήτηρ ἤθελε νὰ ἀποκαταστήσῃ, κατὰ τὴν παραδεδεγμένην λέξιν, τὴν θυγατέρα της ἐσκληρύνη λοιπὸν τὴν καρδίαν, κατεπάτησε τὸ μητρικὸν αἰσθημα, καὶ ὠπλίσθη ἐναντίον τῆς συμπαθείας, τὴν ὁποῖαν ἐξελάμβανεν ὡς ἀδυναμίαν· ἡ δὲ ταλαίπωρος νέα ἐροβεῖτο ν' ἀντιπαραταχθῆ εἰς μάχην, διότι θὰ τὴν ἐνήγεν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὄλων τῶν φίλων τῆς οἰκογενείας, καὶ ὄλων τῶν συγγενῶν τοῦ θηλυκοῦ γένους. Ἐνέδωκε λοιπὸν, ἡ μᾶλλον ἐσιώπησεν. Ὅλοι οἱ κανόνες τῆς νεωτέρας ἀγωγῆς, τὴν καθυπέβαλλον εἰς τοῦτον τὸν νόμον.

Ἐὰν ἐνταῦθα ἠθικολογήσω ἐπὶ μικρὸν, ἐὰν ἐμφιλοχωρήσω εἰς φιλοσοφικὴν τινα παρέκβασιν, αἱ κυρίαί θὰ συγχωρήσωσιν, ἐλπίζω, εἰς τὰ τεσσαράκοντά μου ἔτη, τὴν γελοῖαν ἴτως ταύτην ἀξίωσιν. Νὰ τολμήσω νὰ ἐρωτήσω τὰς μητέρας, ὅχι μόνον τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Εὐρώπης, ποῖος ὁ προορισμὸς δι' ὃν προετοιμάζουσι τὰς θυγατέρας των; Δι' ὅλης τῆς ἡμέρας βρασιζονται ἀπὸ διδασκάλους, τελειοποιούνται εἰς τὴν μουσικὴν, τὴν ζωγραφικὴν, καὶ τὸν χορὸν, αἱ ἐξωτερικαὶ των χάριτες ἀναπτύσσονται σύγχρονα μὲ τὸ πνευμά των, τὰ μυθιστορήματα καὶ τὸ θέατρον ἐξυπνίζουσι πρόωρα ὅλα των τὰ αἰσθήματα, μανθάνουσιν ἐκ στήθους τὰ πάθη πρὶν δοκιμάσωσιν αὐτὰ, διὰ νὰ ἐξάξωσιν ἐπὶ τέλους αὐταί, αἱ μητέρες, τί ἐξ ὄλων αὐτῶν;

Πιθανὸν νὰ κατακριθῶ ὡς γελοιωδῶς αὐστηρὸς, καὶ, τίς οἶδεν, ὡς ἀναιδὴς ἀκόμη, ἐὰν ἀποτείνω καὶ δευτέραν ἐρώτησιν πρὸς ταύτας διὰ νὰ μάθω, μὲ ποῖα χρώματα παριστάνουσιν εἰς τὰς θυγατέρας των τὸν γάμον, τὴν δυστυχῆ ταύτην ἀνάγκην, τὸν ζυγὸν εἰς ὃν πρέπει νὰ ὑποβληθῶσι, τὸν δεσμὸν τοῦτον τὸν ὁποῖον θεωρῶ ὡς τερατώδη ἠθικὴν ἔνωσιν ὁσάκις συνδέει ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς, ὅχι δύο ψυχὰς αἰσθανομένας ἀμοιβαίαν συμπάθειαν, ἀλλὰ δύο περιουσίας καὶ δύο ὄντα; Εἰς τὸν λεγόμενον πολιτισμένον κόσμον, ποῖον ἄλλο μάθημα διδάσκουσιν εἰς τὰς θυγατέρας των αἱ μητέρες παρὰ τὸ ἐξῆς: «ἀποβλέπετε κυρίως εἰς γάμον συμφέροντα καὶ εὐάριστον.» Ἐξ ἑνὸς μὲν ἐξάπτουσι τὰ πάθη, ἐρεθίζουσι τὴν εὐαισθησίαν, διεγείρουσι τὰς ἐπιθυμίας, ἀναπτύσσουσι τὴν φαντασίαν τῶν ἀσθενῶν ἀλλ' ἐνθέρμων ἐκείνων ψυχῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν φροντίζουσι νὰ μορφώσωσι τὴν θέλησίν των ἰσχυράν, καὶ νὰ καταστήσωσι σταθεράς τὰς ἀρχὰς των. Πῶς θὰ ζήσωσι μὲ τόσῃ μικροπρέπειαν συνάμα καὶ ζωηρότητα, μὲ πάθη τόσῃ ἀχαλίνωτα, καὶ θέλῃσιν τόσῃ ἀσθενῆ; Θὰ ὁμοιάζωσι κοῦφα πλοίαρια, ἔχοντα ἰστία πλείοτερα ἀφ' ὧσά πρέπει, καὶ ναυαγοῦντα διὰ τοῦτο ἅμα πνεύση ὁ παραμικρότερος ἀνεμὸς.

Ἡ Καρολίνα μου ὑπανδρεύθη, ἐνῶ εἶχον μεταβῆ εἰς Γαλλίαν διὰ νὰ ἴδω τὴν μητέρα μου ἀσθενούσαν, καὶ ἔγεινε σύζυγος τοῦ λόρδου Σούνδερλανδ. Ὅταν ἔμαθον ὅτι μὲ παρήτησε τόσον εὐκόλως, ἐφρύαξα

ἀπὸ ἀγανάκτησιν, ἀπὸ ἀπελπισίαν καὶ ὀργήν. Ἐξ μῆνας μετὰ ταῦτα ἀφῆκα τὴν δευτερεύουσαν θέσιν μου, ἐπειδὴ ὁ πρωτότοκος ἀδελφός μου εἶχεν ἀποθάνει, καὶ εἰσόδημα εἴκοσι χιλιάδων λιρῶν, καὶ τίτλος βαρονέτου εὐρέθησαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου. Ἐπιστρέψας εἰς Λονδίνον παρεσύρθη, ὡς τόσοι ἄλλοι, ἀπὸ τὸν χεῖμαρρον τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν τέρψεων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀπήνησα καὶ τὴν Καρολίαν Σμηῆνος νέον τὴν περιεκύκλουν καὶ τὴν ἐθώπευον, ὁ σύζυγός της τὴν παρημέλει, αὐτὴ δὲ, ἀμείβουσα τὴν ἀδιαφορίαν του, τὸν κατεφρόνει.

Ὅταν μ' ἐπρωτοῖδεν ἠρυθρίασε, καὶ ἐδοκίμασε τὴν ἀμυχανίαν ἐκείνην, ἥτις εἶναι τὸ βεβαίωτορον σύμπτωμα τῆς κρυφίας συμπαθείας τὴν ὁποῖαν αἰσθάνονται μὲν αἱ γυναῖκες, προσπαθοῦσι δὲ νὰ καταστείλωσι. Ταλαίπωρος Καρολίνα! ἀνῆκε πλέον εἰς ἄλλον. Ἀγνοῶ ἐν τὸ αἴτιον τοῦτο ἔπρεπε νὰ μὲ φανῆ ἀρκετὰ ἰσχυρὸν ὥστε νὰ παραιτηθῶ πάσης ἐλπίδος, διότι ἤμην τότε εἴκοσιεξ ἔτων, καὶ συγχρόνως τετραπερασμένος· οἱ δὲ νόμοι τοῦ γάμου δὲν θεωροῦνται ἀπαρῆστοι εἰς τὴν σφαῖραν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔζων. Ἄλλ' ἡ Καρολίνα ἦτον ἐκείνη τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἐκλέξει ἡ καρδία μου· τὴν ἐσεβόμην ὡς τοιαύτην, καὶ θὰ ἐνόμιζον ἐμαυτὸν ἔνοχον ἀνασιουργήματος, ἐὰν συνετέλουν εἰς τὴν ἠθικὴν της καταστροφῆν. Τὴν ἀπέφυγον λοιπὸν καὶ ἐπεζήτησα ἀλλαχού ἄλλας τέρψεις.

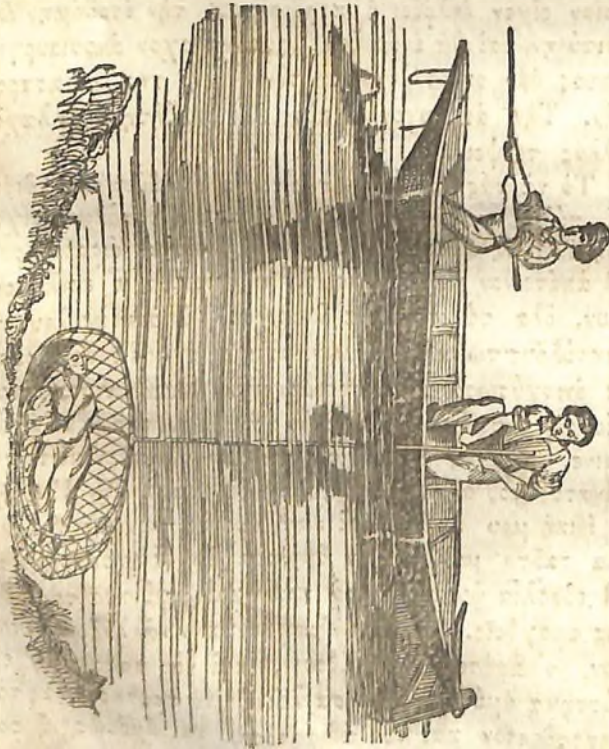
Τὸ νὰ τὰς ἐπιτύχω δὲν ἦτον πλέον δύσκολον· διότι αἱ πύλαι τοῦ παραδείσου τῶν πρωτοτόκων εἶχον ἤδη ἀνοιχθῆ ἐνώπιόν μου ὅλ' αἱ νέαι, αἱ ὠραιότεραι, μὲ ἀπέτεινον μειδιάματα, ὅλ' αἱ μητέρες μ' ἐφιλοφρόνουν, ὅλα τὰ κύμβαλα ἀντήχουν ὑπὸ τοὺς λευκοὺς δακτύλους τῶν κληρονόμων, αἵτινες ἐπροσπάθουν οὕτω νὰ ἐνισχύσωσι τὴν λατρείαν μου. Ἀπὸ τίνος, κάμμία δὲν ἔπασχε καταρροῆν, κάμμιᾶς ἵππος δὲν ἐχώλαινε, κἀνεὸς σύρτου τὸ κλειδίον δὲν παρέπιπτεν ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὑπῆρξε, κατὰ τὴν Γραφήν, ἡ ἰδική μου ζωή. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν μὲ ἤρεσκον ὅλα ταῦτα μετ' ὀλίγον ὁμοῦς μ' ἐπροξένησαν ἀσθίαν. Ἡ εὐκολία ψυχραίνει τὰ πάθη καὶ καθιστᾷ τὰς ἡδονὰς ἐπαχθεῖς. Ἐκτοτε ἀπεφάσισα ν' ἀλλάξω μέτωπον, ν' ἀφῆσω τὴν ἐπίθεσιν, καὶ νὰ καταφύγω εἰς σύστημα ἀμύνης. Ἐρχισα λοιπὸν νὰ προσποιώμαι τὸν ἀκατάδεκτον καὶ τὸν ἀδιάφορον, καὶ ἀμέσως ἡ φάλαγξ τῶν μητέρων, συνασπισθεῖσα, ἐπέπεσε κατ' ἐμοῦ, μὲ κατεδίωξε, μὲ κατετραυμάτισε, καὶ προσέβαλε μανιωδῶς καὶ αὐτὰ τὰ τελευταῖά μου χαρακώματα. Μὴ δυνήθεις ν' ἀντικρούσω μέχρι τέλους τὸ πλῆθος τῶν Ἀμαζόνων τούτων, ὅχι κατωτέρων κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν στρατηγηματικὴν ἐμπειρίαν τῶν κατὰ τὴν Ἀβομέην στρατιωτῶν τοῦ Κ. Ραγκάβη, ἔστρεψα τὰ νῶτα καὶ ἐφυγον δρομαίως εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἄλλὰ μήπως καὶ ἐκεῖ εὗρηκα καιρὸν ἀρκετὸν νὰ θεραπεύσω τοὺς μώλωπάς μου, νὰ ἀναλάβω τὰς δυνάμεις μου, ἢ κἂν νὰ ἀναπνεύσω; Εἰς Νεάπολιν, εἰς Φλωρεντίαν, εἰς Ρώμην, παντοῦ ὅθεν διέβαινον, ἀπῆντων μητέρας ἐτοίμους νὰ ὑπανδρεύσωσι τὰς θυ-

γατέρας τωι, μητέρας ἀτρομήτου· και μαχιμωτά-
τας εις τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐπόδου. Ἐσπευτα λοι-
πὸν νὰ ἀναχωρήσω και ἐκείθεν, και δὲν ἤθλάνην
ἐμαυτὸν ἐν ἀνέσει, εἰμὴ ὁπόταν ἐφθασα εις Τουρκίαν,
ὅπου οἱ Μουτουλμάνοι δύνανται ν' ἀποκτήσωσι τέσ-
σαρας γυναικας, ἐὰν θέλωσι, και δὲν εἶναι ὑποχρεω-
μένοι νὰ φορτισθῶσιν οὐδεμίαν, ἐὰν δὲν ἔχωσιν ὄρεξιν.
Ἡ γενέθλιος ἄρα τοῦ δεσποτισμοῦ γῆ ὑπῆρξε δι'
ἐμέ, γῆ ἐλευθερίας και ἀνεξαρτησίας.

Ἐν ἔτος μετὰ ταῦτα, εὐρισκόμενος εις Λιβόρνον,
πλήρης κόρου διὰ τὸν πλανήτην ἐκεῖνον βίον, ἀνε-
γνων εις τινα ἐφημερίδα τὰ ἐρεξῆς·

« Ὁ κόμης Σούνδερλανδ, οὐτινος τὸ διαζύγιον
ἐγένετο πρὸ ἕξ μηνῶν, νυμφεύεται τὴν θυγατέρα τοῦ
μαρκίωνος Χελσέα· ὁ δὲ κόμης Μελβίλ, ὁ ἦρωσ τοῦ
προκειμένου δράματος, λάμπει σήμερον εις τὰς πρῶ-
τας τῶν Παρισίων συναστροφάς, ἐνῶ ἡ δυστυχῆς
Καρολίνα Οὐαίλαι, ριφθεῖσα εις τὸν ποταμὸν διὰ νὰ
πιγῆ ἀλλὰ διασωθεῖσα, ζῆ ἔρημος και μεμονωμένη
εις Ἰταλίαν. »

Ἡ εἰδησις αὕτη δὲν μ' ἐξέπληξε παντάπασι, μ'
ἐλόπησε μόνον. Ἡρώτησα περὶ τοῦ συμβεβηκότος οἰ-
κογενείας τινὰς Ἀγγλων κατοικοῦσας εις Λιβόρνον,
και ἔμαθον ὅτι ἡ ταλαίπωρος Καρολίνα εἶχε συνδέσει
στενὴν φιλίαν μετ' ἑνὴν τινὰ δούκισσαν, ἐκ τῶν νομά-
δων ἐκείνων ἀριστοκρατῶν, αἵτινες εὐρίσκονται εις
ὅλους τοὺς πολιτισμένους τόπους, και τὰς ὁποίας,
εἰ και καταφρονοῦσαι κατ' ἴδιον, δὲν ἀποβάλλουσιν
ἄμως αἱ καλαὶ τάξεις τῆς κοινωνίας, διότι ἔχουσι
τίτλον και ἐξουσίαν, διότι δίδουσι γέυματα, συνανα-
στροφάς και δῶρα, και περιβάλλουσι τὰ ἐλαττώ-
ματά των μετ' ἡλικίαν πολυτελείας και λαμπρότη-

τος. Ἡ δούκισσα αὕτη ἐπροξένητε τὸν ὄλεθρον τῆς
Καρολίνης, διότι εις τὴν οἰκίαν τῆς ἐγνώρισε τὸν
ἄξιον συνεταῖρον τῆς οἰκοδεσποίνης Μελβίλ, χαρτο-
παίκτην μέχρι μανίας, ἀγύρτην, πλάνον και ἀτυ-
νειδητον, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ διάγη βίον λαμπρὸν,
ἐνῶ τὸ θυμὸν αὐτοῦ ἐστέναζεν εις τὸ ἀγνωστον ἄτυλον
ὅπου κατέφυγε διὰ νὰ κρύψῃ τὴν ἀτιμίαν αὐτοῦ. Ὅλοι
τὴν κατέκρινον, διότι κανεῖς δὲν ἐγνώριζε τὰ διατρέ-
ξαντα. Ἡ νέα ὑπακούτατα εις τὴν μητέρα τῆς, εἶχε
παραδεχθῆ τὸν μετὰ τοῦ Σούνδερλανδ γάμον, μόνον
και μόνον διότι ἐπιβλήθη εις αὐτὴν ὡς καθήκον. Ἴδου
ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μωρᾶς ἐπιμονῆς τῆς μη-
τρὸς, και τῆς ἀτόπου ὑποταγῆς τῆς θυγατρὸς, τοῦ
χρέους τὸ ὁποῖον ἐξεπλήρωσεν αὕτη τόσον εὐσυνει-
δήτως, ἀλλὰ και τόσον ἐπιβλαβῶς!

Ὅταν ἀναγνώσετε τὸ τέλος τῆς διηγήσεως ταύ-
της, θὰ φωνάζετε ἴσως, κυρία μου, ὅτι εἶναι μυθώ-
δης. Καὶ ὅμως ἀγνοῶ ποῦ δὲν ἀπαντᾶται τὸ μυθῶδες·
τὰ ἀληθῆ συμβαίματα τῆς ζωῆς μας συντίθενται ἀπὸ
στοιχεῖα τόσῳ παράδοξα, ὥστε και ὁ τολμηρότερος
δραματοουργὸς δυσκολεύεται πολλάκις νὰ τὰ εἰσάξῃ
εις τὸ ποίημά του. Βαρυθεῖς τὰς διεξοδικὰς μου
περιγησεις κατὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἠπειρον και τὴν
Τουρκίαν, ἀπεράσιτα νὰ ἐπανεῖθω εις τὴν Ἀγγλίαν,
και διηρχόμεν βραδυπορῶν τὴν Ἰταλίαν, ἔχων ἀδια-
κόπως πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς γοθικοὺς πύργους τοῦ
γηραιοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. Ἀλλὰ δὲν ἐνθυμοῦμαι
εἰς αἰτίας ποίας συμπτώσεως ἐβιάσθην νὰ μείνω εις
πολίχνιον τι τῆς Βερόνης. Ἄμα τις ξένος φανῆ εις
χωρίον τῆς Ἰταλίας, σμήνος γραϊδίων και μικρῶν
ἐπαλιτῶν προξενούντων ἀποστροφῆν, φράττουσι τὴν
ὁδὸν αὐτοῦ. Κατορθώσας νὰ διαρῦγω τὰς χεῖρας τῆς
ὀχληρᾶς και ἀηδοῦς ἐκείνης σπείρας, εἰσῆλθον εις
μικρὸν νεκροταφεῖον, ὅπου πολλὴν ὥραν διεσκέδασα, ἐὰν
τῆς λέξεως ταύτης δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις ἐπὶ κοιμη-
τηρίων, ἀναγινώσκων τὰ ἡμισβεσμένα και χορτοσκέ-
παστα ἐπιτύμβια. Ἡ καρδία μου κατεσπαράχθη ὅτε
ἶδον τὸ χωρικὸν ἐκεῖνο νεκροταφεῖον· ἀλλὰ μὲν μῆ-
ματα ἦσαν συντετριμμένα, ἀλλὰ δὲ ἐξηφανισμένα, και
πλήθος ἄλλων ἐγκαταλειμμένα ἀπὸ τὴν ἐπιλήσιμονα
χεῖρα τῶν ἐπιζησάντων φίλων ἢ συγγενῶν! Εἰς τό-
πον παράμερον τοῦ νεκροταφείου, ἐν μέσῳ δένδρου-
δίων νεοφύτων, ἔκειτο μάρμαρον λευκόν, τοσοῦτον
μεμονωμένον και μακρὰν τῶν ἄλλων τάφων, ὥστε
αἰσθημα ἀνεξήγητον μ' ἔφερε πρὸς αὐτό. Πλησιά-
σας, ἔκυψα και ἀνέγνων ἐκστατικῶς, γεγραμμένον
ἀγγλιστὶ τὸ ἐπιτάφιον τοῦτο.

« Σὺ, φίλτατον τῆς ψυχῆς μου μέλημα, ἡ-
μάρτησας, ἀλλὰ μετενόησας, ὑπέστης δεῖνὰ πάμ-
πολλα, και ὁ θεὸς δὲν θέλει σ' ἐγκαταλείψει. »
Ε. Κ.

Ἄγγλος λοιπὸν ἀνεπαύετο εις τὸ χωρικὸν ἐκεῖνο
νεκροταφεῖον. Πολλὰς και μελαγχολικωτάτας ἰδέας
ἐξύπνισεν εις τὴν κεφαλὴν μου ἡ τυχαία ἐκείνη συν-
άντησις. Ὡς ὁ συμπολίτης μου, ἔπαθον και ἐγὼ και
περιηγούμην. Ἐστρεψα τὸ βλέμμα πρὸς τὸ παρελ-
θὸν μου· ἀλλὰ ποῖα ἦσαν τὰ ἀμαρτήματά μου, ἀ-

μαρτήματα ἀνθρώπου ζῶντος ἐν τῇ κοινωσίᾳ, ἀθῶα σφάλματα νέου. Ἀνεπόλητα κατὰ νοῦν τοὺς φίλους τοὺς ὁποίους ἀπώλετα, τὴν ὠραίαν καὶ δειλὴν νέαν τὴν ὁποίαν, ἀφοῦ κατέστρεψεν ὁ κόσμος, ἐσυκοφάντησε καὶ ἐγκατέλειψεν. Ὁ φραγμὸς ὅστις μὲ διεχώριζεν ἀπὸ αὐτὴν, δὲν ἦτον στερεώτερος τοῦ θανάτου; Μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ χάσμα μέγα ἐστήρικται!

Τοιαῦτα θλιβερὰ ἀναλογιζόμενος, ἴδον ἄνδρα καὶ γυναῖκα, καταβάοντας ἀπὸ ὄχημα, καὶ εἰσελθόντας εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Ἀπὸ τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὸ ἐξωτερικόν των ἐφαίνοντο Ἀγγλοὶ, καὶ διὰ τὸ μὴ με παρατηρήσωσιν, ἐκρύβην ταχέως ὀπισθεν βήτου, ἐνῶ αὐτοὶ ἐπροχώρουσαν πρὸς τὸν μεμονωμένον τάφον. Καὶ ἡ μὲν κυρία ἐφαίνετο περίλυπος μέχρι θανάτου, ὁ δὲ σύντροφός της, κύψας πρὸς αὐτὴν, τὴν παρηγόρει. Μετ' ὀλίγον ὁμοῦ τὴν ἀφῆκε μόνην, αὐτὴ δὲ, γονυπετήσασα ἐπὶ τοῦ μνήματος, ἔκλαυσε καὶ προσηυχῆθη πολλὴν ὥραν. Ἡ βαθεῖά της λύπη, τὰ δάκρυά της, ἡ τόση συντριβὴ της κατέθλιψαν τὴν καρδίαν μου, καὶ μὲ ἐράνη ἀτοπον τὸ νὰ κατασκοπεύω τὰ ἱερὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα ἔβλεπον σταλάζοντα ἐπὶ τοῦ μνήματος. Ἀνεχώρησά λοιπὸν ἀροποδητὶ, καὶ ὑπῆγον εἰς τοῦ νεκροταφείου τὴν πύλην, ὅπου ἴστατο ὁ Ἀγγλος. Παραδόξως πῶς μὲ ἐχαίρεισεν ἄμα μὲ εἶδε, μεταχειρισθεὶς φιλοφρόσυνην καταδικαζομένην αὐστηρῶς ἀπὸ τὰ βρετανικὰ ἔθιμα, καθ' ἃ δύο Ἀγγλοὶ, συναντώμενοι εἰς τὰ ξένα, χρεωστοῦσι νὰ φέρονται πρὸς ἀλλήλους, εἰν δὲν ἐγνωρίσῃ πρὶν ὁ εἰς τὸν ἄλλον, μὲ ὄλην τὴν δυνατὴν βαρβαρότητα. Φαίνεται ἐν τοσοῦτῳ ὅτι αἱ μετὰ τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης σχέσεις μας, εἶχον ξέσει καὶ ἀπὸ τοῦ δύο μας τὴν σκωρεῖαν ταύτην, καὶ ἀντηλλάξαμεν τοσαύτην εὐπροσηγορίαν, ὥστε ἡμίσεια ὥρα ἤρκεσεν εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀναδείξῃ φίλους.

— Θὰ σὰς ἐπρότεινα, μὲ εἶπεν, ἐπειδὴ θὰ κάμετε τὸν αὐτὸν δρόμον μὲ ἐμὲ, νὰ συνοδοιπορήσωμεν, εἰν δὲν εἶχα τὴν κόρην μου μαζῆ μου ἢ κατὰστασις ὁμοῦ τῆς υγείας καὶ τῆς καρδίας της, δὲν τὴν συγχωρεῖ νὰ πολυομιλῇ, διότι εἶναι πολλὰ λυπημένη.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ νέα ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖον, καὶ ὅταν μὲ παρετήρησεν ἐταράχθη, καὶ μάλιστα δυσηρεπτήθη. Σημειωτέον, ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν μὲ εἶχον συνειθίσει εἰς τοιοῦτον εἶδος ὑποδοχῆς. Καὶ νεώτερος ἀδελφὸς ὅταν ἤμην, εἶχον νικήσει πολλάκις τὴν αὐστηρότητα των ἀφοῦ δὲ ἐγεῖνα καὶ βαρονέτος, ποῦ νὰ εὐρεθῇ καρδία σκληρὰ δι' ἐμὲ; Ὅλαι αἱ γυναῖκες, ὅσας εἶχον γνωρίσει περιηγούμενος, μὲ εἶχον πείσει, ὅτι εἰκοσι χιλιάδων λιρῶν εἰσόδημα, τίτλος καὶ νεότης, ἦσαν ἱκανὰ νὰ διεγείρωσιν αἰσθηματικὰ συμπαθείας καὶ εἰς τὰς πλέον ἀτυμπαθεῖς καρδίας. Τὸ μακρὸν καὶ μαῦρον κρήδεμνον τὸ ὁποῖον ἔκρυπτε τὸ πρόσωπον τῆς νέας δὲν ἀνετύρθη ὅταν ἐπλησίασα, καὶ ἐχόλωσα μὴ δυνηθεῖς νὰ μαντεύσω καὶ τὴν φυσιογνωμίαν της· ἐπίστευσα ὁμοῦ ὅτι ἦτον εὐαεθὴς, διότι, ὡς σῶζων εἰσέτι τὴν φαντασίαν ζωηράν, ὑπέθεσα ὅτι ἀγαθῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀνευ ὠραϊότητος.

Ἦτοιμαζόμεν ν' ἀποχαιρετίσω, καὶ τοὶ βαρυθυμῶν, τοὺς νέους γνωρίμους μου, ὅταν ὁ πατήρ, ὅστις εἶχε συνομιλήσει κατ' ἰδίαν μὲ τὴν θυγατέρα του, πλησίασας με,

— Ἐλπίζω, μὲ εἶπεν, ὅτι θὰ μὲ κάμετε τὴν τιμὴν νὰ συγγευθῆτε μαζῆ μου ἢ κόρη μου προτιμᾷ νὰ μείνῃ μόνη εἰς τὸ δωμάτιόν της. Μὲ κάμετε αὐτὴν τὴν χάριν;

Ἐδέχθη προθύμως τὴν πρόσκλησιν, διότι τὰ δύο ἐκεῖνα ὄντα, εἶχον παρουσιασθῆ εἰς τὰς ὄψεις μου εἰς τρόπον κινήσαντα καὶ τὴν περιέργειαν, καὶ τὴν συμπάθειάν μου. Ἡ νέα, τὰ δάκρυά της, ἡ προφύλαξις της, ἠρέθισαν ἄλλως τὴν ἐπιθυμίαν μου τοῦ νὰ μάθω τί περιστάτικώτερον περὶ αὐτῶν, οὐδ' εἶχον παύσει τοῦ νὰ ἔχω καρδίαν εὐαίσθητον, ὥστε νὰ βλέπω μὲ ἀδιαφορίαν τὴν λύπην νέας γυναικός.

Εἰς τὸ γέῦμα ὠμιλήσαμεν περὶ παντοίων ἀντικειμένων, περὶ βουλευτικῶν ἐκλογῶν, περὶ αὐλικῶν ἐπεμβάσεων καὶ βραδουραγιῶν, περὶ συντάξεων, περὶ κυνηγίου, περὶ στοιχημάτων, καὶ ἐπὶ τέλους περὶ διαζυγίων.

— Ἦκούσατε, τὸν ἠρώτησα, τὸ διαζύγιον τῆς Λέδου Σούνδερλανδ; Ὁ τυμποσιάρχης μου ἀνεσκήρτησεν, ἠερυθρίσσε καὶ μετ' ὀλίγον ὠχρίασε, μὲ ἠτένισεν ἀκαρδαμυκτὶ, ἐχαμήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀπεκρίθη·

— Ναί! ἐκείνη ὁμοῦς ἀπέθανεν!

Ἀπορήσας διὰ τὴν ταραχὴν του, ἀπέπεινα πρὸς αὐτὸν πολλὰς ἐρωτήσεις εἰς τὰς ὁποίας μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν συγχωρήσω νὰ μὴ ἀποκριθῇ, καὶ μετὰ μικρὸν ἀνεχώρησεν. Ἐγὼ ὁμοῦ δὲν ἐκοιμήθην δι' ὅλης τῆς νυκτός· ἡ Καρολίνα ἦτον ἀδιαλείπτως ἐμπροσθέν μου, ποτὲ μὲν ἀθῶα, ἀγνή, χαρίεσσα, ποτὲ δὲ φαιδρὰ, περικυκλωμένη ἀπὸ λάτρας, καὶ ὑπερέχουσα τῶν ἄλλων γυναικῶν, ἄλλοτε ἐστιγματισμένη, καταφρονημένη, ἀποβεβλημένη, καὶ ἐπὶ τέλους νεκρά! Ἐπροσπάθουν ἀδιακόπως νὰ μαντεύσω διὰ τί τὸ ὄνομά της κατετάραξε τὸν ὁμοτρόφεζόν μου, καὶ διὰ τί ἀνεχώρησε τόσῳ κατεσπευσμένως. Ὑπηρετῆς τις τοῦ ξενοδοχείου, ἐγχειρίσας με ἐπιστόλιον, ἔλυσε τὴν ἀπορίαν μου. Ὁ συμπότης μου εἶχε σύζυγον τὴν θείαν τῆς Καρολίνης, ἡ δὲ θυγατὴρ του, Ἑλένη Κλίντων, ὑπῆρξεν ἐκ νεαρᾶς τῆς ἡλικίας φίλη ἐπιστήθιος τῆς ἀποθανούσης. Πολλάκις εἶχον ἰδεῖ εἰς Ἀγγλίαν τὴν Ἑλένην· τὸ πρόσωπόν της μὲ εἶχε φανεῖ μέτριον, καὶ τὸ πνεῦμά της μᾶλλον πνεῦμα συνέσεως ἢ λαμπρόν. Ἐξελθὼν ἀμέσως τοῦ θαλάμου μου, ὑπῆγον πρὸς τὸν Κ. Κλίντων.

— Ὀνομάζομαι Γράβωρ, τὸν εἶπον, σφίγγας τὴν χεῖρά του ὁ δεσμὸς ὅστις μᾶς συνδέει εἶναι καὶ ἰσχυρότερος καὶ ἀρχαιότερος ἀφ' ὅ,τι ὑποθέτετε ἢ ἀνεψία σας ἐχρημάτισεν ἢ μόνη τὴν ὁποίαν ἠγάπησα μὲ τὴν καρδίαν μου.

Ἐσφιγγε καὶ αὐτὸς ἐπίσης φιλικῶς τὴν χεῖρά μου, καὶ μὲ ἔδωκε τοσοῦτον περιέργους πληροφορίας περὶ

τῆς τελευταίας περιόδου τοῦ βίου τῆς Καρολίνας, ὡς δὲν διστάζω νὰ τὰς κοινοποιήσω πρὸς τοὺς ἀναγνώστας μου.

Αἱ δύο ἑξαδέλφαι, ἡ Ἑλένη καὶ ἡ Καρολίνα, εἶχον συνανατραφῆ ἀπὸ τὴν μάμμην των, ἥτις πρώτη ἐνεστάλαξεν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Καρολίνας εὐγενῆ καὶ γενναῖα αἰσθήματα, αἰσθήματα παραγνωριζόμενα ἀπὸ τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῆς κοινωνίας, καὶ διὰ τοῦτο ἀποβαίνοντα μάταια καὶ περιττά. Αἱ δύο νέαι, ἠλικιωθεῖσαι, ἐθεωροῦντο ὡς ἀδελφαί. Ἡ γραῖα τὰς ἠγάπα ἐξ ἴσου· ἀλλ' ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης! Αἱ χάριτες, τὸ ἀνθηρὸν κάλλος τῆς Καρολίνας, ἦσαν ἀντικείμενα ἐγκωμίων ἀφθόνων· ἐνῶ ἡ Ἑλένη, μὴ ἔχουσα προῖκα ἐπίσης θαυσιλῆ, μηδὲ ὠραιότητα ἐξαισίαν, μόλις εἴλεκε τὰ βλέμματα, ἢ ἤκουε λόγον φιλόφρονα.

— Εἶναι ὅλη θέληγητρα, ἔλεγον διὰ τὴν Καρολίαν· πόσον ὠραία ὀμμάτια! ὅποιον σῶμα λεπτόν καὶ εὐλόγιστον! Πόσον κρότον θὰ κάμη μετὰ δύο ἢ τρεῖς χρόνους!

Ἐπειτα, στρεφόμενοι πρὸς τὴν Ἑλένην, ἔλεγον·

— Διὰ τί φοβεῖσαι, κόρη μου; δὲν κάμνεις καλά παράδοξον! πῶς δὲν μοιάζει διόλου τὴν ἑξαδέλφην τῆς! . . . ἴσως διορθωθῆ ἀργότερα . . . μετὴν ἠλικίαν, τὸ πρόσωπόν τῆς.

Ταλαίπωρος Ἑλένη! Ποσάκις ἐβλαστήμησε τὸ πρόσωπόν τῆς αὐτὸ, ποσάκις ἐπληγώθη ἡ καρδία τῆς, ὅταν ἐβλεπεν ὅτι ὅλαι αἱ περιποιήσεις, ὅλαι αἱ λατρεῖαι συνῆρθεον εἰς τὴν ἑξαδέλφην τῆς. Καὶ ὅμως δὲν ἦτον ζηλότυπος. Ἄν καὶ ὅλοι ἠγάπων τὴν Καρολίαν, καὶ κἀνεὶς τὴν Ἑλένην, αὐτὴ ἠσθάνετο κλίσειν εἰλικρινῆ καὶ ἄδολον πρὸς τὴν ὠραίαν ἀδελφὴν τῆς. Πολλάκις, καταφιλοῦσα τὴν ξανθὴν κόμην τῆς, ἔλεγεν·

— Ἦθελα νὰ ἤμην εὐμορφη ὅσον καὶ σύ· ὅλοι θὰ μὲ ἠγάπων· ἀφοῦ ὅμως δὲν μὲ μισῆ ἡ μάμμη μου, δὲν παραπονοῦμαι.

Τὰ γενναῖα ταῦτα αἰσθήματα ὑπεβλήθησαν πολλάκις εἰς δοκιμασίαν· τὰ μαθήματα τὰ παραδιδόμενα καὶ εἰς τὰς δύο ἑξαδέλφαι συγχρόνως, ἐφαίνετο ὅτι παρεδίδοντο εἰς μόνην τὴν Καρολίαν· ποτὲ δὲν ἔστρεφον πρὸς τὴν Ἑλένην τὴν προσοχὴν των αἱ διδασκάλισσαι καὶ οἱ διδάσκαλοι, πλὴν ὁσάκις τοὺς ἠνάγκαζε διὰ τῆς ζωρότητος καὶ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ πνεύματός τῆς.

Ὅταν μετὰ μακρὴν διαμονὴν εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην ἡ μήτηρ τῆς Καρολίνας ἐπέστρεφεν εἰς Λονδίνον, ὅλοι οἱ φίλοι τῆς ἔσπευσαν νὰ παραστήσωσιν ὡς ὑπέμετρα γελοῖαν τὴν εὐλαβῆ ἐκείνην γραῖαν, ἥτις ἐπεσκέπτετο μὲν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς πτωχοὺς, δὲν ἔπαιζε δὲ χαρτία, οὐδ' ἐσύχναζεν εἰς τοὺς χοροὺς. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ ἑξαδέλφαι ἀπεχωρίσθησαν, κλαίουσαι, καὶ ἠκολούθησαν ἐκάστη αὐτῶν ἄλλοιαν διεύθυνσιν· ἡ μὲν μία ἐπέδωκε τὴν τύρβην, τοὺς καλλωπισμοὺς, τὰς συναναστροφάς, τὰς ἐπιδείξεις, ἡ δὲ ἄλλη, τὸν ἀφελῆ, καὶ σεμνόν, καὶ μετριόφρονα, καὶ λιτὸν βίον. Ἡ λύπη τὴν ὅποιαν ἠσθάνθησαν ἀπεχωριζόμεναι, ὑπῆρξεν ἐπίσης εἰλε-

κρινῆς, ἀλλ' ὄχι καὶ ἐπίσης διαρκῆς· διότι ἡ Καρολίνα, ἐντροφώσα ἐν τῷ μίῳ ἀπείρων τέρψεων, ἐλησμόνησε ταχέως τὴν ἑξαδέλφην τῆς· ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ τὴν θαυμάσωσιν, ἡ δίψα τῆς ἐπιτυχίας, κατεκρήμνιζον καθ' ἐκάστην αὐτὴν εἰς τὸ χάος τοῦ κόσμου. Ἐθεοποιεῖ τὸ κάλλος τῆς, ἐπρωτίμα τῶν ἀληθῶν αἰσθημάτων τὰ ἐγκώμια, καὶ εἶχεν ἀνάγκην ἀκατάσχετον λατρευτῶν.

Ἡ δὲ Ἑλένη, παραβλεπομένη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἐνησυχολεῖτο εἰς τοῦ νόος τῆς τὴν καλλιέργειαν· οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου τῆς, οἵτινες καθ' ἀρχὰς ἦσαν ἀνώμαλοι, ἐρρυθμίσθησαν προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ τὸ πρόσωπόν τῆς ἔλαβεν ἦθος ἐμφαίνον σκέψιν καὶ ψυχῆς ἀγαθότητα. Ἐφόσον ἐξετίμα καλύτερον, ἤγουν κατεφρόνει πλειότερον τὰς κρίσεις τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τοσοῦτον ἀνελάμβανεν ἀξιοπρέπειαν ἀφελῆ, καὶ θάρρος σεμνοπρεπέες. Ἐὰν δὲν τύχω, ἔλεγεν, ἄνδρα τιμῶντα ὄχι τὰ ἐξωτερικὰ προτερήματα, ἀλλὰ τὰ τῆς ψυχῆς, θὰ μείνω βεβαίως ἀνύπανδρος· δὲν θὰ γείνω σύζυγος εἰμὴ ἄνδρὸς ἔχοντος γενναῖα φρονήματα.

Ὅταν ἔμαθεν ὅτι ἡ ἑξαδέλφη τῆς ἐπαγίδευσεν τὸν Λόρδον Σούνδερλανδ, ὅτι ἡ μήτηρ τῆς ἐθεώρει τὸν γάμον τοῦτον πολλὰ συμφέροντα, καὶ ὅτι ἡ θυγάτηρ ὅθ' ἐνέδιδεν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν μητρικὴν βίαν, τὴν ἔγραψε, τὴν ἐπενθύμισεν ὅτι ἡ καρδία τῆς ἀνῆκεν εἰς ἄλλον, τὴν παρεκίνει νὰ μὴ λάβῃ ποτὲ ἄνδρα διὰ τὸν ὅποιον οὔτε ἀγάπην, οὔτε ὑπόληψιν αἰσθάνεται, καὶ τὴν παρεκάλεε θερμῶς νὰ σκεφθῆ καλῶς, διότι ἐπρόκειτο περὶ τῆς ὑπάρξεώς τῆς. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἡ Καρολίνα ἀπήντησε μὲ τρόπον ἀμφίβολον καὶ σκοτεινόν, ὁ γάμος ἀπεφασίσθη, ἡ δὲ Ἑλένη ἀπεποιήθη νὰ παρευρεθῆ εἰς αὐτόν.

Πολὺς καιρὸς δὲν ἐπέρασε, καὶ ὅλα τοῦ Σούνδερλανδ τὰ ἐλαττώματα ἐφάνησαν ἀπαρακάλυπτα εἰς τὰς ὄψεις τῆς Καρολίνας· ματαῖα ἦδη καὶ κενόσπουδος, ἀπεφασίσειεν ἔκτοτε νὰ γείνη καὶ φιλεράστρια καὶ ἄστατος, καὶ νὰ βαδίσῃ ὁδὸν παράλληλον πρὸς τὴν τοῦ συζύγου τῆς. Πολλάκις ἡ Ἑλένη τὴν παρεκάλεσε δι' ἐπιστολῶν ν' ἀπομακρυνθῆ τῆς ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ εἰς ἣν εἶχεν ἀρχίσει νὰ πλανᾶται, ἀλλ' αἱ νουθεσίαι τῆς ἀπεβλήθησαν μὲ καταφρόνησιν ἀπὸ τὴν παλαιάν τῆς φίλην. Ἐντὸς ὀλίγου, ἡ ὑπόληψις τῆς Καρολίνας κατεστράφη διὰ παντός, καὶ τὸ ὄνομά τῆς ἀνεφέρετο μὲ τὸ τοῦ κόμητος Μελβίλ, γνωστοῦ γόητος. Μετὰ παρέλευσιν τινος χρόνου, δὲν ἐγένετο πλέον λόγος περὶ αὐτῆς.

Ἡ Ἑλένη, ἀσθενήτασα δεινῶς, ἔμεινε πολλοὺς μῆνας κατάκοιτος· μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν, εἰσελθοῦσα εἰς τοῦ πατρὸς τῆς τὸ δωμάτιον, καὶ ἀσπασθεῖσα τὴν χεῖρά του·

— Πάτερ μου, εἶπεν, ἔχω μίαν χάριν νὰ σὲ ζητήσω.

— Λέγε, κόρη μου!

Ἡ Ἑλένη ἔταλαντεύετο.

— Δὲν θὰ σὲ ζητήσω τίποτε ἐναντίον τοῦ ἑσού λόγου.

— Δὲν ἀμφιβάλω. Λέγε λοιπόν.

— Ἀνεκάλυψα τὸ καταφύγιόν τῆς· εἶναι μόνη.

— Σ' ἐνοῶ· ἀναχώρησε ὅταν θέλῃς, ὁ πατήρ σου σὲ συνοδεύει.

Τὴν ἐπιούσαν ἀνεχώρησαν εἰς Ἰταλίαν, κατέλυσαν εἰς τὸ πολύχιον περὶ οὗ ὠμίλησα, καὶ ἐζήτησαν τὴν κατοικίαν νέας τινὸς Ἀγγλίδος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπεκρίθησαν εἰς αὐτοὺς, ὅτι, ὡς πάσχουσα βαρῶς δὲν ἐδύνατο νὰ τοὺς ἴδῃ, ἡ Ἑλένη ἔγραψε πρὸς αὐτὴν τὸ ἐφεξῆς λακωνικὸν ἐπιστόλιον·

« Καρολίνα μου! ἀνεκάλυψα τὸ καταγώγιόν σου καὶ ἦλθον· θὰ μείνω εἰς τὸ πλευρόν σου, ἕωσὸ μᾶς χωρὶς ὁ θάνατος. »

Ἐωσὸ δώση ὁ ὑπηρέτης τὸ ἐπιστόλιον, ἡ Ἑλένη ἐπερίμενεν εἰς τὸν πρόδομον· ὁ ὑπηρέτης ἐπέστρεψε, καὶ ἐκεῖνη προσῆλθεν εἰς τὴν κλίνην ὅπου ἀνεπαύετο ἡ ἐξαδέλφη τῆς· αὐτὴ δὲ, ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλμούς, ἐστέναξε γνωρίζασα ἐκείνην τῆς ὁποίας ἡ παρουσία τὴν ἐξηυτέλιζεν. Ἡ Ἑλένη τὴν ἐσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, ἔκλαυσεν, ἐμειδίασε, καὶ ἐπεδαψίλευσεν εἰς αὐτὴν ὅλα τὰ προσφιῆ ὀνόματα ὅσα συνείθιζε νὰ τὴν δίδῃ ἄλλοτε· ἀλλ' ἡ ἀσθενὴς τὴν παρεκάλει νὰ τὴν ἀρήσῃ ν' ἀποθάνῃ μόνη, λέγουσα ὅτι ἡ καταφρόνησις τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ αἰσθάνεται δι' αὐτὴν, τὴν ἐξουθένιζεν.

Ἡ ἐξαδέλφη τῆς ὁμῶς ἀπεκρίνετο διὰ νέων περιποιήσεων εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς, καὶ κατερίλει τὸ ἄλλοτε περικαλλές ἐκεῖνο πρόσωπον, τὸ ὁποῖον μόλις ἔσωζεν ἀσθενῆ τινὰ ἴχνη τῆς παλαιᾶς ὠραιότητος, τόσῳ τὸ εἶχεν ἀλλοιώσει ἡ νόσος καὶ ἡ ὀδύνη!

Ἡ Καρολίνα, καταπραῦνθεῖσα, ὠμίλησεν ἀταράχως περὶ τοῦ προσηχῶς θανάτου τῆς. Καθ' ἑκάστην, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἡ Ἑλένη εὐρίσκετο παρὰ τὴν κλίνην τῆς· χάρις δὲ εἰς τὴν σπανίαν ταύτην ἀφοσίωσιν, αἱ τελευταῖαι τῆς πασχούσης στιγμαὶ ὑπῆρξαν γλυκύτεραι. Ποῖν ἀποθάνῃ ἔγραψε πρὸς τὸν Σούνδερλανδ, παρακαλέσασα αὐτὸν νὰ ἀναθέσῃ εἰς τὰς φροντίδας τῆς Ἑλένης τὸ τέκνον των. Ἐγραψε δὲ καὶ πρὸς τὸν κόμητα Μελβιλ διεξοδικωτάτην ἐπιστολήν, παραγγείλασα νὰ ἐγχειρισθῇ πρὸς αὐτὸν μετὰ τὸν θάνατόν τῆς.

Ὁ κόμης, ἀφοῦ τὴν ἀνέγνωσε, τὴν ἔβαλεν εἰς τὸ θυλάκιόν του, καὶ ἐξῆλθε· τὸ πρόσωπόν του ἠκτινοβόλοι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην· καὶ ὅταν ὅλοι ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν αἴθουσαν τῆς κυρίας ἥτις ἐδέχετο τότε τὰς ὑποκλίσεις του, ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς ἐστίας, καὶ ἀνέγνωσε γαυριῶν εἰς ἐπήκοον αὐτῆς τοὺς τελευταίους ἀσπασμούς τῆς νέας ἡρώιδος, ὡς τὴν ὠνόμαζεν. Ἐπροσποικηθήσαν ὅτι ἐλυπήθησαν διὰ τὸ δυστυχές καὶ παραδειγματικὸν ἐκεῖνο τέλος, καὶ ὁ κόμης ἐβάδισε λαμπρότερος ἢ ἄλλοτε εἰς τὸ στάδιον τῶν θριάμβων του.

Ἡ Ἑλένη ἔγεινε σύζυγός μου.

N. A.

Ἡ ΔΙΚΗ ΤΩΝ ΕΚΤΑ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ.

ΕΚ ΤΗΣ ΝΕΩΤΑΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ΤΟΥ ΜΑΚΩΛΑΙΟΥΣ.

ὑπὸ Κ. Π.

(Συνέχεια. Ἴδε τὸ φυλλάδιον Ε'ον.)

Τῇ 27 Μαΐου εἰδοποιήθησαν οἱ ἐπίσκοποι, ὅτι τῇ 8 Ἰουνίου δεῖλουν νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὸν βασιλέα, ἐν τῷ συμβουλίῳ αὐτοῦ. Διὰ τὴν ἐδόθη τότεν μακρὰ προθεσμία, ἀγνωστὴν. Ἴσως ὁ Ἰάκωβος ἤλπισεν, ὅτι τινὲς τῶν ἐνόχων, φοβηθέντες τὴν βασιλικὴν ὀργήν, θέλουσι ὑποταχθῆ πρὶν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ἢ δερισθεῖσα πρὸς ἀνάγκωσιν τῆς διακηρύξεως ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, καὶ, διὰ νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν κυβερνήσιν, θέλουσι καταπέσει τὸν κλῆρον αὐτῶν νὰ υπακούσῃ εἰς τὸ διάταγμα. Ἐὰν τῶντι ἤλπισε τοιοῦτό τι, ἠπατήθη παραδόξως· διότι, ἐπελθούσης τῆς κυριακῆς τῆς 3ης Ἰουνίου, ἅπαντα ἡ Ἀγγλία ἐμειμήθη το παραδειγμα τῆς πρωτεύουσας. Πρὸ τούτου ἐτι, οἱ ἐπίσκοποι Νορουίκου, Γλοκεστρίας (1), Σαλισβουρίας (Salisbury) Ουίνχεστρίας (Winchester) καὶ Ἐξεστρίας (2) εἶχον ἀποδεχθῆ τὰ ἐν τῇ ἀναφορᾷ περιεχόμενα, ὑπογράφαντες ἀντίγραφον αὐτῆς. Ὁ ἐπίσκοπος Ουόρκεστρίας (Worcester) ἀπεποιήθη νὰ διανεῖμῃ τὴν διακήρυξιν εἰς τὸν κλῆρον αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος Ἑρεφορδίας (Hereford) διένειμε μὲν τὴν διακήρυξιν, ἀλλ' ἦτο πασίγνωστον ὅτι μετεμελήθη καὶ ἠσχύνετο διὰ τὴν πράξιν ταύτην. Οὐδὲ εἰς ἐφημέριος ἐπὶ 50 ἐξετέλεσε τὸ βασιλικὸν διάταγμα· ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπαρχίᾳ τῆς Κεστρίας λ. χ., ἥτις περιελάμβανε τὴν κομητίαν τῆς Λαγκαστρίας, ὁ Καρτουρίγιος δὲν εἰμῶρεσε νὰ καταπέσει εἰμῆ τρεῖς καὶ μόνους ἱερωμένους νὰ υπακούσῃ εἰς τὸν βασιλέα· εἰς τὴν ἐπαρχίαν Νορουίκου ὑπῆρχον πολλαὶ ἐκκλησιῶν ἑκατοντάδες, ἀλλὰ μόνον εἰς τέσσαρας ἐκκλησίας ἀνεγνώσθη ἡ διακήρυξις. Ὁ αὐλικὸς ἐπίσκοπος Ροκεστρίας δὲν κατῴρθε νὰ διαλύτῃ τοὺς διαταγμούς τοῦ κληρικῶ ὅστις, διατελῶν ὡς ἐφημέριος παρὰ τῷ ἐν Χαταμίφ (Chatam) σταθμῶντι στόλῳ, ἔζη ἐκ τοῦ μισθοῦ τὸν ὁποῖον ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως· σώζεται δὲ ἐτι κατανοητικὴ ἐπιστολὴ τοῦ χριστοῦ τούτου ἱερέως πρὸς τὸν γραμματέα τοῦ Ναυτικοῦ διευθυντηρίου, λέγουσα μεταξὺ ἄλλων· « δὲν δύναμαι εὐλόγως νὰ ἐλπίσω εἰς τὴν προστασίαν σας· Γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Προσιμῶ νὰ πάθω ἢ νὰ ἀμαρτήσω. »

Τὴν ἐσπέραν τῆς 8ης Ἰουνίου, οἱ 7 ἀρχιερεῖς, ἀφοῦ συνεβουλεύθησαν περὶ πάντων πᾶν δεόντων ὑπὸ τῶν ἐμπειροτέρων δικηγόρων τῆς Ἀγγλίας, ἐπορεύ-

(1) Gloucester, τὸ Ῥωμαϊκὸν Clevum. (2) Exeter, ἡ Οὐξέλλα τοῦ Πτολεμαίου, κατὰ τινὰς.

θησαν εἰς τὰ βασίλεια καὶ εἰσῆχθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ συμβουλίου. Ἡ ἀναφορὰ αὐτῶν ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης· ὁ Καγγελάριος, λαβὼν τὸ ἔγγραφο καὶ ἐπιδείξας αὐτὸ εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, εἶπεν· « αὐτὸ εἶναι τὸ ἔγγραφο τὸ ὁποῖον ἐγράφη μὲν ὑπὸ τῆς Πανιερότητός σας, παρεδόθη δὲ εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα ὑπὸ τῶν ἐξ ἐνταῦθα παρόντων ἐπισκόπων ; » Ὁ δὲ Σαγκρόφτιος, ἰδὼν τὸ ἔγγραφο, ἐστράφη πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἐλάλησεν οὕτω πρὸς αὐτόν. « Βασιλεῦ, παρίσταμαι ἐνταῦθα ὡς κατηγορούμενος. Τοῦτο δὲν μὲ συνέβη ποτὲ μέχρι τοῦδε, οὐδὲ ἐφαντάσθην ὅτι δύναται νὰ μὲ συμβῆ, καὶ ἔτι ὀλιγώτερον, ὅτι δύναμαι ποτὲ νὰ κατηγορηθῶ ἐπὶ πλημμελήματι κατὰ τοῦ βασιλέως μου· ἀλλ' ἐπειδὴ ἠτύχησα νὰ περιέλθω εἰς τοιαύτην θέσιν, παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα νὰ μὴ δυσαρεσθῆ ἂν, μεταχειριζόμενος τὸ νόμιμον δικαίωμά μου, ἀποφύγω πᾶσαν ὁμολογίαν, δυναμένη νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν κατ' ἐμοῦ κατηγορίαν. « Αὐτὰ εἶναι στρεψοδικαίαι » εἶπεν ὁ βασιλεὺς. « Ἐλπίζω ὅτι ἡ ἱερότης σας δὲν θέλει περιπέσει εἰς τὸ ἄτοπον τοῦ ν' ἀρνηθῆ τὴν ἰδίαν αὐτῆς χεῖρα. » « Βασιλεῦ » εἶπεν ὁ Λουδῖος, ὅστις εἶχε σπουδάσει πολὺ τοὺς περὶ τῶν δισταγμῶν τῆς συνειδήσεως λεπτολογίσαντας, « ἅπαντες οἱ θεολόγοι συμφωνοῦσιν εἰς τοῦτο, ὅτι « ὁ ἄνθρωπος ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν θέσιν μας ὀφείλει « νὰ μὴν ἀπαντήσῃ εἰς τοιαύτην ἐρώτησιν. » Ὁ δὲ βασιλεὺς, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν φύσις ἦτον ὀξεῖα, ἡ δὲ διάνοια νωθερὰ, δὲν ἠδύνατο νὰ καταλάβῃ τί ἤθελον νὰ εἴπωσιν οἱ ἀρχιερεῖς· ὅθεν ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀπαίτησιν αὐτοῦ καὶ ἀμέσως ἐξήφθη. « Βασιλεῦ » εἶπεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος, « δὲν εἶμαι ὑπόχρεως νὰ κατηγορῶ ἢ ῥῆσω αὐτὸς ἑμαυτόν. Ἄλλ' οὐδὲν ἦττον, ἂν ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης μὲ διατάξῃ ἀπλῶς νὰ ἀποκριθῶ, « θέλω πράξει τοῦτο, πεποιθὼς, ὅτι ἡγεμῶν φιλοδία καιος καὶ μεγαλόψυχος δὲν θέλει καταδεχθῆ νὰ « προσαγάγῃ ὡς ἀπόδειξιν κατ' ἐμοῦ, ὅτι εἶπον κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ. » « Δὲν πρέπει νὰ συνθηκολογήτε μετὰ τοῦ κυριάρχου ὑμῶν » ἀνέλαβεν ὁ Καγγελάριος. « Ὁχι, » εἶπεν ὁ βασιλεὺς, « δὲν θέλω νὰ δώσω τοιαύτην διαταγὴν. » Ἄν θεωρῆτε εὐλογον νὰ ἀρνηθῆτε τὸν χαρακτήρα τῆς ἰδίας ὑμῶν χειρὸς, δὲν ἔχω πλέον τί νὰ σᾶς εἴπω. »

Οἱ ἐπίσκοποι ἀπεπέμφθησαν ἐπανειλημμένως εἰς τὸν προθάλαμον καὶ ἐπανειλημμένως ἀνεκλήθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ συμβουλίου. Τελευταῖον ὁ Ἰάκωβος διέταξεν αὐτοὺς ὠρισμένως νὰ ἀπαντήσωσιν εἰς τὴν ἐρώτησιν· καὶ δὲν ὑπεσχέθη μὲν ῥητῶς, ὅτι δὲν θέλει γίνεαι χρεῖσις κατ' αὐτῶν τῆς ὁμολογίας, ἀλλὰ δὲν ἦτο παράλογον νὰ θεωρήσωσιν οὗτοι, ὡς ἐκ τῶν προηγουμένων, τὴν ὑπόσχεσιν περιεχομένην σιωπηλῶς ἐν τῇ διαταγῇ. Ὅθεν ὁ Σαγκρόφτιος ἀνεγνώρισε τὸν χαρακτήρα τῆς ἰδίας χειρὸς, καὶ οἱ συναδελφοὶ αὐτοῦ ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμα ἐκεῖνο. Ἐπειτα δὲ ἐρωτήθησαν περὶ τῆς ἐννοίας λέξεων τινῶν τῆς ἀναφορᾶς καὶ περὶ τοῦ φυλλαδίου, τὸ ὁποῖον, διαδοθὲν καθ' ἅπαν τὸ βασίλειον, προεξένησε τοσαύτην ἐντύπωσιν· ἀλλ' αἱ ἀποκρίσεις αὐτῶν ἦσαν τοσοῦτον

πεφυλαγμένα, ὥστε οὐδὲν ἐξήχθη ἀπὸ τῆς ἐξετάσεως ταύτης. Ὁ Καγγελάριος εἶπε τότε εἰς αὐτοὺς, ὅτι θέλουν κατηγορηθῆ ποινικῶς, εἰς τὸ ἀνώτατον βασιλικὸν δικαστήριον ἕνεκα στασιαστικοῦ λιβέλλου, καὶ ἀπήτησε νὰ ὑποσχεθῶσιν, ὅτι θέλουσιν αὐθορμητῶς ἐμφανισθῆ, ἐπὶ πληρωμῇ προστίμου. Αὐτοὶ δὲ ἀπεποιήθησαν, εἰπόντες ὅτι εἶναι πατρικίου τοῦ κράτους, ὅτι, ὡς ἔμαθον ἀπὸ τῶν ἐγκριτωτέρων νομικῶν, δὲν δύναται ν' ἀπαιτηθῆ ἀπὸ πατρικίον ὑπόσχεσις αὐθορμητοῦ ἐμφανίσεως, ἐπὶ πληρωμῇ προστίμου, προκειμένης κατηγορίας ἕνεκα στασιαστικοῦ λιβέλλου, καὶ ὅτι δὲν θεωροῦσιν εὐλογον νὰ παραιτηθῶσι τοῦ προνομίου τούτου τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν. Ὁ βασιλεὺς ἦτο τοσοῦτον εὐθήης, ὥστε ἐθεώρησεν ἑαυτὸν προσβεβλημένον, διότι οἱ ἐπίσκοποι ἐνόμισαν καλὸν νὰ συμβουλευθῶσι νομικοὺς, περὶ νομικοῦ ζητήματος. « Πάντα ἄλλον πιστεύετε, » εἶπε, « μᾶλλον ἢ ἐμέ. » Ἦτο δὲ τῶντι παρωργισμένος καὶ τεθορυβημένος, καθότι εἶχε τοσοῦτον προχωρήσει, ὥστε, ἂν ἀπέμενον, δὲν εἶχε τί νὰ πράξῃ ἄλλο εἰμὴ νὰ πέμψῃ αὐτοὺς εἰς τὴν φυλακὴν· καίτοι δὲ μὴ δυναμένος νὰ προῖδῃ ἅπαντα τὰ ἀποτελέσματα τοῦ τελευταίου τούτου βήματος, ἔβλεπεν ὅμως ἀρκετὰ τὸ ἄτοπον τοῦ πράγματος, ὥστε νὰ θορυβῆται. Ἀποποιηθέντων δὲ τῶν ἐπισκόπων σταθερῶς, ἐξεδόθη διαταγὴ πρὸς τὸν φρούραρχον τοῦ Πύργου (3) περὶ τῆς ἀσφαλούς αὐτῶν κρατήσεως καὶ ὠπλίστη ἀκάτιον ἵνα καταβιάσῃ αὐτοὺς ἐκεῖ, διὰ τοῦ ποταμοῦ.

Ὅλον τὸ Λονδῖνον ἐγνώριζεν ὅτι οἱ ἐπίσκοποι εὐρίσκονται ἐν τῷ συμβουλίῳ, καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ κοινοῦ ἦτο πολλή. Μέγα πλῆθος ἐπλήρου τῆς αὐλᾶς τῆς Οὐιτεάλλης καὶ τῆς παρακειμένης ὁδοῦ· καὶ πάντοτε μὲν πολλοὶ ἄνθρωποι συνέιθιζον νὰ ζητῶσι, τὸ ἑσπέρας τῶν θερινῶν ἡμερῶν, ἀναψυχὴν τινὰ εἰς τὴν δροσερὰν ἀτμοσφαιραν τοῦ Ταμέσιος, ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ ποταμὸς ἔβριθε κελητίων. Ὅταν δὲ ἐξῆλθον οἱ ἐπὶ τὰ παραπεμπόμενοι ὑπὸ φυλάκων, ἡ ταραχὴ τοῦ λαοῦ ἀπέπτυσε πάντα χαλινόν· χιλιάδες ἀνθρώπων, γονυκλινήσαντες, προσπηυχθήθησαν εἰς τὸν θεὸν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες, μετὰ τῆς χριστιανικῆς καρτερίας τοῦ Ριδλέους καὶ τοῦ Λατιμέρου, ἀνθίσταντο εἰς τύραννον μαινόμενον ἀπὸ τὰ ἄγρια θρησκευτικὰ τῆς Μαρίας πάθη (4). Πολλοὶ ἔ-

(3) Πύργος τοῦ Λονδῖνου (Tower) εἶναι τὸ μέγα καὶ ἀχανὲς φρούριον, τὸ ὁποῖον πρὸ 4 μὲν ἑκατονταετηρίδων, ἦτο κατοικία τῶν βασιλέων, ἔκτοτε δὲ χρησιμεύει ὡς ὀπλοστάσιον καὶ ἐπίστεως ὡς φυλακὴ. Σύγκειται δὲ ἀπὸ πολλῶν, μεγάλων καὶ μάλιστα ἀξιωμαθημενεύτων κτιρίων, καὶ περιέχει ἄπειρα περιέργα καὶ πολύτιμα πράγματα.

(4) Ἡ Μαρία αὕτη ἦτο πρεσβυτέρα ἀδελφὴ τῆς μεγάλης Ἐλισάβετ καὶ ἐβασίλευσεν ἀμέσως πρὸ αὐτῆς, 1553-1558. Ἀμφότεραι δὲ ἦσαν θυγατέρες τοῦ περιβοήτου Θεοδωρίδου Ἐρρίκου Η'· ὅστις πρῶτος εἰσήγαγε τὴν αἵρεσιν τῶν διαμαρτυρομένων εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἀλλ' ἡ Μαρία ἔπειτα ἠθέλησε νὰ ἐπαραγάγῃ τὸν καθολικισμὸν καὶ ἔ-

πεσον εἰς τὸ βρῦμα, καὶ, μέχρι τοῦ τραγήλου ἔχοντες πηλὸν καὶ ὕδωρ, παρεκάλουν τοὺς ἁγίους πατέρας νὰ τοὺς εὐλογήσωσιν. Εἰς ὅλον τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ Οὐίτεαλλης μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Λονδίνου, τὸ βασιλικὸν ἀκάτιον κατέπλευσε τὸν ποταμὸν ἐν τῷ μεταξὺ πολλῶν σειρῶν κελητίων, ἀπὸ τῶν ὁποίων μία ἐξήρχετο κραυγὴ « ὁ θεὸς εὐλογήσῃε τὰς Ὑμ. Πανιερότητας. » Ὁ βασιλεὺς, διαταραχθεὶς πολὺ, διέταξε νὰ διπλασιασθῇ μὲν ἡ φρουρὰ τοῦ Πύργου, νὰ παρασκευασθῶσι δὲ οἱ δορυφόροι ὡς εἰς πόλεμον, ν' ἀποσπαθῶσι δὲ ἅπ' ἐκάστου τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ συνταγμάτων δύο λόχοι καὶ ν' ἀποσταλῶσιν ἀμέσως εἰς Λονδίνον. Ἀλλὰ ἡ δύναμις διὰ τῆς ὁποίας ἤλπισε νὰ καταβύλῃ τὸν λαόν, συνεμερίζετο ἅπαντα τοῦ λαοῦ τὰ αἰσθήματα. Αὐτοὶ οἱ σκοποὶ, οἵτινες ἐφορούρου εἰς τὰς πύλας τῆς φυλακῆς, ἐπεκλοῦντο εὐχχέστατα τὴν εὐλογίαν τῶν μαρτύρων, τοὺς ὁποίους εἶχον νὰ φυλάξωσι. Φρούραρχος τοῦ Πύργου ἦτον ὁ Ἐδουάρδος Ἄλγης, ὅστις ὀλίγην εἶχε διάθεσιν νὰ μεταχειρισθῇ μὲ πραότητα τοὺς φυλακισμένους αὐτοῦ, διότι εἶχεν ἐξωμόσει τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας, ὑπὲρ ἧς αὐτοὶ ἔπαυον καὶ ἐνέμετο πολλὰ προσοδοφόρα ἀξιώματα, δυνάμει τοῦ δικαιοῦματος τῆς ἀργεύσεως τῶν νόμων, κατὰ τοῦ ὁποίου αὐτοὶ διεμαρτύροντο. Ἐμαθε δὲ μὲ ἀγανάκτησιν, ὅτι οἱ στρατιῶται αὐτοῦ πίνουσιν εἰς ὑγείαν τῶν ἐπισκόπων καὶ διέτρεξε τοὺς ἀξιωματικοὺς νὰ φροντίσωσιν, ὥστε τοῦτο νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ εἰς τὸ ἐξῆς. Ἄλλ' οἱ ἀξιωματικοὶ ἐπανύβησαν ἀναγγέλλοντες, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμποδισθῇ καὶ ὅτι ἡ φρουρὰ εἰς ὑγείαν οὐδενὸς ἄλλου θέλει νὰ πῆ. Δὲν ἐπεδείκνυον δὲ μόνον ἐν πότεισι τὰ στρατεύματα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας τῆς ἐκκλησίας ὑπόληψιν αὐτῶν· καθ' ἅπαντα τὸν Πύργον ἐπεκράτει τοσαύτη εὐτέβεια

πεχείρησεν ἐπὶ τούτῳ φοβερὰς καταδιώξεις καθ' ἕνα τῶν ἐπιμερόντων εἰς τὰ δόγματα τῆς διαμαρτυρήσεως. Μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν μαρτύρων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μάλιστα ἀνομιᾶστοι εἶναι οἱ δύο ἐν τῷ κινήσῳ ἀγαπερόμενοι Ριδλέους καὶ Λατμέρος, ἐπίσκοποι, ὁ μὲν τοῦ Λονδίνου, ὁ δὲ Οὐόρκεστρίας, διάσημοι ἐπ' ἀρετῆ καὶ σοφίας, λαβόντες συγγνώμην τὸν διὰ τοῦ πυρὸς θάνατον ἐν Ὁξονίῳ καὶ ἐμψυχωθέντες συναλλήλως διὰ τῶν ἀμοιβαίων προτροπῶν. Ὅταν ἐδεσθῇ ὁ Λατμέρος εἰς τὸν πύργον, εἶπε πρὸς τὸν Ριδλέον. « Παραμυθίσωμεν ἡμᾶς, ἀδελφὲ, διότι ἀνάπτομεν σήμερον εἰς τὴν Ἀγγλίαν δάδα, ἣτις, θεοῦ θέληστος, οὐδέποτε θέλει ἀεσθῆ. » Οἱ δῆμοι ἐλεήσαντες τοὺς δύο τούτους ἀρχιερεῖς, ἔδωσαν περὶ αὐτοὺς ζώην πυρίτιδος, ἵνα ἐπιταχύνῃ τὸν θάνατον. Καὶ ὁ μὲν Λατμέρος ἐφανεύθη ἀμέσως ὑπὸ τῆς ἐκρήξεως, ἐσχατόγηρος ὢν· ὁ δὲ Ριδλέος ἔζησεν ἐτι ἐπὶ μικρὸν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πυρᾶς. Σημειωτέον ἐπιπλέον, ὅτι ἐπειτα ἡ Ἐλισάβετ ἐπαρήγαγε πάλιν τὴν Ἀγγλικανικὴν θρησκείαν καὶ καταδιώξε τότε τοὺς καθολικοὺς καὶ τοὺς ἑτεροδοξοῦντας διαμαρτυρομένοις

ὥστε εὐλαβεῖς ἄνθρωποι ἠδ' ἀριστοὺν τὸν θεόν, διότι ἀπὸ πονηρῶν ἀγαθὰ παρήγε καὶ τὴν καταδιώξιν τῶν πιστῶν αὐτοῦ λειτουργῶν μετεχειρίζετο ἵνα διασωθῇ πολλὰς ψυχὰς. Δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἔδλεπε περὶ τὰς πύλας τῆς φυλακῆς τὰς ἀμάξας τῶν ἐπιφανεστέρων εὐπατρίδων τῆς Ἀγγλίας· χιλιάδες δὲ θεατῶν κάτωτερας τάξεως ἐκάλυπτον ἀδιαλείπτως τὸν παρακείμενον εἰς τὸν Πύργον λόφον. Ἀλλὰ ἐκ τῶν δοθέντων εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς δειγμάτων τῆς κοινῆς ὑπολήψεως καὶ συμπαθείας, ἐν μάλιστα παρώρισε καὶ ἠησύχησε τὸν βασιλέα, διότι ἔμαθεν, ὅτι πρεσβεία δέκα ἑτεροδοξούντων ἱερέων ἐπεσκέφη τὸν Πύργον. Ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε 4 ἐκ τούτων καὶ ἐξέτασεν αὐτοὺς ὁ ἴδιος. Οὗτοι δὲ ἀπήντησαν γενναίως, ὅτι θεωροῦσι χρέος αὐτῶν, νὰ λησμονήσωσι τὰς παρελθούσας ἐρίδας καὶ νὰ ὑποστηρίξωσι τοὺς ἀνδρας τοὺς ὑποστηρίζοντας τὸ τῶν διαμαρτυρομένων ἔρησκευμα.

Μόλις δὲ ἀπαχθέντων τῶν φυλακισμένων τούτων εἰς τὸν Πύργον, ἐπῆλθε γεγονός ἕτερον, ἐπαυξήσαν τὴν κοινὴν ταραχὴν. Ἡ βασιλὶς, καθὰ εἶχεν ἀναγγελοθῆ, δὲν περιέμενε τὴν λοχείαν αὐτῆς πρὸ τοῦ Ἰουλίου μηνός. Ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν οἱ ἐπίσκοποι παρέστησαν εἰς τὸ συμβούλιον, παρετηρήθη, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐφαίνετο πολλὰ ἀνήσυχος περὶ τῆς καταστάσεώς της. Τὸ ἑσπέρας ἔμω, ἐκεῖνο διέμεινεν αὐτὴ παίζουσα χαρτία, ἐν Οὐίτεαλλῃ, μὲν τοῦ μεσονυκτίου σχεδὸν ἔπειτα δὲ μετεκομίσθη, ἐπὶ φορείου, εἰς τὰ βασίλεια τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, ὅπου μετὰ πολλῆς σπουδῆς εἶχον παρασκευασθῆ δωμάτια πρὸς ὑπόδοχὴν αὐτῆς. Μετ' ὀλίγον ἔτρεξαν ἀγγελιαφόροι ἄνω καὶ κάτω, προτκαλοῦντες ἰατροὺς καὶ ἱερεῖς, μέλη τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου καὶ κυρίας τῆς αὐλῆς. Ἐντὸς ὀλίγων ὥρων συνηροίσθησαν πολλοὶ καὶ πολλὰ τῶν ἐν τέλει εἰς τὸν θάλαμον τῆς βασιλίδος· καὶ ἐνταῦθα, τὴν πρωίαν τῆς κυριακῆς τῆς 10 Ἰουνίου, ἡμέρας τὴν ὁποίαν ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐνομίζον ἱερὰν οἱ πέρα τοῦ δέοντος πιστοὶ ὁπαδοὶ μερίδος βεβαίως ὄχι ἀγαθῆς, ἐγεννήθη ὁ ἀτυχέστερος τῶν ἡγεμόνων, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ διαζῆσθαι 77 ἐτη ἐξόριστος, πλανώμενος τῆδε κακίᾳ, ματαίως ἀγωνιζόμενος νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαμβάνων τιμὰς ὀδυνηροτέρας τῶν ὕβρεων καὶ τρεφόμενος μὲ ἐλπίδας τραυματιζόμενος τὴν καρδίαν (5).

(5) Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰακώβος Ἐδουάρδος Φροκίσκος, ὅστις, ὀλίγου μῆρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως, ἀποβαλόντος τοῦ Ἰακώβου Βου, τῶν θρόνου, ἀπῆλθε μετὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν ἐξορίαν παρὰ τὸ Λονδὸνικόν 14, ὅπου ἔτιχον μὲν τιμῶν μεγάλων, ἀλλὰ τούσης μόνον συνδρομῆς ὄση συνελθούσης μὲ τὰ συμφέροντα τοῦ βασιλέως ἐκείνου τῆς Γαλιλλίας. Ὁ Ἰακώβος Ἐδουάρδος ἠλικιωθεὶς ἀπεβιβάσθη τῷ 1715 (ὁ πατὴρ του εἶχε ἀποθάνει ἀπὸ τοῦ 1701) εἰς τὴν Σκωτίαν ἐπὶ τῆ ἐλπίδι, ὅτι θέλει ἀνακτήσῃ τὴν βασιλείαν καὶ ἔλαβε μάλιστα τὸν τίτλον τοῦ Ἰακώβου 7ου ἀλλ' ἀπέτυχε. Ἀπέθανε δὲ τῷ 1766, καταλιπὼν δύο υἱούς.

Αἱ συμφοραὶ τοῦ ἀτυχοῦς παιδὸς ἤρξαντο ἔτι πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Τὸ ἔθνος τοῦ ὁποίου ἐμελλέ ποτε νὰ ἄρξῃ, ἐὰν ἐτηρήτο ἡ τακτικὴ τῆς κληρονομίας διαδοχῆ, εἶχε τὴν πεποιθῆσιν, ὅτι ἡ βασιλίς δὲν ἦτον ἀληθῶς ἐγκυος. Δι' ὁποίας δήποτε μαρτυρίας καὶ ἂν ἀπεδεικνύετο τὸ γεγονός τῆς γεννήσεώς του, πάλιν πλεῖστοι ἄνθρωποι ἤθελον πιθανώτατα ἐπιμείνει ἰσχυρίζομενοι, ὅτι οἱ Ἰησοῦται μετεχειρίσθησαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐπιτηδεῖαν τινὰ ψυροπαιξίαν (6), ἡ δὲ μαρτυρία, εἴτε ἐκ τύχης, εἴτε ἐκ παραδόξως ἀδεξίας διατάξεως τῶν πραγμάτων, ἀπέβη ἐπιδεικτικὴ ἰκανῆς ἀντιλογίας. Πολλοὶ ἄνδρες καὶ πολλαὶ γυναῖκες ἦσαν ἐν τῷ βασιλικῷ κοιτῶνι, ὅτε ὁ ποῖς εἶδε κατὰ πρῶτον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν μαρτύρων τούτων ἀπελάμβανε μεγάλην παρὰ τῷ κοινῷ ὑπόληψιν. Ἐκ τῶν παρόντων συμβούλων οἱ μὲν ἡμίσεις ἦσαν καθολικοὶ, οἱ δὲ καλοῦντες ἑαυτοὺς διαμαρτυρομένους, ἐθεωροῦντο ὡς προδόται τῆς πατρίδος καὶ τοῦ θρησκευήματος αὐτῶν. Πολλαὶ ἐκ τῶν παρευρεθεισῶν εἰς τὴν λοχείαν γυναικῶν ἦσαν Γαλλίδες, Πορτογαλλίδες, Ἰταλίδες· ἐκ δὲ τῶν Ἀγγλίδων, τινὲς μὲν ἦσαν καθολικαί, ἄλλαι δὲ σύζυγοι καθολικῶν. Τινὲς ἐκ τῶν μάλιστα δικαιουμένων νὰ παρευρεθῶσι καὶ, διὰ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, μάλιστα δυναμένων νὰ ἄρῳσιν ἐκ μέσου πᾶσαν ἀμφιβολίαν, δὲν παρευρέθησαν, ἡ δὲ ἀπουσία αὐτῶν ἐθεωρήθη ὡς ἐξ ἐπιτηδῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως παρασκευασθεῖσα. Ἡ ἡγεμονίς Ἄννα εἶχε παρὰ πάντα ἄλλον κάτοικον τοῦ βασιλείου μέγιστον εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν συμφέρον· διὰ τὸ φύλον καὶ τὴν πέτραν αὐτῆς, ἦτον ἐπιτηδαιοτάτη νὰ παρασταθῇ ὡς φύλαξ τῶν κληρονομικῶν δικαιωμάτων τῆς ἀδελφῆς τῆς (7) καὶ ἑαυτῆς. Εἶχε δὲ

τὸν Κάρολον Ἐδουάρδον Λουδοβικόν καὶ τὸν Ἐρρίκον Βενέδικτον. Ἐκ τούτων ὁ πρῶτος ἀπεβίβασθη αἰθίς, τῷ 1745, εἰς τὴν Σκωτίαν, ἐπὶ οἱ Στυαρτίδαι εἶχον τοὺς πλείστους ὀπαδοὺς, καὶ, ὑποστηρικθεὶς ὑπὸ τῆς Γαλλίας, ἦτις μετεχειρίζετο τὰς ἀξιώσεις τοῦ οἴκου ἐκείνου ἵνα ταράττῃ τὰ Ἀγγλικά πράγματα, κατ' ἀρχὰς νῦδοκίμησεν ὄχι ὀλίγον. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἠττηθεὶς ὀλοσχερῶς, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἀπέθανε δὲ τῷ 1788 εἰς Ῥώμην ἄτεκνος. Ἐνταῦθα ἀπέθανε τῷ 1807 καὶ ὁ νεώτερος ἀδελφὸς Ἐρρίκος Βενέδικτος, Καρδινάλιος Ἐνδράκου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐξέλιπον οἱ ἐξ ἀγγενογονίας ἀπόγονοι τοῦ Στυαρτικοῦ οἴκου.

(6) Ἐπειδὴ τὰ δύο μόνον τέκνα τὰ ὅποια μέχρι τοῦδε εἶχεν ὁ Ἰακώβος, ἡ Μαρία καὶ ἡ Ἄννα (ἰδὲ τὴν 17 σμ. τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου), ἐπέβησαν τὸ τῶν διαμαρτυρομένων δόγμα καὶ ἐτίμησαν εἰς αὐτὸ, οἱ Ἰησοῦται εἶχον μέγιστον συμφέρον νὰ μὴ περιέλθῃ ὁ θρόνος εἰς αὐτὰ, ἀλλ' εἰς ἀπόγονον ἕτερον, ἀνατραφέντα ἐξ ἰσαρχῆς καὶ τὸν καθολικισμόν.

(7) Τῆς Μαρίας, δηλαδὴ, ἦτις ἐλείπειν εἰς

πρὸ καιροῦ βαρείας ὑπονοίας, αἵτινες καθεκάστην ἐνισχύοντο διὰ μικρολόγων ἢ παραλόγων περιστάσεων, καὶ κατήντησε νὰ πιστεύῃ μὲν ὅτι ἡ βασιλίς ἀπέφυγεν ἐπιμελῶς τὰς ἐξετάσεις τῆς, νὰ ἀποδώσῃ δὲ εἰς ἐνοχὴν τὴν συστολὴν ταύτην, ἦτις ἦτον ἴσως ἀποτέλεσμα αἰδοῦς· ἔθεν ἡ Ἄννα ἀπεφάσισεν, ἐπελάθουσης τῆς κρίσιμου ἡμέρας, νὰ ἦναι παρούσα καὶ ἐγρηγορούσα. Ἀλλὰ δὲν ἐνόμιζεν ἀναγκαῖον νὰ παραφύλαττῃ ὀλόκληρον, πρὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, μῆνα καὶ εἶχεν ὑπάγει, κατὰ συμβουλήν, ὡς ἐλέγετο, τοῦ πατρὸς, εἰς Βάθην, διὰ νὰ ὠρμηθῇ ἀπὸ τὰ αὐτόθι μεταλλικὰ ὕδατα. Ὁ Σαγκρόφτις, ὅστις, ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀξιώματος, ἔπρεπε νὰ ἦναι παρὼν, ἐπέμψθη, πρὸ ὀλίγων ὥρῶν, ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου, εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Πύργου. Οἱ Ὑδαὶ ἦσαν οἱ φυσικοὶ προστάται τῶν δικαιωμάτων τῶν δύο ἡγεμονίδων. (8) Ὁ πρέσβυς τῆς Ὀλλανδίας ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπίτροπος τοῦ Γουλιέλμου, ὅστις, καθὸ πλησιέστατος ἐξ αἵματος συγγενῆς τοῦ βασιλέως, (9) εἶτι δὲ καὶ σύζυγος τῆς πρεσβυτέρας αὐτοῦ θυγατρὸς, εἶχε μέγιστον συμφέρον εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν. Ἀλλ' ὁ Ἰακώβος παντάπασι δὲν ἐφρόντισεν οὔτ' ἐκ τῶν Ὑδῶν τινὰ νὰ καλέσῃ, οὔτε τὸν πρέσβυν τῆς Ὀλλανδίας.

Ὁ μετέπειτα χρόνος ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν ἦτο παντάπασι ἐνοχος τοῦ ἀποδοθέντος εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ δόλου· ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ θεωρήσωμεν αὐτὸν ἐνοχον μωρίας καὶ διαστροφῆς πραγμάτων, ἰκανῆς νὰ δικαιολογήσῃ καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν πλάνην τῶν συγχρόνων του· διότι ἤξευρε κάλλιστα τὰς ὑπονοίας αἵτινες τὸν περιστοίχιζον· ὄφειλεν ἄρα νὰ γνωρίξῃ, ὅτι αἱ ὑπόνοιαὶ αὗται δὲν ἠδύνατο νὰ διασκεδασθῶσιν ὑπὸ ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι ἐπρέσβευον τὸ καθολικὸν δόγμα, ἢ ἐλέγον μὲν ὅτι πρεσβεύουσι τὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας δόγματα, ἀπέδειξαν ὅμως ἑαυτοὺς ἐτοίμους νὰ θυσιάσωσι τὰ συμφέροντα τῆς ἐκκλησίας ταύτης, διὰ νὰ ἐπιτύχωσι τὴν εὐνοίαν του. Ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν ἀπροσδοκῆτως, εἶναι ἀληθές· ἀλλ' εἶχε 12 ὥρας διὰ νὰ παρασκευάσῃ τὰ δέοντα, καὶ, καθὼς οὐδεμίαν ἀπήντησε δυσκολίαν διὰ νὰ φέρῃ εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου σωρὸν κολάκων καὶ δεισιδαιμόνων ἀνθρώπων, εἰς τῶν ὁποίων τὸν λόγον τὸ

Ὀλλανδίαν, παρὰ τῷ συζύγῳ αὐτῆς Γουλιέλμῳ τῷ Ἀραουσιωρικῷ.

(8) Οἱ Ὑδαὶ, δηλαδὴ οἱ ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ βασιλέως συζύγου γυναικάδελφοι αὐτοῦ, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν τῇ 17 σημειώσει τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου.

(9) Διότι ὁ Γουλιέλμος ὁ Ἀραουσιωρικὸς ἦτον οὐ μόνον γαμβρὸς τοῦ Ἰακώβου Β^{ου}· ἐπὶ τῇ πρεσβυτέρᾳ θυγατρὶ Μαρίας, ἀλλὰ καὶ ἀνεψιὸς ἐξ αἵματος, καθὸ νιδε τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ θυγατρὸς τοῦ Καρόλου Α^{ου}. Ὁ Γουλιέλμος οὗτος ἦτε, τότε ἀκόμη κυβερνήτης τῆς Ὀλλανδίας· μετ' ὀλίγον δὲ, συντελέσας εἰς τὴν καθάρισιν τοῦ πενθεροῦ καὶ θείου του, ἀνηγορεύθη καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας.

ἔθνος οὐδεμίαν εἶχε πεποιθήσιν, ἤθελεν εἶσθαι ἐπίσης εὐκόλον νὰ κατορθώσῃ τὴν παρουσίαν ἐξόχων τινῶν ὑποκειμένων. τῶν ὁποίων ἢ πρὸς τὰς ἡγεμονίδας καὶ τὸ ἐθνικὸν θρήσκευμα ἀφοσίωσις ἦτον ἀναμφισβήτητος.

Βραδύτερον, ὅτε ἐτιμωρήθη πικρῶς διὰ τὴν τολμηρὰν ἐκείνην περιφρόνησιν τῆς κοινῆς γνώμης, οἱ ἐν Ἀγίῳ Γερμανῷ (τῆς Γαλλίας, ὅπου διετέλει ἐξόριστος) αὐλικοὶ συνειθίζον νὰ κατηγορῶσιν ἄλλων διὰ νὰ δικαιολογήσωσιν αὐτόν. Τινὲς Ἰακωβίται διέβαλλον τὴν Ἄνναν, ὅτι ἐξέπιτηδες ἀπεμακρύνθη, καὶ δὲν ἢ σχύνθησαν μάλιστα νὰ εἰπωσιν, ὅτι ὁ Σαγκρόφτιος δολίως παρώξυνε τὸν βασιλέα νὰ πέμψῃ αὐτόν εἰς τὸν Πύργον, διὰ νὰ καταστήσῃ οὕτως ἐλλιπὴ τὴν μαρτυρίαν, ἣτις ἠδύνατο νὰ ἐξαλείψῃ τὰς ὑπονοίας τῶν δυσηρεσημένων. Τὸ παράλογον τῶν κατηγοριῶν τούτων, εἶναι πρόδηλον. Ἦτο δυνατόν ἢ Ἄννα ἢ ὁ Σαγκρόφτιος νὰ προῖδωσιν, ὅτι ἡ βασιλὶς θέλει σφάλει, περὶ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῆς, ὀλόκληρον περίπου μῆνα; Ἐὰν δὲ οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι ἦσαν ἀκριβεῖς, καὶ ἡ Ἄννα, ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ἤθελεν ἐπανέλθει ἐκ Βάθης, καὶ ὁ Σαγκρόφτιος ἤθελεν ἐξέλθει τοῦ Πύργου διὰ νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν λοχείαν. Ἄλλ' ὅπωςδὴποτε, οἱ ἐκ μητρὸς θεῖοι τῶν θυγατέρων τοῦ βασιλέως, οὐδὲ ἀπόντες ἦσαν, οὐδὲ ἐν φυλακῇ. Ὁ αὐτὸς ἀγγελιαφόρος ὅστις προσεκάλεσεν ἅπαν τὸ σμήνος ἐκεῖνο τῶν ἐξωμοτῶν, τὸν Δοσούερον, τὸν Πετερβορούγιον, τὸν Μυρράϊον, τὸν Συνδερλάνδιον καὶ τὸν Μυλγράϊον, ἠδύνατο ἐπίσης εὐκόλως νὰ καλέσῃ καὶ τὸν Κλαρένδωνα. Ἄν ἐκεῖνοι ἦσαν μέλη τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου, ἦτο καὶ αὐτὸς τοῦ συμβουλίου τούτου μέλος· ἡ οἰκία του δὲν ἀπέειχεν οὐδὲ 200 πῆχεις ἀπὸ τὸν θάλαμον τῆς βασιλίδος· καὶ ὅμως οὗτος δὲν ἔμαθεν ὅτι ἡ ἀνεψιὰ του ἔπαυσε τοῦ νὰ ἦναι ἐπίδοξος διάδοχος τοῦ θρόνου εἰμὴ ἀπὸ τὴν κίνησιν καὶ τὰ ψιθυρίσματα τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου συζήσαντος πλήθους. Ἢ μήπως ἡ παρουσία του δὲν ἐθεωρήθη κατάλληλος διότι ἦτο πλησιέστατος συγγενῆς τῶν ἡγεμονίδων τῆς Ἀραυσιωνίας καὶ τῆς Δανίας (10), ἢ διότι ἦτον ἀμετατρέπτως ἀφωσιωμένος εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἐκκλησίαν;

Τὸ ἔθνος ὅλον ἀνέκραξεν, ὅτι εἶναι παίγιον ἀπάτης. Ἐλέγετο, ὅτι οἱ παπισταὶ προεφῆτεον ἀπὸ τινῶν μνηῶν, ἐκ τοῦ ἄμβωνος καὶ διὰ τοῦ τύπου, δι' ἐμμέτρου καὶ διὰ πεζοῦ λόγου, Ἀγγλιστὶ καὶ Λατινιστὶ, ὅτι, δι' εὐχῶν τῆς ἐκκλησίας, θέλει δώσει ὁ θεὸς εἰς τὸ ἔθνος ἡγεμόνα, καὶ ἰδοὺ ἤδη ἐξεπλήρωσαν τὴν ἰδίαν αὐτῶν προφητείαν. Ὅλοι οἱ μάρτυρες ὅσοι δὲν ἠδύνατο νὰ καταδωροδοκηθῶσιν ἢ νὰ ἀπατηθῶσιν, ἀπεμακρύνθησαν ἐξέπιτηδες. Ἡ Ἄννα προεστράπη δολίως νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Βάθην. Τὴν προτεραίαν αὐτῆν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐμελλε νὰ διενεργηθῇ ἡ κατοργία ἐκείνη, ὁ μητροπολίτης πάσης Ἀγγλίας ἐβλήθη εἰς φυλακὴν, παρὰ τοὺς κανόνας τῶν νόμων

(10) Ἡγεμονίδα τῆς Δανίας ὀνομάζει τὴν Ἄνναν, ἣτις εἶχε σύζυγον τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας Γεώργιον.

καὶ τὰ προνόμια τῶν πατρικίων. Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐχόντων τὸ ἐλάχιστον συμφέρον εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀπάτης, οὐδὲ ἀνὴρ, οὐδὲ γυνὴ, προσεκλήθη νὰ παρευρεθῇ. Ἡ βασιλὶς μετεφέρθη αἰφνιδίως καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου, διότι τὰ βασίλεια ταῦτα περιεῖχον εὐρυχωρίας τινὰς καὶ δίδους, μὴ ὑπαρχούσας μὲν ἐν Οὐίτεαλλη, ἐπιτηδειοτάτας δὲ εἰς τὸν σκοπὸν τῶν Ἰησοῦϊτῶν. Καὶ ἐνταῦθα, παρόντων μόνων ζηλωτῶν τινῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐθεώρουν ὡς ἀμάρτημα οὐδὲν τὸ δυνάμενον νὰ πλουτίσῃ καὶ νὰ ἀνυψώσῃ αὐτούς, παρεισῆχθη εἰς τὴν βασιλικὴν κλίνην νεογνὸν τέκνον, καὶ ἔπειτα ἐπεδείχθη ἐν θριάμβῳ τοῖς πᾶσιν ὡς κληρονόμος τῶν τριῶν βασιλείων. Ὁ δὲ λαὸς, παροξυνθεὶς διὰ τῆς τοιαύτης ὑπονοίας, ὑπονοίας ἀδικωτάτης μὲν τῶνόντι, ἀλλ' ὅχι ἐντελῶς παραλόγου, ἔσπευσε νὰ προσκυνήσῃ θερμότερον παρὰ ποτὲ τὰ ἱερά θύματα τοῦ τυράννου, ὅστις, ἀφοῦ τοσαύτας ἐπήγαγε κατὰ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ αἰσχρὰς ἀδικίας, ὑπερεξεπλήρωσεν ἤδη τὸ μέτρον τῶν κακιῶν του, δι' ἀδικίας ἐτι αἰσχροτέρας κατὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ τέκνων.

Ὁ πρίγκηψ τῆς Ἀραυσιωνίας, ὅστις τὸ καθ' ἑαυτὸν οὐδεμίαν πανουργίαν ὑπώπτευεν, οὐδ' ἐγνώριζε τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Ἀγγλίας, διέταξε νὰ τελεσθῇ, ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ, παράκλησις ὑπὲρ τοῦ νεογνοῦ συγγενοῦς, καὶ ἐπεμφεν εἰς Λονδῖνον πρέσβυν ἑκτακτον, τὸν Ζυλεστεϊνον, ἐπιτετραμμένον νὰ συγχαρῇ ἐπιστήμως τὸν πενθερὸν αὐτοῦ. Ὁ Ζυλεστεϊνος ἠπόρησεν, ἀκούων ὄλους ὅσους καὶ ἂν ἀπῆντα, ὁμιλοῦντας ἀναφανδὸν περὶ τῆς αἰσχρᾶς ἀπάτης, τὴν ὁποίαν προσφάτως οἱ Ἰησοῦϊται ἐμηχανεύθησαν, καὶ βλέπων κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ παντοῦ γελοιογραφίας περὶ τῆς κυφορίας καὶ τοῦ τοκετοῦ. Ὅθεν ἐγράψεν ἀμέσως εἰς Ἀγην, ὅτι μεταξὺ δέκα ἀνθρώπων δὲν ὑπάρχει εἰς πιστεύων, ὅτι ὁ παῖς εἶναι γνήσιος τῆς βασιλίδος γόνος.

Ἐν τούτοις ἡ διαγωγὴ τῶν 7 ἀρχιερέων ἐνίσχυσε τὴν συμπάθειαν τὴν ὁποίαν εἶχε διεγείρει τὸ πάθημα αὐτῶν. Περὶ δείλην ὄψιαν τῆς ἀποφράδος, ὡς ἀνομασαν αὐτὴν, παρασκευῆς, καθ' ἣν συνελήθησαν, ἐφθασαν εἰς τὸ δεσμωτήριον κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τοῦ ἑσπερινοῦ, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἔδραμον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Συνέπεσε δὲ νὰ λέγῃ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἀναγνώστης, « καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπερχομένοις ἀναίμαρτος ταχὺς ἡμῖν γενοῦ βοηθός· ἐνίσχυσον τὸ ἀσθενὲς ἡμῶν τῆς καρδίας, Κύριε, ἵνα διὰ σταθερᾶς ἡμῶν ὑπομονῆς ἐν κακουχίαις καὶ ταλαιπωρίαις, ἐν ὀλίψει καὶ ἀνάγκαις, ἐν συμφοραῖς βαρεταῖς καὶ συλακαῖς, ἄξιοι φανώμεν ὑπηρεταὶ τοῦ ἀγίου σου θεοῦ λήματος. » Ἄπαντες οἱ ἐνθερμοὶ τῆς ἐκκλησίας ὅπαδοι ἐνεπλήσθησαν χαρᾶς διὰ τὴν σύμπτωσιν ταύτην καὶ ἐνεθυμήθησαν ὀπόσῃ παραμυθίαν, πρὸ 40 περίπου ἐνιαυτῶν, παρέσχεν εἰς τὸν Κάρολον Α', ἀνάλογος τις σύμπτωσις, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου.

Τὴν ἑσπέραν τῆς ἐπιούσης, ἡμέρα σαββάτου, 9ῃ τοῦ μηνός, ἦλθεν ἐπιστολὴ τοῦ Συνδερλάνδιου, διατάττουσα τὸν ἐφημέριον τοῦ Πύργου νὰ ἀναγνώσῃ τὴν συγχωρητήριον διακήρυξιν, τὴν ἀκόλουθον πρῶταν,

ἐν καιρῷ τῆς λειτουργίας. Ἐπειδὴ ἡ ὑπὸ τοῦ δικτάγματος ὀρισθεῖσα ἐποχὴ, πρὸς τὴν ἐν Λονδίῳ ἀνάγνωσιν τῆς διακηρύξεως, εἶχε πρὸ καιροῦ παρῆλθαι, ἡ διαγωγὴ αὐτῆ τῆς κυβερνήσεως δὲν ἤδυνάτο νὰ θεωρηθῆ εἰμὴ ὡς προσωπικὴ ὕβρις, καὶ ὕβρις μάλιστα ὅπως διόλου ἀγενεῖς καὶ παιδαριώδης κατὰ τῶν σεβασμίων ἐκείνων φυλακισμένων. Ἀλλ' ὁ ἐφημέριος ἀπεπονήθη τοῦ νὰ ὑπακούσῃ καὶ τότε αὐτὸς μὲν ἐπαύθη τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἡ δ' ἐκκλησίαι ἐκλείσθη.

Οἱ ἐπίσκοποι προσέξενον πολλῆν, εἰς πάντας τοὺς πλησιάζοντας αὐτοὺς, κατάνυξιν, διὰ τῆς καστερίας καὶ τῆς ἰλαρότητος, μὲ τὴν ὁποίαν ὑπέμενον τὴν φυλάκισιν αὐτῶν, διὰ τῆς μετριότητος καὶ ταπεινοφροσύνης μὲ τὴν ὁποίαν ἐδέχοντο τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ τὰς εὐλογίας ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους, καὶ διὰ τῆς εὐκρινούς ἀφοσιώσεως τὴν ὁποίαν ἐδείκνυον πρὸς τὸν ἐπιζητούμεν τὴν καταστροφὴν αὐτῶν τύραννον. Διέμεναν δὲ μίαν μόνον ἐβδομάδα ἐν τῇ φυλακῇ, διότι τὴν παρασκευὴν τῆς 15 Ἰουνίου, ἡμέρα πρώτη τῆς συνόδου τοῦ ἀνωτάτου βασιλικῆ δικαστηρίου (11), προσήχθησαν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου. Ἀπειράριθμον ἀνθρώπων πλῆθος περιέμενε τὴν ἄριξιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας μέχρι τοῦ εἰρηνοδικείου (12), διήλθον ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν στίχων θεατῶν ἐπιβιώντων αὐτοῖς εὐχὰς καὶ εὐλογίας. « Ἀγαπητὰ τέκνα, » ἔλεγον οἱ ἀρχιερεῖς διερχόμενοι, « τι μᾶτε τὸν βασιλέα καὶ μνημονεύετε ἡμῶν ἐν ταῖς » πρὸς τὸν θεὸν δεήσεσι. » Τὰ δείγματα ταῦτα τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ εὐλαβείας συνεκίνησαν τοὺς ἀκροατὰς μέχρι θαυμάσιον. Ὄταν δὲ τελευταῖον ἡ συνοδία κατώρθωσεν, διατρίψασα τὸ πλῆθος, νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν δικαστῶν, ὁ εἰταγγελεὺς ἐξέθεσε τὴν κατηγορίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε διαταχθῆ νὰ προετοιμάσῃ, καὶ ἔπειτα προέτεινε νὰ προσκληθῶσιν οἱ κατηγορούμενοι εἰς τὸ νὰ ἐξηγηθῶσιν. Οἱ συνήγοροι αὐτῶν ἀπήντησαν, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι ἐφυλακίσθησαν παρανόμως καὶ ὅτι, ὡς ἐκ τούτου, δὲν παρίσταντο τακτικῶς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Τὸ ζήτημα, ἂν εἰμπορῆ ν' ἀπαίτηθῆ ἀπὸ πατρικίου, κατηγορουμένου ἕνεκα στασιαστικοῦ λιβέλλου, ὑπόσχεσις ἀθρομήτου ἐμρανίσεως, συνεζητήθη ἤδη ἐν ἐκτάσει καὶ ἀπεφασίσθη, ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας τῶν δικαστῶν, κατὰ τὸ συμφέρον τοῦ στέμματος, δηλαδὴ καταφατικῶς. Τότε οἱ φυλακισμένοι ἀπεφάνησαν ἑαυτοὺς ἀθώους, ὠρίσθη

(11) Τὰ ἀνώτερα ἀγγλικὰ δικαστήρια (ἴδε τὴν σημ. 29 τοῦ προηγουμένου φυλλιδίου) δὲν τελούσαν ἐν Λονδίῳ εἰμὴ τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ (μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος, 13 Ἰανουαρίου, μετὰ τὸ Πάσχα, μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγ. Μιχαήλ) διαρκεῖς συνόδους (terms), ὧν ἐκάστη παρατείνεται τέσσαρας περιόδους, ἐβδομάδας. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ οἱ δικασταὶ, περιφερόμενοι εἰς τὰς ἐπαρχίας, προεδρεύουσι τὰ αὐτῶν συγκροτούμενα δικαστήρια.

(12) Court of requests, δικαστήριον τοῦ ὁποίου ἡ ἀρμοδιότης περιορίζεται εἰς ὑποθέσεις μικροτάτης ἀξίας.

δὲ ἡμέρα τῆς δίκης ἡ δεκάτη τετάρτη ἀπὸ τῆς παρούσης, ἤτοι ἡ 29 τοῦ Ἰουνίου. Ἐν τῷ μεταξύ ἐπετράπη αὐτοῖς νὰ μέωσιν ἐλεύθεροι, ἐπὶ τῇ ἀπλῇ αἰτιῶν ὑποσχέσει ὅτι θέλουσιν ἐμφανισθῆ. Καλῶς δὲ πισῶτα ἡ ἰστογραφία δὲν ἀπήτησεν ἄλλους ἐγγυητὰς, διότι εἴκοσι καὶ εἰς κοσμικοὶ πατρίκιοι, ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων, ὑπὸ τοῦ Ἀλίφακος παρασκευασθέντες, ἦσαν ἔτοιμοι νὰ δώσωσι τὴν ἐγγύησιν αὐτῶν, ἀνὰ τρεῖς δι' ἕκαστον τῶν κατηγορουμένων, τοιαύτη δὲ τῆς γνώμης τῶν ἀνωτέρων εὐπατριδῶν ἐπίδειξις, ἤθελεν ἐπιφέρει πληγὴν οὐ μικρὰν εἰς τὴν κυβερνήσιν. Ἦτο πρὸς τούτους γνωστὸν, ὅτι εἰς τῶν εὐπορωτέρων ἑτεροδόξων τοῦ ἄστεως εἶχεν ἐπιζητήσει τὴν τιμὴν τοῦ νὰ παρασταθῆ ὡς ἐγγυητῆς τοῦ Κηρίου.

Εἰς τοῦ ἐπισκόπου συνεωλήθη ἤδη νὰ ἀπέλθωσιν πρὸς τὰ ἴδια αὐτῶν ποίμνια. Οἱ δὲ πολλοὶ, μὴ εἰδότες τὴν τάξιν τῆς ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου βασιλικῆ δικαστηρίου διαδικασίας, καὶ βλέποντες, ὅτι οἱ ἡρακημένοι αὐτῶν, οἵτινες εἶχον ἀπαχθῆ φρουρούμενοι εἰς τὸ ἐν Οὐεξμινστέρῳ πάλαιον (13), ἀπήρχοντο τότε ἐλεύθεροι, ἐφαντάσθησαν, ὅτι ἡ ἀγαθὴ μερίς εὐδωδῆ, καὶ ἤρξαντο νὰ ἐπευφημῶσι φαιδρῶς. Τὰ κωδονοστάσια τῶν ἐκκλησιῶν ἀνεπέμφθη χαρμολύνας ἤχους. Ὁ Σπράτιος ἠπόρησεν ἀκούσας τοὺς κώδωνας τῆς ἰδίας αὐτοῦ Μονῆς κροτοῦντας ἰλαρῶς, καὶ διέταξε μὲν ἀμέτῳ νὰ σιγήσωσιν, ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις αὐτῆ προσέξην πικρότατον γογγυσμόν. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι μετὰ κόπου ἠδυνήθησαν νὰ διέλθωσιν ἀπὸ μέσον τοῦ πεπικνωμένου στίφους τῶν φίλων αὐτῶν. Ὁ Λούδιος μάλιστα παρεμποδίσθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ δικαστηρίου ὑπὸ ζηλωτῶν ἀγωνισθέντων θύσασθαι τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ καταοιήσασθαι τὰ κράσπεδα τοῦ ἱματίου του, μέχρις οὗ ὁ Κλαρένδων, μετὰ τινος δυσκολίας, ἠλευθέρωσε αὐτὸν, καὶ, διὰ πλαγίας ὁδοῦ, τὸν ἔφερεν οἰκᾶς. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Καρτουρίγιος ἔσχε τὴν ἀφροσύνην νὰ ἀμυγθῆ εἰς τὸ πλῆθος ἐκεῖνο, καὶ τις ἐκ τοῦ ὄχλου, ἀρρῶν εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν στολὴν τοῦ ἀνδρός, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τὴν εὐλογίαν του. ἕτερος δὲ παριστάμενος ἀνεκράξεν « ἠξέυρεις ποῖος σὲ ἠλόγησεν; » « ἀναμφιβόλως » ἀπήντησεν ὁ ἀξιώθεις τῆς εὐλογίας. « εἶναι εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ. » « Ὅχι » εἶπεν ὁ ἄλλος. « εἶναι ὁ παπιστάνος ἐπίσκοπος Κεστρίας. » « Παπιστάνικο σκυλί » ἀνεβόησε τότε ὁ ὀργισθεὶς διαμαρτυρούμενος. « ἔπαρε » ὁπίσω τὴν εὐλογίαν σου. »

Ἡ συββὴ καὶ ἡ κίνησις ἦτο τοιαύτη ὥστε ὁ πρέσβυς τῆς Ὀλλανδίας ἠπόρησε πῶς ἡ ἡμέρα ἐτελείωσε χωρὶς νὰ γίνῃ καμία ἐπανάστασις, Δὲν ἦτο δὲ οὐδ' ὁ βασιλεὺς ἥσυχος, καὶ διὰ τὸ ἦναι ἔτοιμος νὰ περιστείλῃ πᾶσαν τῆς κοινῆς ἡσυχίας διατάραξιν διήλθε τὴν πρωίαν ἐκείνην ἐπιθεωρῶν ἐν τῷ Ἰδρικῷ παραδείσῳ (Hyde-Park) πολλὰ τάγματα πεζικοῦ. Ὄταν

(13) Westminster hall λέγεται τὸ οἰκοδόμημα ἐνῶ μέχρι τῆς σήμερον ἐδρεύει τὸ ἀνώτατον βασιλικὸν δικαστήριον καὶ συνεδριάζει τὸ παρλαμέντον ἡ εὐρεῖα αὐτοῦ αἰθουσα εἶναι μία τῶν μεγαλητέρων τῆς Εὐρώπης.

ὁ Σαγκρόφοριος ἔρθετε, μετὰ τὴν μεσημβρίαν, εἰς Λάμβεθον, εἶρε τοὺς ἐν τῷ προαγασίῳ τούτῳ σταθμίζοντας ἐπιλέκτους τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς, συνηθροισμένους πρὸ τῆς πύλης τοῦ παλατίου αὐτοῦ· παρετάχθησαν δὲ εἰς δύο στίχους, δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ, καὶ ἐπεκαλέσσαντο τὴν εὐχὴν του, διερχομένου ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν· ὁ δὲ ἀρχιερεὺς μετὰ κόπου ἠδυνήθη νὰ τοὺς ἀποτρέψῃ ἀπὸ τοῦ νὰ ἀνάψωσιν, εἰς τιμὴν τῆς οἰκαδὲς ἐπανόδου του, χαρμόσυνα πυρὰ. Πολλὰ ἄλλα ὁμοίως ἐτελέσθησαν χαρμόσυνα πυρὰ, τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, ἐν τῷ ἄστει· δύο δὲ καθολικοὶ οἶτι· ἐς ὑπῆρξαν ἀρκετὰ ἀρρονεσ ὥστε νὰ δαίρωσι νέους τινάς, ὁ δὲ μετέσχον τῶν ἐνδείξεων τούτων τῆς κοινῆς εὐφροσύνης, συνελήθησαν ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ἐγυμνώθησαν διολελῶς καὶ αἰσχρῶς ἐκαυτηριάσθησαν.

Ὁ Ἐδουάρδος ἄλλοις ἦλθεν ἡδὴ ν' ἀπαιτήσῃ παρ' ἐκείνων οἵτινες πρὸ μικροῦ διετέλεσαν φυλακισμένοι αὐτοῦ, τὰ νενομισμένα τέλη. Ἄλλ' οὗτοι ἀπεποιήθησαν νὰ πληρώσωσιν ὄβολόν διὰ φυλάκισιν τὴν ὁποίαν ἐθεώρουν παράνομον, εἰς ὑπάλληλον τοῦ ὁποίου ἡ ὑπηρεσία ἦτο, κατὰ τὰς ἀρχὰς των, ἀκυρος καὶ μὴ οὔσα. Ὁ ρουβάρδος ἔδωκε τότε εἰς αὐτοὺς νὰ ἐνοήσωσι σαφῶς, ὅτι, ἂν περιπέσωσι πάλιν εἰς χεῖρας αὐτοῦ, θέλουσι περιβληθῆ βραχεῖας ἀλύσις καὶ θέλουσι ἀναγκασθῆ νὰ κῆνται κατὰ γῆς. Αὐτοὶ δὲ ἀπήντησαν· « διατελοῦμεν ὑπὸ τὴν δυσμένειάν τοῦ βασιλέως ἡμῶν καὶ τοῦτο λυπεῖ ἡμᾶς καιρίως. Πᾶς ἄλλος ὁμοίως συνοπήκοος, ὁ ἀπειλῶν ἡμᾶς, δαπανᾷ τοὺς λόγους του ἐπὶ ματαίῳ. » Εὐκόλως δὲ εἰμπορεῖ ἕκαστος νὰ φαντασθῆ μὲ πόσῃ ἀγανάκτησιν ὁ τοσοῦτος καὶ ἄλλως παρωρογισμένος λαὸς ἔμαθεν, ὅτι ἄνθρωπος ἐξωμότης τοῦ προτεσταντικοῦ δόγματος, κατέγον δὲ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ παρὰ τοὺς θεμελιώδεις τῆς Ἀγγλίας νόμους, ἐτόλμησε νὰ ἀπειλήσῃ μὲ τόσῃν βραβάρωτῃ ἱερωμένους σεβασιμίους διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτῶν.

Ἐτι δὲ πρὸ τῆς δικασίμου, ὁ ἐρεθισμὸς εἶχε διαδοθῆ μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἄκρων τῆς νήσου. Οἱ ἐπίσκοποι ἔλαβον ἀπὸ Σκωτίας ἐπιστολάς διαβεβαιούσας αὐτοὺς περὶ τῆς συμπαθείας τῶν πρεσβυτεριανῶν τῆς χώρας ταύτης, οἵτινες ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον καὶ μετὰ τοσαύτης πικρίας διετέλεσαν ἐχθρικῶς διακείμενοι πρὸς τὴν ἐπισκοπικὴν ἐκκλησίαν. Οἱ κάτοικοι τῆς Κορνουαλίας, ἡ ἀγρία, ἡ τολμηρὰ, ἡ ἀθλητικὴ ἐκείνη φυλὴ, παρὰ τῆ ὁποία ἐτώζετο, ἰσχυρότερον ἢ ἄλλοῦ που τοῦ βασιλείου, τὸ τοπικὸν αἶσθημα, ἐταράχθησαν σφόδρα διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ Τρελαυναίου, ἀνδρὸς τὸν ὁποῖον ἠλάθουσαν ὄχι τόσον ὡς ἓνα τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας ὅσον ὡς κεφαλὴν οἰκίας περιβλέπτου καὶ κληρονόμον εἰκοσι γενεῶν προγόνων, οἵτινες μέγα εἶχον ἀξίωμα, ἔτι πρὶν ἢ οἱ Νορμαννοὶ πατήσωσι τὸ Ἀγγλικὸν ἔδαφος. Καθ' ἕλην τὴν κομητίαν ἤδeto ἄσμα τοῦ ὁποίου ἡ ἐκφωδὴ σῶζεται ἀκόμη εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων·

Πρόκειται ὁ Τρελαυναίος.

Ἄρα νὰ θανατωθῆ;

Πρόκειται ὁ Τρελαυναίος

Ἄρα νὰ θανατωθῆ;

Ἐπὲρ τοῦ ἀνθρώπου τούτου,

ἂν αὐτὸ βεβαιωθῆ,

Ὁλος τῆς Κορνουαλίας

ὁ λαὸς ὁλ' ἐγερθῆ.

Οἱ κάτοικοι τῶν ἀγρῶν, εἰς πολλὰ τῆς χώρας μέρη, ἐξέφραζον ἀναφανδὸν ἐλπίδα ἀλλόκοτον, μηδέποτε παύσασαν τοῦ νὰ ζῆ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ὅτι ὁ προτεσταντῆς αὐτῶν δοῦξ, ὁ ἀγαπητὸς αὐτῶν Μομμούθος, θέλει αἰφνης ἐπιτραπῆ, θέλει ὁδηγήσει αὐτοὺς εἰς τὴν νίκην καὶ θέλει καταταρταρώσει τὸν βασιλέα καὶ τοὺς Ἰησοῦτας.

Οἱ ὑπουργοὶ ἦσαν ἐκπεπληγμένοι. Αὐτὸς ὁ Ἱεροσολύμοις ἠθέλην εὐχαρίστως ὀπισθοδρομήσει, καὶ, πέμψας τὸν Κλαρένδωνα φιλικῶς πρὸς τοὺς ἐπίσκοπους, ἐξήτησε νὰ ἀποδώσῃ εἰς ἄλλοις τὴν εὐθύνην τῆς καταδιώξεως τὴν ὁποίαν αὐτὸς κυρίως προεκίλεσεν. Ὁ Σινδερλάνδος ἐτόλμησε πάλιν νὰ συμβουλευτῆ, ὅτι συμφέρει νὰ ἐνδώσωσιν. Ἡ πρὸ μικροῦ συμβᾶσα εὐτυχὴς λοχεία, εἶπε, παρεῖχε τῷ βασιλεῖ ἐπιτηδειοτατὴν ἀφορμὴν νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἐπικινδυνότητος καὶ δυταρέστου ἐκείνης θέσεως, χωρὶς νὰ κατηγορηθῆ ἐπὶ δειλία ἢ ἀστασία πνεύματος. Εἰς τοιαύτας εὐτυχεῖς περιστάσεις, συνήθεια ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς ἡγεμόσι νὰ εὐφραίνωσι τὰς καρδίας τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν διὰ πράξεων ἐπιεικῶν, οὐδὲν δελοστικῆς ἀστεργῆ ἠδύνετο νὰ συμβᾶ εἰς τὸν πρίγκηπα τῆς Οὐαλλίας (14) ἢ τὸ νὰ ἀναδειχθῆ, ἀπὸ σπαργάνων ἔτι, διαλλακτῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ παρωρογισμένου ἔθνους. Ἄλλ' ἡ ἀπόφασις τοῦ βασιλέως ἦτον ἀδιάστειτος. « Θέλω ἐπιμείνει » ἔλεγεν· « ἀρκετὰ παρεχώρησα ἕως τώρα· αἱ παρεχωρήσεις αὐταὶ ἐταράξαν τὸν πατέρα μου. » Ὁ πολυμήχανος ὑπουργὸς ἐνόησεν, ὅτι δὲν εἰσηκούετο μέχρι τοῦδε εἰμὴ διότι ἔλεγεν ὅτι ἤρεσκον τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅτι ἀπ' αὐτῆς στιγμῆς ἤρξατο νὰ συμβουλεύῃ καλῶς, ἤρξατο ἀμέσως καὶ ματαίως νὰ συμβουλεύῃ. Εἰς δύο ἢ τρεῖς περιστάσεις εἶχεν ἡδὴ δώσει σημεῖα τινὰ δειλίας καὶ ἀμνηχανίας· ἀλλὰ τοῦτο ἐκίνησε τὴν δυταρέσκεϊαν καὶ τὴν ὑπόνοιαν τοῦ βασιλέως. Ἡ ἡμέρα τῆς ἀνταποδόσεως εἶχε φθάσει· ὁ Σινδερλάνδος εὐρίσκειτο ἡδὴ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρέθη πρὸ τινῶν μηνῶν, ὁ ἀντίζηλος αὐτοῦ Ροκεστρίας (15). Ἐκάτερος τῶν πολιτικῶν τούτων ἀνδρῶν ἐγνώρισεν ἀλληλοδιαδόχως τὴν ἀθλιότητα τοῦ κρατεῖν μὲ σπατμούς ἀπειθείας τῆς ἐξουσίας, τὴν προδήλως διαφεύγουσαν τὰς χεῖράς σας. Ἐκάτερος εἶδε τὰς προτάσεις αὐτοῦ ἀποβρίπτομένας μετὰ περιφρονήσεως. Ἀμφοτέρω ἔταλαιπωρήθησαν ὑπὸ τῆς βρασάνου τοῦ νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν δυταρέσκεϊαν καὶ τὴν δυπιστίαν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὸν τρόπον τοῦ κυριαρχοῦ αὐτῶν καὶ ἀπ' αὐτοῦ μέρους νὰ θεωρῶνται ὑπὸ τῆς πατρίδος αὐτῶν.

(14) Ἐννοεῖ τὸν νεογέννητον πρίγκηπα, αὐτὸν ὁ πρῶτος υἱὸς τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας, ὁνομαζέται πάντοτε Πρίγκηψ Οὐαλλίας.

(15) Ὁ νεώτερος τοῦ Κλαρένδωνος ἀδελφός, εἶδε τὴν σημ. 17 τοῦ προηγ. φυλλάδιου.

ὑπεύθυνοι διὰ τὰ κακουργήματα καὶ ἀμαρτήματα ἐκεῖνα ἀπὸ τῶν ὁποίων ματαίως ἐπροσπάθησαν νὰ τὸν ἀποτρέψωσιν. Ἐνῶ αὐτὸς ὑπόπτειεν ὅτι ἐπιδιώκουσι τὴν εὐνοίαν τῶν πολλῶν, θυσιάζοντες τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ, ἡ κοινὴ γνώμη κατηγορεῖ αὐτούς, γεγωνυῖα τῇ φωνῇ, ὅτι ζητοῦν νὰ κερδίσωσι τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ, θυσιάζοντες καὶ τὴν ἰδίαν τιμὴν καὶ τὸ δημόσιον καλόν. Καὶ ὅμως, τοσοῦτον κακῶς πάσχοντες καὶ ἐξευτελιζόμενοι, ἐκρατοῦντο ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν μὲ τὴν ἀγωνίαν καταποντιζομένων ἀνθρώπων. Ἀμφότεροι ἐζήτησαν νὰ περιποιηθῶσι τὴν εὐνοίαν τοῦ βασιλέως, δεικνυόμενοι εὐδιάθετοι νὰ συνδιαλλαγῶσι μετὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Ἀλλὰ ὑπῆρχεν ὁρος τις, τὸν ὅποιον ὁ Ῥοκεστρίας ἀπεφάσισε νὰ μὴν ὑπερβῇ· ἔφθασεν ἕως εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἐξωμοσίας, ἐντεῦθεν ὅμως ἐτράπη πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ὁ κόσμος, ἀφορῶν εἰς τὴν καρπερίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἀπεποιήθη τοῦ νὰ πράξῃ τὸ τελευταῖον ἐκεῖνο βῆμα, ἠμνήστησε γενναίως ἀπάσας τὰς προηγουμένας αὐτοῦ παραχωρήσεις. Ὁ δὲ Συνδερλάνδιος, ἦττον εὐσυνείδητος ὢν καὶ ἦττον αἰσχυρῆς ἐπιδεικτικῶς, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτύχῃ ἐξίλωσιν διὰ τὴν πρόσφατον αὐτοῦ μετριότητα, καὶ νὰ ἀνακτήσῃ τὴν βασιλικὴν ἐμπιστοσύνην, διὰ πράξεως, τὴν ὁποίαν ἡ μὲν πεπεισμένη περὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας ψυχὴ δὲν δύναται νὰ θεωρήσῃ εἰμῆ ὡς τὸ αἰσχρότερον τῶν κακουργημάτων, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἥκιστα εὐλαβεῖς ἄνθρωποι ὑπέλαβον ὡς τὸν ἔσχατον τῆς κακοηθείας ὄρον. Μίαν περίπου ἑβδομάδα πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ταχθείσης διὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην δίκην, ἀνηγγέλθη δημοσίᾳ, ὅτι ὁ Συνδερλάνδιος κατέστη Παπιστάνος. Ὁ βασιλεὺς ὠμίλησε μὲ ἐνθουσιασμόν περὶ τοῦ θριάμβου αὐτοῦ τῆς θείας χάριτος· αὐτικοὶ δὲ καὶ πρέσβεις οἰκονόμησαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὅπως ἠδυνήθησαν καθ' ἣν στιγμήν ὁ ἀποστάτης ἐκεῖνος ἀπεφῆνατο, ὅτι πρὸ καιροῦ εἶχε πεισθῆ περὶ τοῦ ἀδυνάτου τοῦ νὰ εὔρῃ τὴν σωτηρίαν του ἐκτὸς τῆς Ῥωμαϊκῆς κοινωνίας, καὶ ὅτι ἡ συνείδησίς του δὲν ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ ἡσυχάσῃ πρὶν ἢ ἀπαρνηθῆ τὰ αἰρετικὰ δόγματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀνετράφη. Ἡ εἰδησις ἐκοινολογήθη τάχιστα· καὶ εἰς ὅλα τὰ καρενεῖα διηγούντο, πῶς ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας, γυμνοπόδης καὶ κρατῶν κηρίον εἰς τὴν χεῖρα, προσῆλθεν εἰς τὴν βασιλικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐκρούσε τὴν θύραν, ἐπικαλούμενος ἐν πάσῃ ταπεινότητι τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ εἰσέλθῃ· πῶς φωνὴ ἱερέως ἠρώτησεν ἔσωθεν, τίς ὁ προσερχόμενος· πῶς ὁ Συνδερλάνδιος ἀπήτησεν, ὅτι προσέρχεται πτωχὸς ἀμαρτωλός, ὅστις ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπεπλανήθη μακρὰν τῆς ἀληθοῦς ἐκκλησίας, ἦδη δὲ ἐξορκίζει αὐτὴν νὰ τὸν παραδεχθῆ καὶ νὰ δώτῃ αὐτῷ ἄρεσιν τῶν ἀμαρτημάτων του· πῶς τότε αἱ πύλαι ἠνεώχθησαν καὶ πῶς ὁ νεορῳτιστὸς μετέλαβε τῶν ἱερῶν μυστηρίων.

Ἡ σκανδαλώδης αὕτη ἐξωμοσία δὲν ἠδύνατο εἰμῆ ν' αὐξήσῃ τὴν προσπάθειαν μὲ τὴν ὁποίαν τὸ ἔθνος ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐμελλε ν' ἀποφασισθῆ ἡ τύχη τῶν ἑπτὰ γενναίων δημολογητῶν τῆς Ἀγγλικῆς ἐκκλησίας. Ἡ συγκρότησις μεροληπτικῶν

δικαστηρίων ὀρκωτῶν, ἦτον ἤδη ὁ μέγας τοῦ βασιλέως σκοπός. Ἡ εἰσαγγελία διετάχθη νὰ ἀνερευνηθῆ ἐπιμελῶς τὰ φρονήματα ὄλων τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα ἀνθρώπων. Ὁ γραμματεὺς τοῦ στέμματος Σαμουήλ Ἀστρυσ, τοῦ ὁποῦ ἐργον ἦτον εἰς τοιαύτας περιστάσεις, νὰ ἐλέγῃ τὰ ὀνόματα, προσεκλήθη εἰς τὰ βασιλεῖα καὶ ἔλαβε, παρόντος τοῦ Καγγελαρίου, συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ἰακώβου· φαίνεται δὲ ὅτι ἠρίστευσε περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς του, διότι μετὰ τῶν 48 ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους διώρισεν, ὑπῆρχον πολλοὶ ὑπηρεταὶ τοῦ βασιλέως καὶ πολλοὶ καθολικοὶ. Ἰπειδῆ οἱ συνήγοροι τῶν ἐπισκόπων εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐξαιρέσωσι 12, οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀφῆρησαν ἐκ μέσου. Ἡ εἰσαγγελία ἐπίσης ἐξῆρσε 12, ὥστε ὁ κατάλογος περιορίσθη εἰς 24, ἐξ ὧν οἱ 12 πρῶτοι ἀπαντήσαντες εἰς τὴν ὀνομαστικὴν πρόσκλησιν, ἐμελλον νὰ ἐκδώσωσι τὴν ἐτυμηγορίαν.

Τῇ 29 Ἰουνίου τὸ ἐν Οὐεξμινστέρῳ παλάτιον, ἡ παλαιὰ καὶ ἡ νέα αὐτοῦ αὐλὴ, καὶ πᾶσαι αἱ παρακείμεναι ὁδοὶ, μέχρι μεγάλης ἀποστάσεως, ἔβριθον ὄχλου πολλοῦ. Τοσοῦτον ἀκροατήριον ποτὲ πρότερον, οὐδ' ἔκτοτε ποτὲ συνέβρευσεν εἰς τὸ ἀνώτατον βασιλικὸν δικαστήριον. Μεταξὺ τοῦ συμπιεζομένου ὄχλου ἠριθμοῦντο 35 πατριῖοι τοῦ κράτους.

Οἱ τέσσαρες ἀρχιδικασταὶ ἐκάθητο ἅπαντες εἰς τὰς εἶρας αὐτῶν. Ὁ προεδρεύων Οὐρίγτιος (Wright) δὲν ἀνυψώθη εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο ἀξίωμα, παρεωραθέντων πολλῶν ἄλλων, χρηστοτέρων καὶ σοφωτέρων ἀνδρῶν, εἰμῆ διὰ τὴν ἀσυνείδητον αὐτοῦ δουλοφροσύνην. Ὁ Ἀλλυβόνιος ἦτο Παπιστάνος, καὶ ὤφειλε τὴν θέσιν του εἰς τὴν συγχωρητήριον ἐκείνην διάταξιν, τῆς ὁποίας προέκειτο ν' ἀποφασισθῆ ἡ νομιμότης. Ὁ Ὀλλοουάυς (Holloway) ὑπῆρξε μέχρι τοῦδε προθυμότετος ὑπῆρέτης τῶν ὀρέξεων τῆς κυβερνήσεως. Αὐτὸς ὁ Πουέλλος, τοῦ ὁποῦ μέγα ἦτο τὸ ἐπὶ χρηστότητι ὄνομα, μετέσχεν ἀσυγγνώστων τινῶν πράξεων. Εἰς τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τοῦ Ἐδουάρδου Ἄλου (16) συνετάχθη, μετὰ τινα μὲν δισταγμὸν καὶ ἀναβολὴν, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον συνετάχθη μετὰ τῆς πλειονοψηφίας τῶν δικαστῶν καὶ ἐπέσπασεν οὕτω εἰς τὴν ἀγαθὴν περὶ αὐτοῦ φήμην κηλίδα, τὴν ὁποίαν ἐντελῶς ἐξέπλυνεν ἡ κατὰ τὴν παρούσαν κρίσιμον ἡμέραν ἐντιμὸς διαγωγή του.

(16) Ὁ γνωστὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς Ἐδουάρδος Ἄλος, ὁ φρουραρχὸς τοῦ Πύργου κατηγορήθη ἄλλοτε ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου, ἐπὶ παρανόμῳ κατακρατήσει τῆς ἀρχῆς, καθὼ καθολικὸς, ἡ δὲ κατηγορία αὕτη ἐκινήθη ὑπὸ τῆς εἰσαγγελίας ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τῆς κυβερνήσεως, ἥτις ἤενυρεν ὅτι τὸ διεφθαρμένον δικαστήριον θέλει ἀθωώσῃ τὸν κατηγορούμενον, καὶ θέλει οὕτω κυρώσῃ τὴν ἀθαιρέτον ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔσφετερίσθη ὁ βασιλεὺς τοῦ διορίζειν εἰς θέσεις καθολικοὺς δυνάμει τῆς παρακόμου συγχωρητηρίου διατάξεως· ὁ δὲ καὶ ἐγένετο, μετὰ τῶν πλειονοψηφούντων ὑπῆρξε τότε καὶ ὁ Πουέλλος. Τὸ δὲ ἀριστον τῆς κακουργίας εἶναι τὸ ἐξῆς. Ἡ κυβέρνησις ἠθέλε νὰ

Οἱ συνήγοροι τοῦ στέμματος δὲν ἦσαν παντάπασιν ἐνάμιλλοι τῶν ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων παρασταθέντων συνηγόρων. Ἡ κυβέρνησις εἶχεν ἀπαιτήσει ἀπὸ τῶν δικαστικῶν αὐτῆς ὑπαλλήλων τοσοῦτον ἀπεχθεῖς καὶ ἀτίμους ὑπηρεσίας, ὥστε οἱ ἐπιστημότατοι τῶν νομικῶν τῆς Τορικῆς μερίδος ἀπεποιήθησαν ἅπαντες, ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, νὰ ἐκπληρώσωσιν αὐτὰς καὶ παρητήθησαν τῶν θέσεών των. Ὁ εἰσαγγελεὺς Θωμᾶς Πρόουζ, μόλις ἠδύνατο νὰ λογισθῆ ἐκ τῶν τῆς τρίτης τάξεως τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου ἀνδρῶν. Ὁ ἀντεισαγγελεὺς Γουλιέλμος Σύλλιαμς εἶχε πολλὴν εὐφύιαν καὶ ἀτρόμητον θάρρος, ἀλλ' ἔστερεῖτο συνέσεως ἤτο φιλόνοιος· δὲν ἦτο κύριος ἐαυτοῦ καὶ ἐμισεῖτο καὶ περιεφρονεῖτο ὑπὸ ὄλων τῶν πολιτικῶν μερίδων. Οἱ ἐπιστημότεροι βοηθοὶ τῆς Εἰσαγγελίας ἦσαν ὁ Γρίνδερς, καθολικὸς τὸ θρησκευμα, καὶ ὁ Βαρθολομαῖος Σχοούερς (Shower), σὺνδικος τοῦ Λονδίνου, ἀνὴρ κάτοχος μὲν νομικῆς τινος παιδείας, τοῦ ὁποίου ὅμως αἱ ἀρεταὶ ἀπολογίαι καὶ αἱ ἀτελείτητοι ταυτολογίαι κατέστησαν αὐτὸν τὸ ἔμπαιγμα ὄλων τῶν ἀνθρώπων ὅσοι ἐφοίτων εἰς τὸ ἀνώτατον δικαστήριον. Ἡ κυβέρνησις ἐπεθύμησε πολὺ νὰ συμπαράλβῃ τὴν ὑπουργίαν τοῦ Μαῦνάρδου (17)· ἀλλ' οὗτος ἀπεφώνησε σαφῶς, ὅτι ἡ συνείδησις δὲν τῷ ἐπιτρέπει νὰ λάβῃ μέρος εἰς τοιαύτην δίκην.

ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων δὲ ἀντεπεξῆλθεν ἀθρόα ἡ φάλαγγ ἀπάντων σχεδὸν τῶν ἐνδοξοτέρων νομικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Σαουέερς καὶ ὁ Φίνχιος, οἱ τινες, ἐπὶ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ Ἰακώβου, κατεῖχον τὰ ἀξιώματα τοῦ εἰσαγγελέως καὶ τοῦ ἀντεισαγγελέως παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ δικαστηρίῳ, καὶ, ὡς πρὸς τὴν καταδίωξιν τῶν Οὐίγων, τὴν γενομένην ἐπὶ τῆς προηγουμένης κυβερνήσεως, ὑπῆρταν τὸ στέμμα μετὰ πλείστης δεινότητος καὶ ἐπιτυχίας, παρίσταντο ἤδη ὡς οἱ κύριοι τῶν ἐπισκόπων συνήγοροι. Παρείποντο δ' αὐτοῖς δύο ἄνδρες, οἵτινες, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἡ ἡλικία ἐμάρανε τὴν δραστηριότητα τοῦ Μαῦνάρδου, ἐλογίζοντο ὡς οἱ δύο πρῶτιστοι,

ἐκδοθῆ ἀπόφασιν κυροῦσα τὴν αὐθαιρεσίαν ἠθέληεν ὅμως συγχρόνως νὰ ὑπάρχῃ καὶ μειωροψηφία τις, διὰ νὰ μὴ φαίνεται ἐντελῶς δεδουλωμένον τὸ δικαστήριον. Ὅθεν συνεννοεῖται μεθ' ἐνὸς τῶν αἰσχροτέρων δικαστῶν, ὅστις καὶ μόνος ἀρεφάρῃ μειωροψηφῶν, ἀντιλέγων, δηλαδὴ, εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν τῆς κυβερνήσεως.

(17) Ὁ Ἰωάννης Μαῦνάρδος ἦτον ὁ πρεσβύτατος τῶν νομικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὅταν μετὰ τινος μῆνας, δραπετεύσαντες τοῦ Ἰακώβου, ἐχαιρέτησεν ὁ Μαῦνάρδος, ὡς προῖστάμενος τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου, τὸν λυτρωτὴν τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους καὶ πολιτεύματος Γουλιέλμον τὸν Ἀρανσιωνικόν, ὃς πρὶν ἰκῆσθαι εἶπε πρὸς αὐτόν. «Κε, δικηγόρε, βεβαίως ἐπεξήσατε εἰς ὄλους τοὺς νομικοὺς ὅσοι συγχρόνως μεθ' ὑμᾶς κατήλθον εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπιστήμης ταύτης.» «Ναί, ὑψηλότατε,» ἀπήτησεν ὁ γηραιὸς ἀνὴρ, «καὶ ἂν δὲν ἐπῆρξασθε ὑμεῖς, ἠθέλον ἐπιζῆσει καὶ εἰς τὸν νόμον αὐτόν.»

τῶν συνηγόρων ὅσους ἂν ἠδύνατο νὰ εὔρη τις εἰς πάντα νομικὸν σύλλογον· ἦσαν δὲ ὁ Πιερβέρτων, ὅστις ἐπὶ Καρόλου τοῦ Β' διετέλεσε πρόεδρος τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου, ἔπειτα δὲ, μακρυνθεὶς τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου ἀξιώματος διὰ τὴν φιλάνθρωπίαν καὶ τὴν μετριότητα αὐτοῦ, ἐπανῆλθεν αὖθις εἰς τὸ δικηγορικὸν στάδιον, καὶ ὁ Πολλεξφῆνιος (Pollexfen), ὅστις ἐπὶ πολὺν χρόνον διετέλεσε Πρόεδρος τῶν ὀρκωτικῶν δικαστηρίων τῶν δυτικῶν τῶν βασιλείου ἐπαρχιῶν καὶ εἶχε δυσφημισθῆ πολὺ, διότι, ἐπὶ τῶν αἱματηρῶν ὀνομασθέντων κακουργιοδικειῶν, τὰ ὁποῖα συνεκροτήθησαν διὰ νὰ δικάσῃ τοὺς συνενόχους τῆς τοῦ Μομμουθίου στάσεως, ἀνέλαβεν ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως κατηγορίας τινὰς σκανδαλωδῶς ἀδίκους, ἦτον ὅμως γνωστὸς ὡς φρονῶν ἐνδομύχως τὰ τῶν Οὐίγων, ἂν ὄχι καὶ ὡς δημοκρατικὸς. Ἐνταῦθα ἴστατο καὶ ὁ Κρεστούελλος Λευίνσιος, ἀνὴρ πολλὴν μὲν ἔχων τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἐμπειρίαν, ἀλλὰ χαρακτῆρος παραδόξως δειλοῦ. Πρὸ τινων ἐτῶν εἶχε παραιτηθῆ τῆς θέσεως τοῦ ἀνωτάτου δικαστοῦ, δειλιάσας νὰ ὑπηρετῆ τοὺς σκοποὺς τῆς κυβερνήσεως· ἤδη δὲ ἐδειλία πάλιν νὰ καταταχθῆ μεταξὺ τῶν δικηγόρων τῶν ἐπισκόπων, καὶ κατ' ἀρχὰς ἀπεποιήθη ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῶν· ἀλλὰ σύμπας ὁ σύλλογος τῶν δικηγόρων παρ' ὧν ἐλάμβανε τὰς ὑποθέσεις του, ἀνήγγειλεν αὐτῷ, ὅτι, ἂν ἀποποιηθῆ τὴν παρούσαν ὑπόθεσιν, οὐδεμίαν πλέον ἄλλην ἔχει νὰ ἐλπίσῃ.

Ὁ Γεώργιος Τρέβυς, ἐπιτήδειος καὶ δραστήριος Οὐίγος, διατελέσας ἄλλοτε σὺνδικος τοῦ Λονδίνου, ἀπετέλει μέρος τῆς αὐτῆς χορείας. Ὁ Ἰωάννης Ὀλτιος (Holt), ἔτι ἐπιστημότερος Οὐίγικὸς δικηγόρος, δὲν περιελήθη μεταξὺ τῶν ὑπερασπιστῶν, ἕνεκα προκαταλήψεώς τινος, ὡς φαίνεται, τὴν ὁποίαν εἶχε κατ' αὐτοῦ ὁ Σαγκρόφτιος, προσεκλήθη ὅμως ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Λονδίνου, ὡς σύμβουλος εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν. Ὁ δὲ νεώτερος τῶν ὑπὲρ τῶν ἐπισκόπων παρασταθέντων ἀντιληπτῶν ἦτο νέος τις δικηγόρος ὀνόματι Ἰωάννης Σομέρσιος, ὅστις οὐδ' ἐπὶ γένει οὐδ' ἐπὶ πλούτῳ διέπρεπε καὶ δὲν εἶχε λάβει ἔτι ἀφορμὴν νὰ διακριθῆ ὑπὸ τοῦ δημοσίου· ἀλλὰ ἡ μεγαλοψυχία του, ἡ φιλοπονία του, τὰ ἔξοχα καὶ μεγάλα προτερήματά του ἦσαν καλῶς γνωστὰ εἰς εὐαρίθμους τινὰς φίλους αὐτοῦ· καὶ περ δὲ πρεσβυῶν τῶν Οὐίγων, διὰ τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὴν πολλὴν σαφήνειαν τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ διὰ τὴν εὐπρέπειαν τῶν τρόπων αὐτοῦ εἶχεν ἀξιωθῆ τῆς εὐνοίας τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου. Ὁ Ἰουστόνιος παρέστητε θερμῶς εἰς τοὺς ἐπισκόπους ὁπόσον εἶναι σπουδαῖον νὰ προλάβωσι τὴν συνδρομὴν τοῦ νέου τούτου, ὁ δὲ Πολλεξφῆνιος ἀπεφώνησε, ὡς λέγουσιν, ὅτι ἐν ὄλῳ τῷ δικηγορικῷ συλλόγῳ οὐδεὶς δύναται ἐπιτηδειότερον τοῦ Σομέρσιου νὰ διαπραγματευθῆ πᾶν ἱστορικὸν καὶ συνταγματικὸν ζήτημα.

Οἱ ἑνορκοὶ ὅμοισαν ἤδη τὸν νενομισμένον ὅρκον ἦσαν δὲ ἅπαντες ἄνδρες ἐγκρίτου κοινωνικῆς θέσεως Ὁ προῖστάμενος Ῥογέρδος Λαγγλέυς εἶχε τὸ γένος ἀπὸ οἴκου ἀρχαίου καὶ ἐπιφανοῦς· ἐκ τῶν λοιπῶν, ὁ μὲν εἰς ἦτον ἱππότης τὸ ἀξίωμα, οἱ δὲ 10 ἄλλοι, κατώτεροι

εὐπατρίδα· πλείστοι δὲ ἦσαν γνωστοὶ ὡς πλουσιώτατοι ἄνθρωποι. Τινὲς ἐπρέσβευον τὰ τῶν ἑτεροδόξων, διότι οἱ ἐπίσκοποι φρονιμώτατα ἀπεφάσιζαν νὰ μὴ δεῖξωσι τὴν ἐλαχίστην δυσπιστίαν πρὸς τὰς ἄλλας τῶν διαμαρτυρομένων αἱρέσεις. Ἐν ὄνομα ἐκίνησε πολλὴν ἀνησυχίαν, τὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀρνόλδου, ὅστις ἦτο βασιλικὸς ζυθοποιὸς, καὶ ἐν γένει ἐφοβοῦντο ὅτι ἡ κυβερνητικὴ εἶναι βεβαία περὶ τῆς ψήφου αὐτοῦ. Ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ ἄ-θρῶπος παρεπονείτο πικρῶς, διὰ τὴν θέσιν εἰς εἰς ἣν εὐρίσκειτο « Ὅ, τι δήποτε », εἶπε « καὶ ἂν πράξω, θέλω ἀναγκαιῶς ζημιωθῆ τὸ ἥμισυ τῆς ἐμπορίας μου. Ἄν εἶπω, ὅτι δὲν εἶναι ἔνοχοι, δὲν θέλω πλέον πωλήσει ζῦθον εἰς τὸν βασιλέα. Ἄν ἐξεναντίας εἶπω ὅτι εἶναι ἔνοχοι, δὲν θέλω πλέον πωλήσει ζῦθον εἰς τὸ κοινόν. »

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἀνόλουθον φυλλάδιον).

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΟΥΙΡΓΙΛΙΟΥ.

Ἐπὶ τοῦ Ὀκτωβρίου Αὐγούστου, εἴη ἐν Ῥώμῃ Οὐγγίδος τις Πωλίω, τὸν ὁποῖον ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει κειμὴ διὰ τὸν πλοῦτον καὶ διὰ τὴν ὠμότητα αὐτοῦ. Περὶ τῆς ὠμότητος ταύτης ἐλεγοντο πολλὰ, πρὸς τοὺς ἄλλοις δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τρέφειν εἰς δεξιμένας μυραῖνας συνειθισμένα, νὰ τρώγωσιν ἄνθρωποι, εὐρίσκειν εἰς αὐτὰς τοὺς δούλους ὅσους ἐθανάτωνε. Καὶ τότε, ἔχων εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ τὸν Αὐγούστου, ἐπειδὴ ὁ οἰοχόος ἐθράυσε χρυσταλλίνην κύλικα, ὁ Πωλίω διέταξε νὰ ρίψωσιν αὐτὸν εἰς τὰς μυραῖνας, μὴ σεβόμενος οὐδὲ τὸ φιλοξενούμενον αὐτοκράτορα. Ὁ καταδικασθεὶς προσέπετεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, παρακαλῶν νὰ τὴν σώσῃ· ὁ δὲ Αὐγούστος, κατ' ἀρχὰς ἐδοκίμασε νὰ μεταπέιθῃ τὸν δεξιόθυμον δεσπότην, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος δὲν ὑπήκουε, « φέρε, » εἶπεν « εἰς αὐτὸν, πάντα τὰλλα πολύτιμα ποτήρια ὅσα ἔχεις, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῶ. » Καὶ, κομισθέντα, διέταξε νὰ κατντριψωσιν ὅσπερ ὁ Πωλίω, λητμονήσας τὴν ἑρῆν τὴν ὁποῖαν ἤσθαιθῃ διὰ τὴν ἀπωλείαν μιᾶς κύλικος, ἀπὸ εἶδα τόσας ἄλλας καταστραφείσας, μὴ δυναμένους δὲ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑπρέτην ἕνεκα πράξεως τὴν ὁποῖαν, καὶ ὁ Αὐγούστος, ἐποίησεν, ἡ ναγκάσθη ἄκων νὰ ἤρῃαση Θεῶν δὲ ἴσως νὰ ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὸ μάθημα τῆς μετριοκαθείας τὸ ὁποῖον παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἔλαβε, κατέλιπεν αὐτῷ, τελευτήσας, μέγα τῆς περιουσίας μέρος, καὶ μεταξύ ἄλλων ἐπαυλῶν τινα, κειμένην μὲν μεταξύ Νεαπόλεως καὶ Ποσειδωνίου, φέρουσαν δὲ τὸ χαριέστατον ὄνομα τοῦ Πανσιλύπου.

Ὁ φιλόθεος ἀναγνώστης ἐγχαίρει ἀναμφιβόλως καὶ τὸ μάθημα τοῦ Αὐγούστου καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πωλίω· ἀλλ' ἀνησυχεῖ μὴ βλέπων ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξύ Πωλίω καὶ Πανσιλύπου καὶ τοῦ τάφου τοῦ Οὐιργιλίου, περὶ οὗ κυρίως ἔχομεν νὰ ἐνημερωθῶμεν. Ἡ σχέσις εἶναι στενωτάτη. Ἡ ἐπαυλὶς τοῦ Πωλίω δὲν σώζεται, τὸ ὄνομα αὐτῆς ὅμως

μετεβίβασθη εἰς παρακείμενον περίφημον ὄρος καὶ ἄντρον, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄντρου τούτου ὑφῴνται τὰ εἰρεῖνια τοῦ τάφου τοῦ Οὐιργιλίου, τὰ ὁποῖα βλέπετε εἰκονιζόμενα κατωτέρω

Ὁ Πόπιλιος Οὐιργίλιος Μάρων ἐγεννήθη τῇ 15 Ὀκτωβρίου τοῦ 70 ἔτους πρ. χρ., ἐπτά περίπου ἔτη πρὸ τοῦ Αὐγούστου καὶ πέντε πρὸ τοῦ Ὀρατίου, ἐπὶ τῆς περιφήμου ὑπατείας τοῦ Κράσσου καὶ τοῦ Πομπήϊου, εἰς χωρίδιον σήμερον ὀνομαζόμενον Πιετόλια, τότε δὲ καλούμενον Ἄνδη καὶ κείμενον παρὰ τὴν ἐν τῇ ἄνω Ἰταλίᾳ Μάντουαν, τὴν ὁποῖαν, τούτου ἕνεκεν, ἐθεώρει ὁ ποιητὴς ὡς πατρίδα αὐτοῦ. Ὁ ἀντίζηλος τοῦ Ὀμήρου κοιτίδα ἔσχεν ἐπαυλιν, συμπαίκτησας δὲ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ποιμένας, καὶ πρῶτον βίου θέαμα, ἀγρούς. Ὁ Οὐιργίλιος κατ' ἀρχὰς ἐσπούδασεν ἐν Κρεμῶνῃ, εἰς ἡλικίαν δὲ 16 ἐτῶν μετέβη εἰς Μεδιόλανον καὶ μετ' ὀλίγον εἰς Νεάπολιν, περίφημον τότε, διὰ τὰ σχολεῖα αὐτῆς. Ὑπὸ τὸν ἰλαρὸν οὐρανὸν τῆς μαγικῆς ἐκείνης πόλεως ἠγάπησε τὰς Μούσας καὶ ἐδιδάχθη τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἀπανταχοῦ εἰς τὰ ποιήματά του ἐπιφαινομένην. Μετὰ δὲ τὴν διπλὴν περὶ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας μάχην, καθ' ἣν ὁ Ὀκταύσιος καὶ ὁ Ἀντώνιος κατετρόκοδσαν τὸν Βροῦτον καὶ τὸν Κάσιον, ἦλθεν εἰς Ῥώμην καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὴν Μαικήναν, ὑπὸ δὲ τοῦ Μαικήνου εἰς τὸν Αὐγούστον, ἐπέτυχεν τὴν ἀπόδοσιν τῶν κτημάτων του, τῶν ὁποῖων εἶχε στερηθῆ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, εἰς οὓς ὁ νικητὴς παρεχώρησεν, ὡς λείαν, μέρος τῆς Ἰταλίας ἀξιόλογον.

Ὁ Οὐιργίλιος ἐθεράπευσε κατ' ἀρχὰς τὴν βουκολικὴν ποίησιν, καὶ δὲν ἠδυνήθη μὲν νὰ ἐξισωθῆ εἰς τὸ εἶδος ταῦτο πρὸς τὸν Θεόκριτον, τὸν ὁποῖον ἔλαβε ὡς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν, ἠδουκίμηται ὅμως οὐδὲν ἥττον παραδόξως ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Αὐγούστου, ὅχι διὰ τὴν ἐπιτηδεῖαν σύνθεσιν καὶ τὰ ἀληθινὰ τῶν βουκολικῶν αὐτοῦ ἦθη, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξαισίαν ἐκείνην περὶ τὸ ὕφος τέχνην, ἣτις κατεσκευάζε νεαν, οὕτως εἶπειν, ποιητικὴν ἐν Ῥώμῃ γλῶσσαν.

Ἐπειτα ἔγραψε Γεωργικά, ἐμπνευσθεὶς μὲν τὴν ἰδέαν παρὰ Ἡσιόδου, ἀριστεύσας δὲ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, διότι τὰ Γεωργικά εἶναι τῶντε τὸ τελειότερον τοῦ Οὐιργιλίου ἔργον, ἐμφαίνον ἀληθῆ τῶν ἀγρῶν ἔργα, ζωηρὰ τῶν καλλονῶν τῆς φύσεως συναίσθησιν, καὶ ἐνθερμὸν ἐπιθυμίαν τῆς εἰρήνης, δι' ἣς σώζονται μὲν οἱ ἄνθρωποι, ἀκμαζοῦσι δὲ τὰ Κράτη. Ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ, ὁ πέρα τοῦ μετρίου ἀσθενὴς Οὐιργίλιος παραφέρεται μὲν μέχρι καὶ τοῦ νὰ θεοποιήσῃ τὸν Αὐγούστον, ἀλλ' ἐπαύοιτο τὸ ἀμάρτημα τοῦτο διὰ τῆς γενναιοῦτος μετὰ τὴν ὁποῖαν ἀνακαλεῖ τὴν μνήμην τῶν ἀνοσίων τῆς Μακεδονίας ἀγῶνων καὶ ἀνορύττει τὰ ὅσα τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες δις ἐπίαινον, διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν, τὰ πεδία τῆς μάχης τῶν ἐμφυλίων πολέμων. Πρόδηλος εἶναι ἐνταῦθα ὁ εὐλαβὴς τοῦ ποιητοῦ σκοπὸς τοῦ νὰ ἐμπνεύσῃ ἀποστροφὴν πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς διενέξεις καὶ βεβαίως ποτὲ μεγαλητέρα τέχνη καὶ χάρις δὲν ὑπῆρξεν εὐγενεστέραν πρόθεσιν· μάλιστα δὲ θαυμαστός εἶναι ὁ μελιβρύτος τοῦ ποιητοῦ λόγος, τὸν ὁποῖον ἀμίμη-

τον εβείωρσαν πάντες ὅσοι ὠμίλησάν ποτε τὴν εὐ-
ρυθμον τοῦ Παρνασοῦ γλῶσσαν.

Τὰ Γεωργικὰ προνήγγειλαν τὴν Αἰνειάδα, διότι πε-
ριεῖχον πολλά μέρη ἀξία τῆς Ἐπικῆς Μούσης. Ἄλλ' ἡ
Αἰνειὰς δὲν στηρίζεται, καθὼς τὸ μέγα τοῦ Ὀμήρου
ἔργον, ἐπὶ μιᾶς καὶ μόνῃς ἰδέας, ὑπὸ τῆς μεγαλο-
φρείας δραματισθείσης. Ἀντικείμενον τοῦ ποιήματος
φαίνεται μὲν ἢ ἐν Ἰταλίᾳ ἰδρύσεις νέου κράτους ὑπὸ
τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Τρώων· πραγματικῶς ὅμως ὁ

Πρίαμος καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ εἶναι πάρεργα ἐν τῇ Αἰ-
νειάδι πρόσωπα, διότι ὁ ποιητής, ἔχων ἀδιαλείπτως
πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν Ῥώμην καὶ τὸν Αὐγούστον, παρί-
στησιν ἡμῖν ἀκαταπαύστως τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἀνά-
πτυξιν τῆς Ῥώμης καὶ θεοποιεῖ τὸν Αὐγούστον ἐν
εἰκόني τοῦ Αἰνείου. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Οὐίργιλιος, ἐμπλεὺς
ὦν Ὀμήρου, ἠθέλησε νὰ περιλάβῃ ἐντὸς 12 ἀσμα-
των τὰς 48 βραψυδίας ἐξ ὧν σύγκεινται ἡ Ἰλιάς καὶ
ἡ Ὀδύσεια· ἐκ δὲ τούτου, τὸ δράμα αὐτοῦ εἶναι

λογὸν, διότι δὲν ἔχει τόπον νὰ ἀναπτυχθῇ, καὶ οἱ
χαρακτῆρες αὐτοῦ, μάλιστα σκιαγραφηθέντες, ὁμοιά-
ζουσιν ἀντίγραφα ἀτελῆ τῶν χαρακτῆρων τοῦ ὁμοίου
διέγραψεν ἢ τολμηρὰ τοῦ ἰσχυροῦ Ὀμήρου χεῖρ.
Ἄλλ' ὅμως καὶ ἡ Αἰνειὰς περιέχει μέρη δραματικώ-
τατα καὶ παθητικώτατα, τὰ ὅποια, ἐκπεφρασμένα
εἰς γλῶσσαν ἀπαράμιλλον διὰ τὴν μελωδίαν αὐτῆς,
συνεκίνησαν ἀείποτε ἀπάσαι τὰς εὐαισθήτους καρδίας.

Ἰδίως δὲ ἀξιωμαθήμεντος εἶναι ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁ-
ποίαν προέξενσαν τὸ δεύτερον, τὸ τέταρτον καὶ τὸ
ἕκτον βιβλίον, τὰ ὅποια ὁ Οὐίργιλιος, κατ' ἐπιμονὴν
τοῦ Αὐγούστου παράκλησιν, ἀνέγνωσε, πρὶν ἐπιτε-
λειῶσῃ τὸ ὅλον ἔργον, ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος,
τῆς ἀδελφῆς του Ὀκταβίας καὶ τῶν ἄλλων συγγε-
νῶν καὶ φίλων. Ὄταν ἡ Ὀκταβία ἤκουσε τὸ ἐπαικό-
διον τοῦ προῦρου θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Μαρκελοῦ,

ελεποθύμησεν ἐπὶ μακρὸν· συνελθούτα δὲ, διέταξε νὰ ἐγχειρίσωσιν εἰς τὸν ποιητὴν 150,000 περίπου σημερινῶν δραχμῶν δι' ἕκαστον τῶν 32 στίχων τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, ἀμοιβὴν λαμπροτάτην, τῆς ὁποίας ὅμως ὁ Οὐίργιλιος βεβαίως τιμιώτερα ἐθεώρησε τὰ εὐγλωττα τῆς μητοῦς ἐκείνης δάκρυα.

Ὁ Οὐίργιλιος ἦτον ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, ἀφελὴς τὸ ἦθος, ἀσθενὴς τὸ σῶμα, ὀλιγαρκῆς τὴν τροφὴν καὶ φύσει σοβαρὸς καὶ μελαγχολικὸς· μετεχειρίζετο ἐλευθεριώτατα τὴν μεγάλην αὐτοῦ περιουσίαν καὶ εἶχε μὲν τρυφερωτάτην καὶ φιληλικωτάτην καρδίαν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἦτο σώφρων, ὥστε ἐν Νεαπόλει ὠνόμαζον αὐτὸν ἢ Παρθένος. Ἦτο δὲ μετριοφρονέστατος, καὶ ὅταν τὸ πλῆθος τῆς Ῥώμης συνέτρεχε διὰ νὰ τὸν ἰδῆ, αὐτὸς ἐκρύπτετο εἰς τὰς παρακειμένας οἰκίας. Δὲν ἀπέφευγεν ὅμως πάντοτε τὰ μεγαλοπρεπέστερα σημεῖα τῆς κοινῆς εὐνοίας· καὶ ποτε, ἀναγινωσκομένων ἐν τῷ θεάτρῳ στίχων τινῶν αὐτοῦ, τοσοῦτος ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιασμός, ὥστε ὁ λαὸς ἅπας ἐξανέστη, ὁ δὲ κατὰ σύμπτωσιν παρὼν ποιητῆς, ἔλαβε δείγματα τιμῆς καὶ σεβασμοῦ, ὧν μόνος ὁ Αὐγούστος ἤξιούτο.

Τελειώσας τὴν Αἰνεΐδα, καὶ αἰσθανόμενος ὅτι εἶχεν ἔτι πολλὰς ἐλλείψεις καὶ ἀτελείας, ἀπεράσισε νὰ διορθώσῃ ταῦτα πάντα δι' ἐργασίας συντόνου, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, εὐέλπις, ὅτι ἡ ἱερά τοῦ Ὀμήρου εἰκὼν θέλει ἐμπνεύσει εἰς αὐτὸν ἰδέας νέας καὶ γενναιοτέρας· ὁ δὲ Αὐγούστος, ἐπανερχόμενος τότε ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἀπαντήσας τὸν Οὐίργιλιον ἐνταῦθα, ἠθέλησε νὰ τὸν παραλάβῃ μετ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην. Ἀλλ' ὁ ποιητῆς, νοσήσας βαρέως ἐν τῇ ὁδοπορίᾳ ταύτῃ, ἀπέθανε, μικρὸν μετὰ τὴν εἰς Βρεντέσιον ἀφίξιν, εἰς τὸ 52 ἔτος τῆς ἡλικίας. Τὸ δὲ λείψανον αὐτοῦ μετεφέρθη, καθ' ἣν εἶχεν ἐκφράσει οὗτος ἐπιθυμίαν, εἰς τὴν ἀγαπητὴν Νεάπολιν, καὶ ἐναπετέθη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς Πουτέολα, ἐντὸς τάφου, ὅστις ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἔφερε τὸ ἐπιτάφιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ Οὐίργιλιος ἔλαβε τὴν γενναιότητα νὰ ὑπαγορεύσῃ, ἐνῶ ἔπνεεν ἤδη τὰ λοιπία·

Mantua me genuit, Calabri rapuere; tenet nunc Parthenope; cecini pascua, rura, duce s.

δηλαδή,

Μάντουα μὲν μοι πατρίς, Καλαβροὶ δὲ με ἤρκασαν, κεῖμαι δ' ἐν Παρθενόπῃ, ψαλῶν ποιμνί' ἀγρούς, ἀρχηγούς.

Ἀλλ'· εἶναι ἀράγε βέβαιον, ὅτι οἱ 4 αὐτοὶ πλινθόκτιστοι τοῖχοι, τοὺς ὁποίους καλύπτει χόρτος ἀφθονος, ἀνήκουσι τῶντι εἰς τὸν τάφον τοῦ ὀνομαστοτέρου τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν; Περὶ τούτου δὲν σὰς ἐγγυῶμαι, διότι ὑπάρχουσι πῦρρονιστὰ ἀμφιβάλλοντες, ἀν καὶ πάντες ὁμολογῶσιν, ὅτι ἐνταῦθα ἀδυστυχῶς ἔκειτο τὸ μνημα. Τὸ κύριον λοιπὸν ζήτημα εἶναι ἀναμφισβήτητον ὁ μελωδικώτερος τῶν ποιητῶν ἀναπαύεται ἐπὶ χώρου φέρουτος τὸ μελωδικώτερον τῶν ὀνομάτων!

Τὶ εἶστι δὲ τὸ ὄρος καὶ τὸ ἄντρον τοῦ Παντιλύπου; Πρὸς δυσμὰς τῆς Νεαπόλεως, μεταξὺ αὐτῆς καὶ Πουτιόλων, κεῖται ὄρος ἐξ ἡραϊστείου τόφου

(ἀραίου τιτανώδους λίθου) συνιστάμενος, διορωρυγμένος δὲ ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας μέχρι τῆς ἄλλης, διὰ κρύπτῃς, ἦτοι δρόμου ὑπογείου, τοῦ ὁποῖου ὁ μὲν θόλος ὑψοῦται εἰς 80 ἢ 90 πόδας, τὸ δὲ πλάτος ἔχει 24-30 πόδας, τὸ δὲ μῆκος 1000 πόδας περίπου.

Ἐπειδὴ μία τῶν λεωφόρων αἴτινες ἄγουσιν εἰς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ Νεαπολιτικοῦ βασιλείου, διέρχεται διὰ τοῦ ἄντρου τούτου, ὁ ὑπόγειος ἐκεῖνος δρόμος εἶναι μάλιστα πολυπόρευτος, καὶ φωτίζεται μὲν διὰ λύχνων ἀσβέσων, ἀερίζεται δὲ διὰ θυρίδων ἐκκοπεισῶν εἰς τὸν θόλον. Κατ' ἀρχὰς τὸ ἄντρον τοῦτο ἦτο πιθανώτατα οὐδὲν ἄλλο ἢ λατομεῖον ἀπλοῦν· ἔπειτα, ἐπὶ Ῥωμαίων, ἐξετάθη ὑπὸ ὄλον τὸ ὄρος, καὶ βραδύτερον, ἐπὶ Ἀλφόνσου Α', ἐν τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ ἐκατονταετηρίδι, ἐπλατύνθη ἔτι μᾶλλον καὶ ἐστερεώθη.

Ὁ τάφος λοιπὸν τοῦ Οὐίργιλίου ἠξιώθη τύχης παρὰδόξου καὶ σπανίας εἰς τοὺς διαστήμους τῆς ἀρχαιότητος ἄνδρας· διότι ἐνῶ συνήθως οἱ μεταγενέστεροι διέρχονται ἀδιάφοροι ἐπὶ τῶν χώρων οἵτινες ἐκάλυψαν ποτε τὰ λείψανα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἐνταῦθα ὁ τάφος ὑψοῦται ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν τῶν πολυαριθμῶν ἀνθρώπων, οἵτινες, καθεικάστην ὑπερχόμενοι διὰ τῆς κρύπτῃς, προσφέρουσιν ἄκοντες εἰς τὸν ποιητὴν βαθύτατον προσκυνήσεως δεῖγμα.

Ο Φ. ΚΟΥΠΕΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΥΑΛΤΕΡΣΚΩΤΟΣ.

Ἐν τινι συγγράμματι τοῦ Κουπέρου, ἀνέγνωμεν περιέργους τινὰς λεπτομερείας περὶ τῶν σχέσεων τὰς ὁποίας συνήψαν οἱ δύο οὔτοι ἐνδοξοὶ συγγραφεῖς ἐν Παρισίαις, ὅτε ὁ Οὐαλτερσκῶτος μετέβη ἐκεῖ διὰ νὰ πορισθῇ πληροφορίας τινὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ ἐκδώσῃ ἱστορίαν τοῦ Ναπολέοντος. Ὁ Κούπερος δὲν εἶχε γνωρίσει οὐδὲ ἀπαντήσῃ ποτὲ τὸν μυθιστοριογράφον τῆς Σκωτίας. Ἐπὶ τούτῳ ἀπετάθη πρὸς τὴν πριγγήπισσαν . . . ἣτις ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἐγνώριζε μὲν καὶ αὐτὴ τὸν περιώνυμον ἐκεῖνον ἄνδρα, ἀλλ' ὅτι ἐσκόπευε νὰ μεταχειρισθῇ πᾶν μέσον διὰ νὰ συμφιλιωθῇ μετ' αὐτοῦ.

Ἰδοὺ πῶς ὁ ἴδιος Κούπερος διηγεῖται τὴν πρώτην αὐτῶν συνέντευξιν·

« Ὁ Οὐαλτερσκῶτος ἦτον πρὸ δέκα περίπου ἡμερῶν εἰς Παρισίους· ἐνῶ μίαν τῶν ἡμερῶν ἠτοιμάσθην νὰ ἐξέλθω ἐποχούμενος τῆς οἰκίας μου, καὶ κατέβην μάλιστα καὶ τὴν πρώτην κλίμακα, ἤκουσα ἵππων ποδβολητῶν, καὶ κρότον ἄλλου ὀχήματος εἰσελθόντος εἰς τὴν αὐλήν. Μετ' ὀλίγον ἴδον πεζεύσαντα ἀνθρωπὸν τινα μεγαλόσωμον, Ῥωμαλέον καὶ παχύν· ἡ κόμη του ἦτον ψαρὰ, αὐτὸς δὲ ὑπόχλωρος. Συναντηθέντες ἐχαίρετίσθημεν ἀμοιβαίως· ἐνῶ δὲ ἠτοιμαζόμεν νὰ ἀναχωρήσω, ἐστοχάσθην μήπως ἦλθε νὰ ἐπισκεφθῇ ἐμέ. Ἐστάθην λοιπὸν διὰ νὰ ἴδω εἰς ποῖον πάτωμα ἔμελλε νὰ ἀναβῆ, χωρὶς διόλου νὰ ὑποπτευθῶ τίς ἦτον, ἀν καὶ ἡ φυσιογνωμία του δὲν μ' ἐφαίνετο ἀγνωστος.

Ὁ ξένος ἀνέβη μετ' ἐπιπορευθῆσαν τὴν λιθίνην κλίμακα, στηριζόμενος διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς ἐπὶ τῶν κιγκλί-

δων, διὰ δὲ τῆς ἄλλης ἐπὶ βάρβδου. Ὅταν ἐσπάρθην, ἤλθε καὶ εἰς αὐτοῦ τὸν νοῦν ἡ αὐτὴ ἰδέα, καὶ στραφεὶς μὲ εἶπε γαλλιστί· « Μήπως εἴσθε ὁ Κ. Κούπερος; » ὅταν ἀπεκρίθην ἐπίσης γαλλιστί, « κύριε, ὀνομάζομαι Κούπερος, » μὲ ἀνταπεκρίθη παρευθὺς, « καὶ ἐγὼ Οὐάλτερσκῶτος. »

Ἐδράμον ἀμέσως πρὸς αὐτὸν, καὶ σφίγγας τὴν χεῖρά του φιλικώτατα, τὸν εἶπον μέχρι τίνος βαθμοῦ ἠσθανόμην εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἐπίσκεψίν του. Μ' ἐπληροσόρησεν ὅτι, μαθὼν ἀπὸ τὴν πριγγήπισσαν τὴν κατοικίαν μου, ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ νὰ μὲ ἴδῃ· μὲ ὠμίλει δὲ ἀδιακόπως γαλλιστί, ἂν καὶ ἀπεκρινόμην εἰς αὐτὸν ἀγγλιστί. Αἰφνης, ὡς νὰ κατέβῃ εἰς τὴν κεφαλὴν του ἰδέα τις νέα καὶ ἀπροσδόκητος, μὲ εἶπεν ὅτι ἠπόρουν ἴσως διὰ τί μὲ ὠμίλει γαλλιστί· « ἀλλὰ, ἐπρόσθεσεν, ἀφοῦ ἤλθον ἐδῶ, ἀγωνίζομαι νὰ λησμονήσω τὴν γλῶσσάν μου. » Ἐνῶ ἀνεβαίνομεν, συγκατετέθη νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τοῦ βραχιονός μου, καὶ ἐξηκολούθει νὰ ὀμιλῇ, ἀγγλιστί ὅμως. Ἄς μ' ἐπιτραπῇ νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα τοὺς φιλόφρονας λόγους τοὺς ὁποίους μὲ διεύθυνε· « νὰ σὲ εἰπῶ ποῖον τῶν προτερημάτων σου, ὡς συγγραφῆς, μὲ ἀρέσει πρὸ πάντων ὁ τρόπος καθ' ὃν ὑπερασπίζεσαι εἰς πᾶσαν περιστασίαν τὴν πατρίδα σου, χωρὶς ἐν τοσοῦτῳ νὰ καταδεχθῆς νὰ ὑβρίσῃς τὴν ἰδικήν μου. Εὐρίσκεσαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ βαλῃς εἰς σύγκρουσιν τὰ δύο ἔθνη, καὶ σέβουμαι τὴν εὐγενῆ σου ἔχθραν. Φοβοῦμαι μὴ δὲν ἐφέρθη πάντοτε μὲ δικαιοσύνην ἡ μήτηρ πρὸς τὴν θυγατέρα, τὴν ὁποίαν ἴσως καὶ ζηλεύει ὀλίγον· διότι, ἂν δὲν θελήσωμεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ Ἀγγλία ἤρχισε νὰ καταβαίνει, δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποκρύψωμεν ὅτι δὲν ἔφθασεν εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς κλίμακος. »

Ἄν καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, δὲν εἶχεν εἰσέτι ὁμολογήσῃ ὅτι τὰ δημοσιευθέντα συγγραμμάτα του ἦσαν ἰδικά του, μὲ ὠμίλησεν ὅμως περὶ αὐτῶν ἐλευθέρως, χωρὶς μάλιστα ν' ἀπαιτήσῃ νὰ φυλάξω τὸ μυστικόν. Μ' ἐζήτησε νὰ τὸν δώσω ἐν ἀντίτυπον μυθιστορίας μου τινός, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχον κἀνὲν οὔτε αὐτῆς, οὔτε ἄλλου τινός· πονήματός μου, « ὅλ' οἱ συγγραφεῖς, μὲ εἶπε μειδιῶν, πάσχουσι τὰ αὐτά, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ δὲν θέλω λυπηθῆ βεβαίως ἐὰν δὲν ἴδω ποτέ μου οὐδ' ἐν τῶν μυθιστορημάτων τοῦ συγγραφῆς τοῦ Οὐαυερλεύ, (τῶν ἰδικῶν του). »

Ἐμεινε μίαν ὥραν περίπου εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὀμιλῶν μὲ πολλὴν εὐθυμίαν, ἥτις δὲν ἦτον πάντοτε ἀμέτοχος εἰρωνείας καὶ ἀστείότητος. Οὕτως, ὅταν ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ Γάλλου βιβλιοπώλου, τοῦ δημοσιεύσαντος μεταφράσιν τῶν συγγραμμάτων μας, « ἐλπίζω, εἶπεν, ὅτι τὰ μυθιστορηματά μας θὰ κάμωσι τὸν Gosling (1) νὰ γεννήσῃ χρυσᾶ αὐγά. »

Ἐλαβον τὸ θάρρος νὰ τὸν ἐρωτήσω, ἐὰν συνέλεξε τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας ἐπεθύμει διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ναπολέοντος. Μετὰ μικρὸν δισταγμὸν μὲ ἀπεκρίθη· « δὲν ἔχω ἔλλειψιν ἀνεκδότων· δύσκολον

ὅμως εἶναι τὸ νὰ ἐκλέξῃ τις ἐκεῖνα· τὰ ὁποῖα, ἄνθρωπος σεβόμενος ἑαυτὸν δύναται νὰ εἰσάξῃ εἰς βιβλίον, χωρὶς νὰ προσκρούσῃ εἰς τὸ πρέπον. »

Παρακαλέσας αὐτὸν, ὅταν ἠτοιμάσθῃ διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ, νὰ μεταβῇ εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἴδῃ τὴν γυναῖκά μου καὶ τὸν ἀνεψιόν μου, συγκατετέθη μὲ πολλὴν ἀγαθότητα, καὶ ἔμεινε μεθ' ἡμῶν ἔτι ὀλίγον. Κατὰ τὴν συνομιλίαν, ἡ σύζυγός μου τὸν εἶπεν ὅτι τὸ θρανίον ἐφ' οὗ ἐκάθητο ὑπῆρξεν εὐδαιμονέστατον τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπειδὴ πρὸ ἡμισείας ὥρας ἀνεπαύετο ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὁ στρατηγὸς Λαφαγέτης. Ὁ Οὐάλτερσκῶτος ἔμεινε ὡς ἐκστατικός· « ἐνόμιζον, εἶπεν, ὅτι ὁ στρατηγὸς μετέβῃ εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ νὰ ἐγκαταβιῶσῃ ἐκεῖ. » Ὅταν τὸν διηγήθημεν τὰ κατὰ τὸν Λαφαγέτην, ἀπεκρίθη λακωνικώτατα· « εἶναι μέγας ἄνθρωπος. » Μ' ἐφάνη ὅμως ὅτι ἡ ἀπόκρισις του ἦτον ξηρά, καὶ ὅτι μόνον σκοπὸν εἶχε τὸ νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ.

Ὅταν μετὰ δύο ἡμέρας ὑπῆγον νὰ προγευθῶ, κατὰ πρόσκλησίν του, εἰς τὴν οἰκίαν του, τὸν εὐρηκα φοροῦντα ἱράτιόν τι σύνθηες εἰς τὴν Γαλλίαν· μὲ εἶπε δὲ ὅτι ἐπροσπάθει νὰ ἐκγαλλισθῇ. Ὑποθέτω ὅμως ὅτι αἱ προσπάθειά του δὲν ἐτελεσοφόρησαν, ἐπειδὴ, καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, ἦτον ὄλος Σκῶτος. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔλαβε πρόσκλησιν ἐκ μέρους τῆς πριγγήπισσης διὰ νὰ παρευρεθῇ εἰς μίαν τῆς συναναστροφῆς. « Κύπταξέ, μὲ εἶπε, σὲ παρακαλῶ, οὐδ' ὁποῖος γνωρίζεις καλῆτέρά μου καὶ τὴν κυρίαν αὐτῆν καὶ τὰ γαλλικά, διὰ πότε μὲ προσκαλεῖ, διὰ τὴν δευτέραν, τὴν τρίτην ἢ τὴν πέμπτην, ἢ μήπως ἡ χρονολογία δὲν εἶναι σημειωμένη; » Ὅταν τὸν εἶπον τὴν ἡμέραν, εἶμαι βέβαιος, ἀπεκρίθη, ὅτι λαμβάνεις συνεχῶς τοιαύτας προσκλήσεις· ἄλλως πῶς ἦτον δυνατὸν νὰ ἀναγνώσῃ τόσον εὐκόλως τοιαῦτα ἱερογλυφικά; Ὁ κόπος τοῦ νὰ τὰ διαβάσῃ τις δὲν ἀνταμείβεται οὐδ' ἀπὸ τὸ καλῆτερον γεῦμα. »

Ὁ Οὐάλτερσκῶτος δὲν μ' ἐφάνη μέγας φίλος τῶν Παρισίων. Εἶχε μὲν ἰδέας ὀρθὰς περὶ τῶν Γάλλων, ἀλλ' ὄχι καὶ πάντῃ γυμνάς προλήψεων. Τὸ ἐσπέρας συνητηθῆμεν εἰς τὴν συναναστροφὴν τῆς πριγγήπισσης. Μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων ἦσαν καὶ τινες γνωστοὶ διὰ τὸ πνεῦμά των, καὶ μάλιστα δύο ἢ τρεῖς γυναῖκες ἔχουσαι ὄνομα ἱστορικόν. Αἱ κυρίαι, φιλόφρονες καὶ εὐγενεῖς ὡς ὄλαι αἱ Γαλλίδες, ἐφόρουσαν σκωτικὰ τινα καλλωπίσματα, ὥστε μόνῃ ἡ κυρία Οὐάλτερσκῶτου ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτον Καληδωνία. Ἐφόρει πένθιμα, εἰ ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ κόμη ἦσαν κατάμαυροι, τὸ δὲ πρόσωπόν της ὄρατον.

Ὅλοι ἦσαν περίεργοι νὰ ἴδωσιν ἐκ τοῦ πληθίου τὸν κλεινὸν μυθιστοριογράφον· αὐτὸς δὲ ὑπέφερε τὴν ἐνόχλησιν τῆς κοινῆς ἐκείνης περιεργείας μὲ ὑπομονὴν ἀπαράδειγματιζον. Κατορθώσας ἐπὶ τέλους ν' ἀποσυρθῇ εἰς τινα γωνίαν, μὲ εἶπε γελῶν ὅτι ὠμίλει τόσον ἀνεπιτηδείως τὴν γαλλικὴν, ὥστε ἠπόρει πῶς ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς τόσας περιποιητικὰς ἐκφράσεις τῶν Γάλλων. « Εἶμαι, ἐπρόσθεσεν, ἡμερος λέων· συγχωρῶ νὰ χαιδεύωσι τὴν χαιτήν μου ὅσα θέλουσι· μὲ εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ βροχῶμαι γαλλιστί διὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσω. » Ν. Δ.

(1) Ὁ ἱσθλος βιβλιοπώλης, ὁ δημοσιεύσας τὰς μεταφράσεις τῶν συγγραμμάτων τοῦ Οὐάλτερσκῶτου καὶ τοῦ Φ. Κούπερου, ὀνομάζετο Gosling. Gosling ὀνομάζονται ἀγγλιστί αἱ χῆνες. Ἐπὶ τῆς ὁμοιότητος αὐτῆς τῆς προφορᾶς στηρίζεται ἡ ἀστείότης.

ΤΑ ΜΑΚΡΟΚΕΡΑ ΕΝΤΟΜΑ.

Οἱ σκόληκες τῶν μακροκέρων ζῶσι καὶ τρέφονται ἔπάνω ἢ ἐντὸς τῶν δένδρων καὶ τῶν φυτῶν, οἱ μὲν κατατρύγοντες τὸν φλοιὸν, οἱ δὲ εἰσδύοντες ὑπ' αὐτὸν, οἱ δὲ προχωροῦντες βαθύτερον μέχρι τῆς ἐντερειῶντος· ἄλλοι σκάπτουσι τοὺς κλῶνας, ἄλλοι τρυπῶσι τὰ στελέχη, καὶ ἄλλοι μεταβάλλουσιν εἰς κόνιν τὰς ῥίζας αὐτῶν τῶν δένδρων. Βαδίζοντες εἰς τὰ πρόσω, ἀνοίγουσι στοὰς ἴσας μὲ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος αὐτῶν. Καὶ μ' ὅλον ὅτι ἐργάζονται ἐν τῷ σκότει, ἔχουσι τοσαύτην ἐπιδειξιότητα, ὥστε δὲν διαβρῆγγύουσι πώποτε τὸ ἐπ' αὐτῶν κάλυμμα· ἐμφυτόν τι αἰσθημα ποδηγετεῖ αὐτοὺς τάσων ἀσφαλῶς, ὥστε

δὲν παρεκτρέπονται πώποτε. Πολλῶς λεπτύνουσιν ὡς φύλλον χαρτίου τὸν φλοιὸν, τὸν προφυλάττοντα αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ φῶς, καὶ ὅμως δὲν σγίζουσιν αὐτόν. Μὴ θέλοντες νὰ φανερωθῶσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ῥίπτουσιν ἐκτὸς τοῦ δένδρου τὰ ῥινίσματα ἢ τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς αὐτῶν, ἀλλ' ἐντὸς τῶν σκολῆνων οἵτινες μένουσιν ὀπισθεν αὐτῶν. Ἐνίοτε ζῶσι μεμονωμένοι ἐντὸς τῶν κορμῶν, συνήθως δὲ συγκατοικοῦσιν εἰς τὸ αὐτὸ δένδρον, ἐντὸς δωματίων ἰδιαιτέρων μὲν ἀλλὰ γειτονικῶν. Κατ' ἀρχάς, τὰ ἀκάματα ταῦτα ἕντομα, ἀποφεύγουσι μὲ ἀξιοθαύμαστον προσοχὴν τὸ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ μέρη ὅπου ἐργάζονται οἱ γείτονες αὐτῶν· ἀλλ' ἅμα ἐκλείψῃ ἡ ὕλη ἧτις ἐχρησίμευεν εἰς αὐτὰ ὡς τροφή, εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν ξένην χώραν· ἐντεῦθεν

μυρία καὶ αἱματηραὶ συμπλοκαὶ, καὶ θάνατος ἀναπόφευκτος· ὅταν δὲ μείνῃ τόσος ἀριθμὸς ὅσον ἀρκεῖ νὰ θρέψῃ τὸ λείψανον τοῦ κορμοῦ, ἢ ἀλληλοσφαγία πύκει, καὶ οἱ γείτονες ἀναλαμβάνουσι τὰς πρώτας φιλικὰς καὶ ἐγκαρδίους σχέσεις. Οὕτως ἡ φύσις, πιστὸς φύλαξ τῶν συντηρητικῶν αὐτῆς ἀρχῶν, συγκατανεύει μὲν νὰ θυσιασθῶσι τὰ εὐτελῆ ὄργανα ἅτινα μετέχειρίσθη διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτῆς, δὲν ἐπιτρέπει ὅμως τὴν ἐξόντωσιν τοῦ εἴδους τὸ ὅποιον αὐτὴ ἢ ἴδια ἐπλασεν.

Τὰ ἕντομα ταῦτα, πρὶν γείνωσι νόμοι, ἀλλάσσουν πολλάκις τὸ δέρμα. Ζῶσι δὲ ἀφ' ἑνὸς μέχρι τριῶν ἔτων ὑπὸ τὴν πρώτην μορφήν. Ἐνίοτε ἰδιαιτέραι τινὲς περιπτώσεις, βραδύνουσαι τὴν ἀνάπτυξιν

αὐτῶν, παρατείνουσι τὸν χρόνον τῆς μεταμορφώσεως καὶ ἐπὶ ἓν ἔτος περιπλέον. Τὴν παράτασιν ταύτην δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ κατορθώσωμεν τεχνητῶς πως, μακρύνοντες αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἰδίων φωλεῶν δεκαπέντε ἡμέρας πρὸ τῆς μεταμορφώσεως· τότε ὅμως τὸ σῶμα αὐτῶν ἀλλοιοῦται καὶ γίνεται ἰσχυρότερον.

Ἡ ἐπιστήμη δὲν ἐξήγησε μέχρι τῆς σήμερον τὰ αἰτία τῆς ἀναβολῆς ταύτης· διὰ τί ἐνῶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἕντομων τούτων εἶναι ἐντελής, καὶ ἐπίκειται ἡ μεταμόρφωσις, καταδικάζονται νὰ ζήσωσιν ἐν ἔτος ἐπὶ πλέον εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν κατάστασιν;

Πρὶν ἐγκαταλείψωσι τὴν σκοληκοειδῆ αὐτῶν μορφήν, κινούμενα ὑπὸ θαυμασίου αἰσθηματός συντηρή-

σεως, λαμβάνουσι πάνταν προφύλαξιν, πᾶν μέτρον ἰκάνον ν' ἀσφαλίσῃ τὴν εὐζωίαν, τὸ μέλλον αὐτῶν. Τὰ πλείωτερα ἐπεκτείνουσι τὰ ὄρια τοῦ κοιτῶνος αὐτῶν, καὶ κατασκευάζουσιν εἶδος φωλεᾶς ὠσειδοῦς, διὰ νὰ κοιμηθῶσιν ἐν αὐτῇ ἀτάραχον ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τὸν προσδωρισμένον λήθαργον ὑπνον. Τινὰ μάλιστα κλείουσιν ἀσφαλῶς τὰς δύο ἄκρας τοῦ μέρους ὅπου σκοποῦσι νὰ ἀναπαυθῶσι, διὰ νὰ μὴ βλαφθῶσιν ὑπὸ ἐχθρῶν.

Ἄφου γίνῃ ἡ μεταμόρφωσις αὐτῶν ἐντελής, ἀφου ἀποκτήσωσι στερεότητά τινα, ἐπιχειροῦσι νὰ ἀνοίξωσι δίοδον διὰ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ φῶς· πολλὰ ὅμως, ἀπαντῶντα μέρη δύστριπτα, μένουσιν ἐντὸς τοῦ κορμοῦ καὶ ἀποθνήσκουσιν ἐκεῖ ὅπου ἤχμαζον πρό μικροῦ.

Τὰ μακρόκερα δὲν ἔχουσιν ὄλα τὸ αὐτὸ χρῶμα· ἄλλα μὲν εἶναι μαῦρα, ἄλλα δὲ ψαρά, ἄλλα πράσινα καὶ ἄλλα κόκκινα· τρέφονται δὲ ἐκμυζῶντα τὰ τρυφερά ἄνθη, ἢ ῥοσοῦντα τὸν χυμὸν τὸν βέοντα ἀπὸ τινῶν δένδρων, τινὰ δὲ καὶ ἀποπιέουσιν εὐωδίαν γλυκυτάτην.

Πρὶν ἀποθάνωσι τὰ θήλεα, ἀποθέτουσιν εἰς σχιμαδάς δένδρων τὰ ὠὰ αὐτῶν, κολλὰ τῶν ὁποίων κατατρῶγονται ὑπὸ τῶν πτηνῶν, τῶν μηρυκῶν καὶ ἄλλων ζωῶν. Οὕτως ἡ φύσις, διὰ νὰ διατηρηθῇ ἢ πρέπουσα ἰσοσταθμία μεταξὺ τῶν διαφόρων ὀργανικῶν ὄντων, λαμβάνει πρόνοιαν νὰ ἐξαφανίζωνται τὰ περιττὰ διὰ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ τρόπου.

Ἡ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Συνάθροισον ὄλα τὰ ἐργαστήρια τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Σύρας, τῶν Πατρῶν, τοῦ Ναυπλίου, τοῦ Μεσολογίου, ὅλης ἀνεξαιρέτως τῆς Ἑλλάδος, τοποθέτησον αὐτὰ ἐπὶ μεγάλης πλατείας, ἀφαίρετον ἔπειτα τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρά των, στοίβασον τὸ ἐν ἐπάνω τοῦ ἄλλου ὄλα τὰ ἐμπορεύματα, μεταμόρφωσον τοὺς νέους καὶ κομποὺς ὑπρέτας τοῦ Μαλανδρίνου, τοῦ Θρόνου καὶ τοῦ Γκινάκα εἰς γέροντας Μουσουλμάνους, βαρεῖς, λευκοπροσώπους καὶ βαθυπώγωνας, ἢ εἰς Γραικοὺς καὶ Ἀρμενίους μελαγχρικοὺς καὶ φετοφόρους, συσώρευσον ὄλα ταῦτα, ἀνθρώπους καὶ πράγματα, εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος, καὶ θέλεις τότε συλλάβει ἀμυδράν τινα ἰδέαν τῆς μεγάλης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγορᾶς. Σὲ λέγω δὲ, ὅτι δὲν ὁμοιάζει ἀγορᾶν, ἀλλὰ πόλιν ἐστεγασμένην. Δύνασαι νὰ περιπλανᾶσαι ἐντὸς αὐτῆς ἡμέρας ὀλοκλήρους κατὰ συνέχειαν, νὰ περιφέρεισαι εἰς διάφορα μέρη, νὰ μεταβαίνης ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ὁδὸν, νὰ ἀναβαίνης, νὰ καταβαίνης, καὶ ν' ἀπορῆς αἰωνίως ποῦ εὐρίσκεισαι. Τὸ ὕψος τῆς εἶναι ἴσον μὲ ὕψος οἰκίας τριτοῦρου, τὸ δὲ φῶς εἰσδύει ἀσθενῆς διὰ κρυστάλλων, τοὺς ὁποίους μόνη ἢ βροχὴ φροντίζει νὰ καθαρίσῃ.

Εἰς κάμμιν τῆς Εὐρώπης ἀγορᾶν δὲν τέρπεται τις ὅσον εἰς τὴν τοῦ Βυζαντίου. Αἱ ὁδοὶ τῆς εἶναι στεναῖ, καὶ πλημμυροῦσιν αἰωνίως ἀπὸ διαβάτας. Ἐδῶ βλέπεις Ὀθωμανίδας γιαιομαχομένους, συρούσας ὑποπτέρως τὰς κιτρίνους ἐμβάδας των, ἐκεῖ πολὺσαρκον Αἰθιοπίδα φέρουσαν βρέφος εἰς τὰς ἀγκάλας,

καὶ πορῶτέρω καθάσῃν πάνοπλον, παραμερίζοντα τὸ πλῆθος διὰ νὰ διαβῇ σημαντικός τις Τοῦρκος, ἢ πωλητὰς μουχαλεβίου, κρεάτων ὀπτῶν, ἄρτου καὶ ὕδατος, διασταλπίζοντας ὑποβρίτως τὰς πραγματείας των. Ἐν τῷ μέτῳ τοιαύτης συβρῆτος συγκλύδων, πῶς νὰ προβῶ ἐγὼ ὁ ξένος καὶ ἄπειρος περιηγητής; Συνέστελλον τὰς χεῖράς μου, καὶ ὠθούμενος ἐνθεν κἀκίθεν, ἐκυματιζόμενον ἐκσπενδονιζόμενος πολλακίς ὡς σφαῖρα, ἀπὸ ταύτης εἰς ἐκείνην τὴν ἄκραν.

Τὰ ἐργαστήρια τῆς ἀχανοῦς ἐκείνης ἀγορᾶς, ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ποδῶν πλάτος, καὶ τριῶν ἢ τεσσάρων βάθος. Οἱ ἐργαστηριάρχαι, καθήμενοι μὲ πόδας ἐσταυρωμένους ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῖς παραπηγμάτων, σὲ παρουσιάζουσιν τὰ ἐμπορεύματα χωρὶς νὰ σαλεύσωσιν ἀπὸ τὸν τόπον των· τὰ συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπα ταῦτα παραπήγματα ὁμοιάζουσι πλατεῖαν ἔδραν, δύο περίπου πόδας ὑψηλοτέραν τοῦ ἐδάφους, καὶ ἐκτείνονται καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, πρὸ τῶν ἐργαστηρίων, ἅτινα διαχωρίζονται τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ἄλλου διὰ λεπτοτάτων φραγμῶν. Οἱ ἀγορασταί, καθήμενοι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων παραπηγμάτων, παρατηροῦσι τὰς πραγματείας τὰς ὁποίας ἐκθέτει ὁ ἔμπορος ἐπὶ τῶν γονάτων του, ὄχι γλωστοκοπῶν ὡς Γάλλος πωλητής, ἀλλ' ἀνοίγων μόλις τὰ χεῖλη του διὰ νὰ σὲ φανερώσῃ τὴν τιμὴν, καὶ νὰ προσθέσῃ ἐνίοτε τὴν λέξιν *buono*, ἢ *καλόν*. Πολλακίς, ἐνῶ παρατηρεῖς τὰ ἐμπορεύματα, ὁ πωλητής, εἰς εἶναι Ὀθωμανός, σὲ ἀφίνει αἰφνιδίως, εἰσέρχεται δι' ὁπῆς εἰς παρακείμενον μικρότατον δωμάτιον, πλύνεται, καὶ μετὰ ταῦτα γονυπετεῖ καὶ προσεύχεται, χωρὶς διόλου νὰ τὸν μέλῃ οὔτε διὰ σὲ τὸν ἀγοραστήν, οὔτε διὰ τοὺς ἄλλους διαβάτας. Χάριν οὐδεμιᾶς, ὅποιοςδήποτε υποθέσεως, δὲν παραμελοῦσιν οἱ Μουσουλμάνοι τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου καθήκοντος.

Ὁσάκις παρουσιασθῇ τις Φράγκος ἀγοραστής, κινεῖται ἀμέσως τῶν παρεστώτων ἢ περιέργεια. Ἐὰν δείξῃ μὲ τὸν δάκτυλον μανδύλιον χρυσοῦραντον, σάλια ἰνδικὰ, ἢ ἐμβάδας κεντημένας, αἱ παρευρισκόμεναι Ὀθωμανίδες, χαμηλόνοσαι μὲ προσοχὴν τὰ γιαιομακία των, πλησιάζουσιν διὰ νὰ περιεργασθῶσι καὶ αὐτὰ τὸ ζητούμενον. Αἱ γυναῖκες τῶν ἀπογόνων τοῦ Ὀσμάν, ἔχουσι πλειοτέραν περιέργειαν καὶ αὐτῶν τῶν θυγατέρων τῆς Ἀλβίνως· ἐξετάζουσι μὲ προσοχὴν ἀπερίγραπτον τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ξένου, καὶ λαμβάνουσι πολλακίς εἰς χεῖρας τὰ χειρόκτια ἢ τὸ βαλάντιόν σου, διὰ νὰ τὰ παρατηρήσωσι, χωρὶς κἄν νὰ σὲ ζητήσωσι τὴν ἀδειαν. Ἐὰν φορῆς δακτυλίδιον, ἢ ἔχῃς ἄλυτιν μὲ σφραγίδας, ἀνασηκόνουσι χωρὶς κάμμιν συστολὴν τὴν χεῖρά σου, ἢ σύρουσιν ἀπὸ τὸ θυλάκιόν σου τὸ ὠρολόγιον. Μίαν τῶν ἡμερῶν εὐρισκόμεν ἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦνται κεντημένα μανδύλια καὶ σάκκοι (παρατηρητέον ὅτι τὰ ἐμπορεύματα τοῦ αὐτοῦ εἶδους, πωλοῦνται εἰς τὴν αὐτὴν σειρὰν τῶν ἐργαστηρίων). Ἐνῶ ἡσχολούμην εἰς τὸ νὰ ἐκλέξω, Ὀθωμανίς τις προσελθοῦσα ἐκάθησεν ἀποτόμως πλησίον μου, καὶ προσήλωσε τοὺς μεγάλους καὶ μέλανας ὀφθαλμούς της ἐπ' ἐμέ. Ἐβόρουν κατὰ περίστασιν

δακτυλίδιον φίλου μου ἐκ πολυτίμου ἀνθρακίου ἢ Ὀθωμανίς λαβοῦσα τὴν χειρὰ μου, τὴν ἐψηλάφισε με τοὺς λευκοὺς καὶ παχυλοὺς δακτύλους τῆς, καὶ ἔπειτα τὴν ἀφῆκε χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς κεῖται τὸ λεγόμενον βεζεστέριον, ἔχον τέσσαρας εἰσόδους καὶ τέσσαρας πύλας μεγάλας καὶ σιδηροτεύκτους, ἀνοιγομένης τὸ πρῶτῃ περὶ τὴν ἐβδόμην, καὶ κλειομένης τὴν μεσημβρίαν. Ἐκεῖ εἶναι ἡ καρδία τοῦ Βυζαντίου, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ ἀρρήκτον τεῖχος τοῦ ἰσλαμισμοῦ. Ἐκεῖ πωλοῦνται ὄπλα, ἀδάμαντες, καὶ ἄλλα εἶδη πολυτίμα. Ἡ ὄροφὴ του εἶναι ὑψηλοτέρα τῆς ἄλλης, καὶ τὸ φῶς διατοξεύεται ἀμυδρότερον. Πανταχοῦ βλέπεις ξίφη τῆς Δαμασκοῦ μὲ λαβίδας ἀδαμαντοκολλήτους καὶ μὲ θήκας πλουσιωτάτας, γαταγάγια λαμπρότατα, καὶ τηλεβόλα ἀργυρόχρυσα. Ἐὰν ρίψῃς τὸ βλέμμα σου πρὸς τὸ μῆκος τῆς ἀπεράντου καὶ σκοτεινῆς ἐκείνης αἰθούσης, θέλεις ἰδεῖ μακρὰν σειρὰν πωγῶνων πολιῶν, στεφανουμένων ἀπὸ κεφαλοδέσμια λευκότατα. Οἱ Τούρκοι ἐκεῖνοι, ἐμμένοντες εἰς τὰ πατροπαράδοτα, δὲν συγκατένευσάν ποτε νὰ υποβληθῶσιν εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Μαχμουτ, οὐδὲ νὰ προσβάλωσι τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα τῆς πατρίδος των.

Ἐκεῖ βλέπεις ὀπισθόφρους κοιμωμένους, καὶ ἐκμυζῶντας ἐν τοσοῦτῳ τοιμβούκιον ἢ γαργιλέ, πιστοὺς φύλακας τοῦ νόμου τοῦ Προφήτου, οἵτινες δὲν ἤθελον ἀποφασίσαι οὐδὲ μὲ βανίδα κρασίου νὰ ψύξωσι τὴν γλωσσάν των, καὶ ἂν ἐπροσφέρετο πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς βοδοδακτύλους οὐρί. Ἐκεῖ εὐρίσκεις θεοβλαβесаίτους Ὀθωμανοὺς, οἵτινες, πιστεύοντες ἀδιστακτικῶς εἰς τὴν θαυματουργὸν δύναμιν τοῦ τάφου τῆς Μέκκας, δὲν ὑποχωροῦσιν οὐδ' ἐνώπιον τῶν σαρχοβόρων δδόντων τοῦ λέοντος.

Κατέτριψα πολλάκις ὥρας ὀλοκλήρους εἰς τὸ βεζεστέριον θαυμάζων τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὠραιότητά του· ἀξία σημειώσεως εἶναι ἡ εὐγενὴς ὑπεροφία τῶν γηραιῶν ἐκείνων Τούρκων πρὸς τοὺς ἄλλοθενεῖς. Περιφερόμενος μίαν τῶν ἡμερῶν μετὰ τινος Γάλλου φίλου μου, ἴδομεν ὕφασμα περικλὸν ἐξαίσιον, τὸ ὁποῖον θελήσας ν' ἀγοράσῃ ὁ σύντροφός μου, ἐστράφη πρὸς τὸν διερμηγέα του, ἔδειξεν αὐτὸ μὲ τὸν δάκτυλον, κρεμάμενον ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ πωλητοῦ, καὶ ἐζήτησε νὰ τὸ ἴδῃ. Ὁ Ὀθωμανὸς ὅμως ἐξηκολούθει νὰ μᾶς ἀτενίσῃ ἀπαθῶς καὶ κἀπνίζων, προσέχων μᾶλλον εἰς τὰ λευκὰ νέφη τὰ περικαλύπτοντα τὸ γένειόν του παρὰ εἰς ἡμᾶς. Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐδύνατο νὰ τὸν μεταχειρισθῇ ὡς ὑπόδειγμα διὰ νὰ ζωγραφίσῃ τὸν Μωῦσῆν ἦτον ἰσχυρὸς, ὠχρὸς καὶ ἀνάληγτος· τὸ πρόσωπόν του ἔμενεν ἀκίνητον ὡς ἀγαλμα, ἡ κεφαλὴ του ἔφερε κεφαλοδέσμιον σχήματος ἀρχαίου, τὸ βοστρυχῶδες γένειόν του ἦτον ὑπόλευκον, ὁ τράχηλος γυμνός, καὶ τὸ σῶμά του περιετυλίσσετο κομψότατα ἀπὸ πολυπτυχῶν μανδύων· δὲν εἶχον ἰδεῖ ποτέ μου μεγαλοπρεπέστερον ἦθος. Ἐφαινετο ἐν τοσοῦτῳ ὅτι δὲν εἶχεν δεῖξαι νὰ ἐλθῇ εἰς ληψυδοσίαν μὲ ἡμᾶς. Ἐπὶ τέλους ὁ σύντροφός μου, ἀνοίξας τὴν ταμβακοθήκην του, καὶ ὀνομασας αὐτὸν Ἐγγένην, ἔβαλε τὴν δεξιάν

ἐπὶ τοῦ στήθους του, καὶ τὸν ἐπρόσφερε ταμβακόν. Ὁ Τούρκος ἐμάκρυνεν ἀμέσως ἀπὸ τὸ στόμα του τὸν ἱμαμέν του, καὶ βυθίσας τὸν λιγανὸν καὶ τὸν ἀντιχειρα εἰς τὴν ταμβακοθήκην, ἀνεφώνησεν ἔμβαλα, ἤγγουν εὐχαριστῶ· προσκαλέσας δὲ ἡμᾶς νὰ καθήσωμεν πλησίον του, ἐξεκρέμασε τὸ ὕφασμα καὶ τὸ ἐξήπλωσεν ἐμπροσθέν μας. Ὁ φίλος μου τὸ ἠγόρασε, καὶ μετὰ ταῦτα παρεμείναμεν παρατηροῦντες ὄπλα, σάλια, ἀρώματα, ἤλεκτρα καθαρώτατα διὰ ἱμαμέδας, μαργαρίτας, ψέλλια τῆς ἐποχῆς τοῦ Σουλτάν Σελίμη, καὶ πλῆθος ἄλλων πραγμάτων σπανίων καὶ βαρυτίμων. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε φθάσει ἡ ὥρα καθ' ἣν κλείεται τὸ βεζεστέριον, ἐδιάσθημεν νὰ διακόψωμεν τὴν εὐάρεστον καὶ τερπνοτάτην διατριβὴν μας. Ὁ γέρον φίλος μας μᾶς ἀπεχαιρέτισε μὲ μεγίστην χάριν, ὁσάκις δὲ διέβαινον ἀκολούθως διὰ τοῦ μερους ἐκείνου, μ' ἐπρόσφερε τὸ τοιμβούκιόν του πρὸς ἐνδειξιν τιμῆς καὶ ἀγάπης.

Δὲν λέγω ὡς ὁ Λαμαρτίνος ὅτι ἡ τουρκικὴ φυλὴ, εἶναι ἡ πρώτη ὄλων τῶν ἄλλων τὰς ὁποίας κυβερνᾷ ὁ διάδοχος τοῦ Μωάμεθ· εἶναι ὅμως ἀνατιρέητον ὅτι ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν σπανία ἠθῶν χρηστότης, καὶ τιμιότητος, καὶ πίστεως. Πολλάκις ἠγόρασα πράγματα ἀπὸ Τούρκους ἐμπόρους, χωρὶς νὰ τὰ πληρώσω ἀμέσως, καὶ οἱ πωληταὶ μὲ τὰ παρεχώρησαν εὐχαρίστως, χωρὶς νὰ δεῖξωσι τὴν ἐλαχίστην ὑποψίαν· καὶ ὅμως πόσαι δολιότητες καὶ κλοπαὶ συμβαίνουσι καθ' ἐκάστην εἰς τὴν πολυανθρωποτάτην καὶ ἀτελεύτητον ἐκείνην πόλιν!

Εἶναι ἀμάρτημα τὸ νὰ ἀναχωρήσῃ τις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, χωρὶς νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὰ ὀπτανεῖα τοῦ κεμπάπιου· ὅταν τις φίλος μου μὲ ὠδήγησε πρῶτην φορὰν εἰς ἐν ἐκ τῶν πλέον ὀνομαστῶν κείμενον παρὰ τὸ Βαλιδὲ Χάνι, ἠσθάνθη κλονουμένην τὴν γενναιότητα τοῦ στομάχου μου, καὶ ἐκλείπουσαν τὴν ἀκάθεκτον πεινάν μου. Τούρκος τις καταλιγδωμένος, τὰς χειρίδας τοῦ ὑποκαμίσου ἔχων ἀνεστραμμένας ὑπεράνω τῶν ἀγκῶνων, ἐστέκετο παρὰ τὴν πύλην, καὶ ἠρώτα τοὺς εἰσερχομένους πόσας σουβλας θέλουρ. Ἐπέρα εἰς μικροὺς καὶ λεπτοὺς ὀβελοὺς ἀνὰ δύο ἐλάχιστα κομμάτια κρέατος λιπαροῦ, καὶ τὰ ἔψησε, θέτων ἐπ' αὐτῶν καὶ τὸν ἄρτον τὸν ὁποῖον ἐμελλε νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ξένους. Ὁ φίλος μου, ὅστις κατοικεῖ πρὸ πολλοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶχε πολλάκις γευθῆ τὸ περιώνυμον ἐκεῖνο φαγητόν. Εἰσῆλθε λοιπὸν θαρραλέως εἰς τὸ ὀπτανεῖον, καὶ μετὰ δύο του λέξεις, ὁ ἐπιτήδειος μάγειρος, ἀνασηκώσας τὴν πλατεῖαν ἀναξυρίδα του καὶ περισφιγξας τὴν ζώνην του, ἔψησε τὸ κεμπάπιον, καὶ βαλὼν αὐτὸ ἐν τὸς πινακίου ξυλίνου ὀμοῦ μὲ τὸν ἄρτον, μᾶς τὸ παρουσίασεν ἀχνίζον, καθήσαντας εἰς γωνίαν τινὰ ἐπὶ σκαμνίου χαμηλοῦ. Ἐλησμόνησα νὰ εἶπω ὅτι, ἐνῶ μᾶς ἔφερον αὐτὸ, τὸ ἀνεκátωνε χαριέντως μὲ τὰ δάκτυλά του, διὰ νὰ ἐρεθίσῃ βεβαίως πλειότερον τὴν ὄρεξίν μας. Πρέπει ἐν τοσοῦτῳ νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ εὐωδία, γαργαλίσασα τὸ ὄσφραντικὸν αἰσθητήριόν μου, πῦξεν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν πεινάν μου, ὥστ' ἐλησμόνησα καὶ τὰς λιγδωμένας ἀναξυρίδας, καὶ τοὺς γυ-

μνούς πόδας τοῦ μαγείρου μας, καὶ ἄλλο δὲν ἔβλεπον εἰμὴ τοὺς ἐπέχοντας τόπου περόνης δακτύλους μου. ἵναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἀπὸ τοῦ στόματός μου εἰς τὸ τρυβλίον, καὶ ἀπὸ τοῦ τρυβλίου εἰς τὸ στόμα μου. Ποιὲ μου δὲν ἐγεύθην φαγητὸν γλυκύτερον! Εἶναι ἄρα ἀνάγκη νὰ προσθέτω, πρὸς ἐπικύρωσιν τοῦ λόγου μου, ὅτι καὶ ὁ μέγας δούξ τῆς μεγάλης Ῥωσίας Κωνσταντῖνος, ἐγεύθη εἰς τὸ ἴδιον μέρος, ὀλίγον πρὸ ἐμοῦ, *κεμπάπιον*, καὶ ὅτι ἡ γνώμη του συμφωνεῖ παραδόξως μὲ τὴν ἰδικήν μου; Ν. Δ.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΩΔΗ ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΟΣ.

Εἰς Ἔρωτα.

Ἐσήμενον μεσάνυχτα
 Ἡ Ἄρκτος πρὸς τὸ μέρος
 Τὸ τοῦ Βωῶτου ἔστρεψε,
 Τοῦ φαινοῦ ἀστέρος·
 Κί' ἀπὸ τὸν κόπον ἅπαντες
 Οἱ ἄνθρωποι βαρέως
 Εἰς τὰς ἀγκάλας ὑπνωττον
 Τοῦ ποθητοῦ Μορφῆως·
 Ὅπότεν, εἰς τὰ πρόθυρα
 Ἀπέξω μὲ τὰς χεῖρας
 Τὰκ τὰκ ὁ ἔρωσ ἤκουσα
 Νὰ μοῦ κτυπᾷ τὰς θύρας.
 —Τίς; εἶπα, τίς τὰς θύρας μου
 Μεσάνυχτα πατάσσει;
 Τίς εἶνε; τίς τοῦ ὕπνου μου
 Τὰ ὄνειρα ταρασσει;
 —Ἐλ', ἄνθρωπε, τότε ἔκραξεν
 Ὁ Ἔρωσ, μὴ φοβῆσαι·
 Ἐν βρέφος εἶμαι, ἀνοιξε,
 Ἄν ἐλεήμων ἦται
 Ἀσέλγηνον, ὀλόβρεχον
 Ἀπόψε ἐπλανήθην,
 Λυτήσου με.—Τὸ ἤκουσα
 Κ' ἐκάμφθην, κ' ἐλυπήθην,
 Κ' εὐθύς τὸν λύχνον ἀναψα
 Καὶ ἀνοιξα. Ἐμβαίνει
 Ἐν βρέφος ὠραιότατον!
 Φαρέτρα κρεμασμένη
 Ἐστόλιζε τοὺς ὤμους του
 Χρυσόπτερον ἐπάτει,
 Καὶ τόξον τὸ χεράκι του
 Τὸ μαλακὸν ἐκράτει.
 Εἰς τὴν ἐστίαν πάραυτα
 Τὸ ἔφερα πλησίον
 Κ' εἰς τὰς ζεστὰς παλάμας μου
 Τὰ δακτυλά του κλειών,
 Ἐξέσταίνα τὸν Ἔρωτα,
 Κ' εἰς τὰ χρυσαῖα πτερά του
 Ἀποσπογγίζων ἄπλωνα
 Τ' ἀττοάπτοντα μαλλιά του.

Ἄφου καλὰ δ' ἐξέστανε
 Τὰς τρυφεράς του χεῖρας,
 Τὸ τέκνον τὸ παμπόνηρον
 Τῆς ἀγαθῆς Κυθήρας,
 Μὲ λέγει,—Φέρε, φίλτατε,
 Τὸ τόξον μου νὰ ἴδω,
 Μὴν ἢ βροχή μου τῶβλαψε.—
 Ἄθῶος, τοῦ τὸ δίδω.

Πλὴν φεῦ! εἰς τὸν ταλαίπωρον!
 Ὁ ἀσπλαγχνος μὲ βίαν
 Τραβᾷ, κτυπᾷ καὶ μοῦ τρυπᾷ
 Τὴν μαύρην μου καρδίαν,
 —Μ' ἐρόνευσε! ἐφώνασα,
 Ἐχά... ἐχάθην, σκύλε!
 Σκληρὲ!—Κ' ἐκεῖνος σύγχαιρε,
 Μὲ λέγει, τότε, φίλε
 Δὲν ἔχει, βλέπεις, τίποτε
 Τὸ τόξον μου· τὸν πόνον
 Νὰ καίη τὴν καρδίαν σου
 Ἐσὺ θ' ἀκούης μόνον.—
 Μ' αὐτὰ μὲ περιέπαιζε
 Κί' οὐδὲ στιγμὴν ἐστάθη·
 Ὡς μῦτα ἐλαφρόπτερος
 Ἐπέταξε κ' ἐχάθη.

Σ Κ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτάνου Ἀμουράτου, Τοῦρκός τις ἐκ τῶν ὑπηκόων του, ἄγαμος καὶ χωρὶς ἄλλων συγγενῶν, ἀποφασίσας νὰ μεταβῇ εἰς Μέκκαν χάριν εὐλαβείας, ἠπόρει εἰς ποῖον νὰ ἀναθέσῃ τὴν φυλακὴν πολυτίμων τινῶν κτημάτων του· ἀλλ' ἐνθυμηθεὶς ὅτι ὑπῆρχε τις Χότζας ἀπολαύων μεγίστης ὑπολήψεως, καὶ πεισθεὶς ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ἐμπιστευθῇ αὐτὰ εἰς χεῖρας ἀσφαλεστέρων, παρακατέθεσε πρὸ αὐτῶ σάκκον περιέχοντα ἀδάμαντας καὶ ἄλλους βαρυτίμους λίθους, καταστήσας συγγρόνως αὐτὸν κληρονόμον, ἐὰν τυχὸν ἀπέθνησκε καθ' ὁδόν. Καὶ ὁ μὲν Χότζας ὑπεσχέθη νὰ ἐκπληρώσῃ εὐσεβῶς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ μέλλοντος προσκυνητοῦ, οὗτος δὲ, ἥσυχος ἕκτοτε καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑποφίας, ἀνεχώρησεν. Ὅποια ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του ὅταν, ἐπανελθὼν μετὰ τινα καιρὸν, καὶ ζητήσας ἀπὸ τὸν Χότζαν τὴν παρακαταθήκην, ἤκουεν αὐτὸν ἀποκρινόμενον μὲ ὑπόκρισιν ἀκατανόητον, ὅτι δὲν ἐνόει περὶ τίνος ἐπρόκειτο! Ἡ ἀνέλπιστος αὐτῆ ἀπάντησις, τόσω μᾶλλον κατετάραξε τὸν προσκυνητὴν, καθόσον δὲν ἐδύνατο, δι' ἑλλειψιν μαρτύρων, ν' ἀποδείξῃ τὴν κακοῦθειαν τοῦ Χότζα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ζημία ἦτον ἀκαταλόγιτος, ἀπεράσιτε νὰ ἀναφέρῃ τὸ συμβάν εἰς τὸν μέγαν βεζύρη. Ὁ μέγας βεζύρης, ἰδὼν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτον δυσεπιχειρίστον, ἐπρόστρεψε τὸν προσκυνητὴν νὰ λάβῃ ὑπομονήν, προσθεὶς ὅτι ἐσκόπευε νὰ ὑποβάλῃ τὰ διατρέξαντα εἰς τὸν Σουλτάνον. Καὶ τῶνόντι, ὅταν ὁμίλητε περὶ αὐτῶν τὸν ἡγεμόνα, οὗτος ἀπήτηε νὰ ἐξερευνηθῇ ἀκριβῶς ἡ ὑπόθεσις, καὶ ἐπὶ τούτῳ παρήγγειλε τὸν

βεζύρην νὰ προσκαλέσῃ τὸν Χότζαν, νὰ συμπιλιωθῇ μετ' αὐτοῦ, καὶ νὰ τὸν δώσῃ ἐλπίδας ὅτι ἐμελλε νὰ τὸν μεταχειρισθῶσιν ὡς ὄργανον εἰς τὴν διεξαγωγὴν σπουδαιοτάτων ὑποθέσεων. Ὁ βεζύρης ἐξεπλήρωσεν ἀμέσως τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου του, καὶ προσκαλέσας τὸν Χότζαν, ἐπήνεσε τὸ πνεῦμα, τὴν σοφίαν καὶ τὸν ἀκέραιον χαρακτήρα του, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μυρίας ἐλπίδας καὶ ὑποσχέσεις, τὸν ὠνόμασε Χότζαν του, καὶ διὰ νὰ μὴ μένη, ὡς εἶπεν, ὁ λύχνος ὑπὸ τὸν μῦθον, ἐξήγησε τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τὸν παρουσιάσῃ καὶ εἰς τὸν Σουλτάνον· ὁ Σουλτάνος τὸν ὑπεδέχθη μὲ ἴσπην φιλοφροσύνης, καὶ ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐξέτασιν ὄλων τῶν ἐκκρεμῶν ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων, ἀπαιτήσας νὰ συντάξῃ λεπτομερῆ περὶ αὐτῶν ἔκθεσιν, ὅπου νὰ προσδιορίζεται καὶ ἡ ποινὴ ἐκάστου ἐγκλήματος. Ὅλα ταῦτα τὰ δείγματα τῆς εὐνοίας ἀπεκοίμισαν τὸν Χότζαν· ἀλλ' ἐπὶ πέντε ἢ ἕξ μῆνας καθ' οὓς αὗτος ὑπῆρτε εἰς τὰ ἀνάκτορα, οὔτε ὁ Σουλτάνος, οὔτε ὁ βεζύρης ἐδυνήθησαν νὰ ἀνακαλύψωσι τι ὡς πρὸς τὴν κλοπὴν τῶν πολυτίμων πραγμάτων.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ Χότζας παρουσιάσθη εἰς τὸν Σουλτάνον κρατῶν κομβολόγιον, οὗτινος τὰ ἐννεήκοντα ἐννέα σφαιρίδια ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ κοραλλίου σπανιωτάτου. Παρατηρητέον ὅτι ὁ προσκυνητῆς εἶχε δώσει εἰς τὸν βεζύρην σημείωσιν τῶν ὄσα περιεῖχεν ὁ σάκκος του, καὶ ὅτι μεταξὺ τούτων ὑπῆρχε καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κομβολόγιον. Ὁ Σουλτάνος, ὑποπτευθεὶς μήπως τοῦτο ἦτον τὸ τοῦ προσκυνητοῦ, ἐπροσποιήθη ὅτι ἐθαύμαζε τὴν ὠραιότητά του· ὁ δὲ Χότζας, γονυπετήσας ἀμέσως, καθικέτευσε τὴν Μεγαλειότητά του, νὰ εὐδοκῆσῃ νὰ δεχθῇ αὐτό. Τοῦ Σουλτάνου ἡ ὑπόψια δὲν ἦτον ἀβάσιμος· ἀλλὰ μία μόνη ἀπόδειξις δὲν ἤρκει. Μεταξὺ τῶν ἄλλων πραγμάτων τοῦ σάκκου, ὑπῆρχε καὶ δακτυλίδιον ἀρχαιοτάτης καὶ ἐξαισίας κατασκευῆς, ἐξ ἐκείνων ἅτινα φοροῦσιν οἱ Τούρκοι ὡς ἀξίως ῥίπτουσι βέλη· εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ τοξεία ἀποτελεῖ μίαν τῶν συνηθεστέρων διατριβῶν τῆς Ὀθωμανικῆς φυλῆς, εἰς ἣν γυμνάζονται παιδιόθεν καὶ εὐδοκιμοῦσιν. Ὡς δευτέραν λοιπὸν ἀπόδειξιν τῆς κλοπῆς, ὁ Αὐτοκράτωρ ἐστοχάσθη νὰ φέρῃ τὸ δακτυλίδιον αὐτό, τὸ ὁποῖον ὑπέθετεν ὅτι ἤθελε φορεῖ ὁ Χότζας ἐὰν τὸν παρελάμβανε μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐμελλε νὰ τοξεύσῃ. Τοῦ Σουλτάνου τὸ στρατήγημα ἐπέτυχε καὶ ἐνταῦθα· διότι, προφασισθεὶς ὅτι ἐθλάσθη τὸ δακτυλίδιον του ἅμα μετὰ τὴν πρώτην βολήν, καὶ προσθεὶς ὅτι δὲν κατασκευάζονται πλέον δακτυλίδια σφερέα μετὰ τὸν θάνατον ὀνομαστοῦ τινος τεχνίτου, παρεκαλέσθη ἀπὸ τὸν Χότζαν νὰ δεχθῇ τὸ ὁποῖον οὗτος ἔφερε δακτυλίδιον, ἔργον ὃν τῶν χειρῶν τοῦ τεχνίτου ἐκείνου.

Ἐπιστρέψας εἰς τὸ καλῆτιον ὁ Σουλτάνος, ἐπροσκάλειστον βεζύρην καὶ τὸν προσκυνητὴν κρατῶν δὲ εἰς χεῖρας τὸ κομβολόγιον καὶ φορῶν τὸ δακτυλίδιον ἐπροσποιεῖτο ὅτι προσήχεται. Ὁ προσκυνητῆς ἀνεγνώρισεν ἀμέσως καὶ τὸ ἐν καιρῷ ἄλλο· ὁ δὲ Σουλτάνος διατάξας νὰ παρουσιασθῇ τὴν ἐπιούσαν ἐνώπιόν του ὁ Χότζας, ὑπέβαλεν εἰς τὴν κρίσιν του ὑπόθεσιν ὁμοίαν μετὰ τὴν συμβῆσαι μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ προσκυνητοῦ. Ὁ

Χότζας, χωρὶς δόλου νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν περίστασιν ἐκείνην, καὶ θέλων νὰ δείξῃ αὐστηρὰν δικαιοσύνην, ἀπεκρίθη ὅτι ὁ ἀρηθεὶς ν' ἀποδώτῃ τὰ παρακατατεθέντα, ἦτον ἄξιός νὰ κοπανισθῇ ζωντανὸς ἐντὸς ὄλμου. Τότε ὁ Σουλτάνος, διατάξας νὰ μετακομισθῶσιν ἔμπροσθέν του τὰ κιβώτια τοῦ Χότζα, εὗρηκεν ἐντὸς αὐτῶν ὅλα τὰ πολυτίμα πράγματα τοῦ προσκυνητοῦ, καὶ δεικνύων σέβας πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἰδίου τούτου Χότζα, διέταξε νὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ποινὴ τὴν ὁποίαν εἶχε καταγγεῖλει μόνος του πρὸ ὀλίγου. Ἐσκάφη λοιπὸν λάκκος ἐν εἰδει ὄλμου, ὅπου ἐρρίφθη καὶ ἐκοπανίσθη ὀλόγυμνος ὁ κλέπτης. Τὸν λάκκον τοῦτον ἶδεν ἰδίως ὀφθαλμοῖς πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ὁ Ταβερνιέρος.

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Πρὸ εἰκοσιδύω περίπου ἐτῶν νέος τις ἐπιτηδειότατος ἀδαμαντοπώλης ἐκ Γερμανίας, Μαυρίκιος Βερλίνος ὀνομαζόμενος, μεταβὰς εἰς τὸ Λονδίνον μετήρχετο ἐκεῖ τὴν τέχνην του. Χάρις εἰς τὴν εὐφυίαν καὶ φιλοπονίαν του, τὸ ἔργον του εὐδοκίμησεν, αὐτὸς δὲ ἔλαβε τὴν Ἀγγλικὴν ἐθνικότητα. Μετά τινα ἔτη ἐγένετο καὶ τῆς Αὐλῆς ἀδαμαντοπώλης, καὶ ἐσχάτως ἀπέθανεν ἄτεκνος εἰς Λονδίνον, ἀφήσας περιουσίαν δύο ἑκατομμυρίων λιρῶν, ἢ 58 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Οἱ πλάγιοί του συγγενεῖς, ὅλοι κατοικοῦντες εἰς Βερολίνον, παρουσιάσθησαν ζητοῦντες τὴν κληρονομίαν· τὰ δικαστήρια ὅμως τῆς Ἀγγλίας δὲν συγκατένευσαν, διότι ἡ περιουσία τοῦ ἀποβιώσαντος σύγκειται ὅλη σχεδὸν ἐξ οἰκιῶν καὶ γαιῶν, κατὰ δὲ τοὺς νόμους τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, ξένοι δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι κτήματα ἀκίνητα ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ἠνωμένου βασιλείου. Εἰς μάτην οἱ ἀπαιτοῦντες τὴν κληρονομίαν, τέσσαρες ἀδελφοὶ καὶ μία ἀδελφή, ἐπρότεινον νὰ καταγραφῶσιν Ἀγγλοὶ ἢ πρᾶξις τῶν αὐτῶν, ἀπεκρίθησαν οἱ νομολόγοι τῆς Ἀγγλίας, ἤθελεν εἶσθαι ἀνωφελῆς, καθόσον ἦσαν ξένοι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ τῶν.

Ὅλη λοιπὸν ἡ πλουσία ἐκείνη κληρονομία μεταβαίνει, δυνάμει τῶν βρετανικῶν νόμων, εἰς τὴν βασιλισσάν, δηλαδὴ εἰς τὴν Ἐπικράτειαν· βεβαιούται ἐν τοσούτῳ ὅτι ἡ Μεγαλειότης τῆς, κατὰ τὴν παραδεγμένην συνθήκην καθ' ὅλας τὰς τοιαύτας περιστάσεις, ἀπεφάσισε νὰ δοθῇ εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος, ἐπὶ λόγῳ ἀποζημιώσεως, ἰκανὴ τις ποσότης χρημάτων.

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

Εἰς τὸ φυλλάδιον Βον τῆς Πανδώρας συνέβη κακῆ τῶν σελίδων διάταξις, τὴν ὁποίαν παρακαλεῖται ὁ ἐπιεικῆς ἀναγνώστης νὰ διορθώσῃ, μεταβαίνων ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς στήλης τῆς 114 σελίδος, ὅχι εἰς τὴν δεξιάν τῆς αὐτῆς σελίδος, ἀλλ' εἰς τὴν ἀριστερὰν τῆς 115 μέχρι τοῦ 21 στίχου, περιλαμβανομένου καὶ τούτου· ἔπειτα ἐπανερχόμενος εἰς τὴν δεξιάν στήλην τῆς 114 σελίδος καὶ, μετὰ τὸ τέλος ταύτης, ἐξακολουθῶν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀριστερᾶς στήλης τῆς 115 σελίδος, ἀπὸ τοῦ 22 στίχου καὶ ἐσεξῆς.